

Idretten og nasjonen: Ære og skam

En diskursanalyse av den norske og svenske sportsjournalistikkens dekning av de olympiske vinterleker i 2022.

Masteroppgave i medier og kommunikasjon

Universitetet i Bergen

Institutt for informasjons- og medievitenskap

Endre Holm Vassenden

Vår 2024

Sammendrag

I denne masteroppgaven gjennomføres en lingvistisk rettet diskursanalyse av hvordan nasjonalisme aktiveres og produseres i norske og svenske nyhetsmediers dekning av langrennsøvelser for kvinner, under OL i Beijing i 2022. Gjennom en lingvistisk diskursanalyse utforskes forskjeller i måten utøvere fra de to nasjonene blir fremstilt og karakterisert, både i vinnende og i tapende situasjoner.

Analysen av mediedekningen viser at norske medier nærmest konsekvent både viser og refererer til svenske utøvers resultater, både ved seier og tap, mens de svenske mediene i mindre grad refererer til norske utøvere. Dette skaper et bilde av en asymmetrisk mediedekning, der norske utøvere blir sammenlignet med svenske, mens svenske utøvere ikke nødvendigvis blir sammenlignet med norske. Gjennom dette blir også forholdet mellom Norge og Sverige utforsket, noe som viser hvordan rivaliseringen mellom de to landene – om man skal tolke det gjennom dekningen av langrenn – bare eksisterer i det norske sinnet. Videre viser analysen at språket som brukes i norske medieartikler, tendenserer mot en mer aggressiv stil enn det som brukes i de svenske artiklene. Dette kommer spesielt til syne i beskrivelsen av utøvernes prestasjoner og utfordringer i tapende situasjoner. De norske mediene har videre et større fokus på de sportslige prestasjonene, mens de svenske mediene legger større vekt på utøvernes individuelle egenskaper og menneskelige trekk. Den norske dekningen er altså mer faglig og analytisk, mens den svenske er sosial og personlig.

Samlet sett gir analysen et innblikk i hvordan mediedekningen av idrettsbegivenheter kan legge til rette for, og skape forutsetninger for reproduksjon av nasjonal identitet. Den viser også hvordan mediespråk og -presentasjon kan bidra til å forme nasjonale kulturelle forestillinger.

Forord

Denne oppgaven ble påbegynt våren 2022. Nå, to år senere, etter et innholdsrikt pauseår i pressen, og et langt år med lesing, skriving og tenking, setter jeg med disse siste setningene altså et foreløpig punktum for mine akademiske foreteelser. Ja, hva skal man egentlig si om noe sånt?

Det er vel noen som skal takkes.

En stor takk rettes til Medietilsynet for masterstipend. Det har gitt stor motivasjon å vite at det finnes tro på prosjektet også andre steder. Takk også til gruppen for journalistikkforskning, for hjelpsomme tilbakemeldinger på førsteutkastet. Takk til Sander for god lesning av den ferdige oppgaven – til stor hjelp! En spesiell takk til Selma.

Den største takken rettes imidlertid til veileder Knut Helland, for gode samtaler og sparringer, tilbakemeldinger og diskusjoner, og tro på både meg og arbeidet. Takk for laget!

Det var det.

Endre Holm Vassenden

Bergen, 2. juni 2024

Innhold

1. Innledning og problemstilling.....	1
2. Teoretiske perspektiver.....	2
2.1 Nasjon- og nasjonalismeteorologi.....	2
2.1.1 Det forestilte fellesskapet.....	3
2.1.2 Nasjonalismebegrepets tvetydighet.....	6
2.2 Språket som bærer av nasjonalistiske forestillinger.....	9
2.3 Idrett og nasjonsbygging.....	11
2.3.1 «Krigen» i idretten.....	12
2.3.2 Det norske og det svenske.....	13
2.4 De olympiske leker.....	15
2.4.1 Nasjonalisme og «den olympiske filosofien».....	16
2.4.2 OL som mediebegivenhet.....	17
2.4.3 Sportsjournalistikkens rolle under OL.....	19
2.4.4 Pressens mediering.....	20
2.5 Posisjonering i forskningslitteraturen.....	24
2.6 Analytiske dimensjoner.....	25
3. Metode og utvalg: Veien videre.....	27
3.1 Nødvendige avklaringer og grunnleggende overveielser.....	27
3.2 Den diskursanalytiske tradisjon.....	28
3.2.1 Diskursanalysens verdensbilde.....	30
3.2.2 Diskursanalyse i praksis.....	32
3.3 Utvalget: grunnleggende valg og begrunnelser.....	34
3.3.1 Artiklenes kontekst.....	38
3.4 Fot i bakken.....	39
4. Stolthet og ære: Når vinnere skapes.....	41
4.1 Den norske vinneren: «I en egen klasse».....	41
4.2 Den svenske vinneren: «Totalt överlägsen».....	44
4.3 Når de andre vinner.....	47
4.3.1 «Ny seger för Johaug».....	47
4.3.2 «Svensk gulltog».....	49
4.4 Sammenligning.....	51
5. Et skammens kapittel: En fortelling om tapere.....	53
5.1 Historisk norsk nedtur.....	53
5.1.1 «Fiasko på kvinnesprinten».....	53
5.1.2 «Kjipe dager».....	54
5.1.3 «Hvor gikk det galt?».....	58
5.2 Svenskenes knuste drømmer.....	61
5.2.1 «Dramatiska bilderna på Frida Karlsson».....	61

5.2.2 «Mina OS-drømmer krossas».....	64
5.2.3 «Vi duger inte».....	68
5.3 Å godte seg over andres nederlag.....	72
5.4 Sammenligning.....	75
6. Helten, syndebukken, nasjonen og nasjonalismen.....	76
6.1 Verden og virkeligheten.....	76
6.2 Medaljekamp og helteforestillinger.....	77
6.3 Syndebukken.....	81
6.4 Nasjonen og nasjonalismen.....	83
7. Konklusjon.....	86
Referanseliste.....	88
Artikler brukt i analysen.....	93

1. Innledning og problemstilling

I denne masteroppgaven vil jeg undersøke hvordan nasjonalisme og nasjonal tilhørighet aktiveres i de svenske og norske mediene. Utgangspunktet er deres dekning av langrennsøvelser under vinter-OL i Beijing vinteren 2022.

Idrett er i dag ansett for å være blant de eneste konstruktive arenaene hvor nasjoner fra hele verden møtes til kamp for å kåre den sterkeste nasjonen. De olympiske leker har siden de første moderne lekene i Athen i 1896 vært blant de fremste utstillingsvinduerne for nasjonale identiteter. At medienes dekning av internasjonale idrettsarrangementer – som OL – derfor fungerer ypperlig som nasjonsbygging, er en kjent sak. Men hva er det i dekningen som gjør at den er så egnet for nettopp dette? Og hvilken rolle spiller tap og seier i denne sammenhengen? Ved å undersøke hvilke grep, språk, og hvilke virkemidler som tas i bruk i norsk og svensk sportsjournalistikk, vil jeg også få et bilde på hvordan *mediespråket* utspiller seg i de to landene. Dette vil igjen kunne fortelle noe om hvilken rolle sportsjournalistikken kan ha for å produsere og reprodusere nasjonal tilhørighet. En undersøkelse som dette vil også kunne fortelle noe om forholdet mellom Sverige og Norge, og hvilke holdninger som eksisterer mellom det som – på papiret, i hvert fall – fremstår som to rivaliserende land.

Oppgavens problemstilling lyder derfor som følger: Hvordan aktiveres, produseres og reproduseres nasjonalisme i den norske og svenske sportsjournalistikkens dekning av langrennsøvelser under de olympiske vinterleker?

For å få svar på problemstillingen, har jeg valgt å gjennomføre en diskursanalyse av ti artikler fra norske og svenske mediehus, hvorav åtte nyhetsartikler og to kommentarartikler. Artiklene er de som ble publisert på nett, like etter øvelsenes slutt, og er publisert hos VG og TV 2 i Norge, og Aftonbladet og Expressen i Sverige. Den metodologiske tilnærmingen lener seg mot diskursanalysens lingvistiske tradisjon, hvor det i fremste rekke er *språket* som er gjenstand for undersøkelse. I første omgang analyseres artiklene med utgangspunkt i hvordan mediene omtaler *vinnere* og *tapere*, både utøvere fra egne rekker omtales, og ved å kryssanalysere hvordan norske medier omtaler svenske utøvere og vice versa. Avslutningsvis diskuteres funnene i lys av oppgavens teoretiske rammeverk. De teoretiske perspektivene bygger i første rekke på nasjons- og nasjonalismelitteratur, men også perspektiver knyttet til idrett, OL og mediering av idrettsarrangementer.

2. Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet utforskes de teoretiske perspektivene som anvendes senere i oppgaven, og som mine analyser også kobler seg på. I første rekke handler det om teori knyttet til nasjonen, nasjonalisme og nasjonal identitet. Deretter vendes fokuset mot idrett, de olympiske leker, og idrett i mediene. De teoretiske perspektivene og diskusjonene som presenteres i dette kapittelet, legges til grunn for tre analytiske dimensjoner, som de tre analysekapitlene tar utgangspunkt i. Disse blir lagt frem avslutningsvis i dette kapittelet, sammen med en gjennomgang av tidligere arbeid på feltet..

2.1 Nasjon- og nasjonalismeteor

Begrepet *nasjonalisme* utgjør en vesentlig del av dette prosjektet. Følgelig er det naturlig at begrepet og dets ulike betydninger, tolkninger, funksjoner og plattformer utbroderes og undersøkes nøye og grundig. Samtidig er idretten også et sentralt aspekt ved prosjektet, ettersom oppgaven bygger på analyse av norske og svenske nyhetsartikler knyttet til kvinnenes langrennsøvelser under OL i Beijing i 2022. Følgende del vil derfor ta for seg *fenomenet* nasjonalisme, i tillegg til å undersøke og begrunne hvordan nasjonalisme aktiveres og kommer til uttrykk gjennom idretten selv.

Nasjonen er imidlertid ofte en abstrakt størrelse. Hva begrepet nasjon, i sin innerste kjerne, innbefatter, har vært gjenstand for diskusjon flerfoldige ganger. Ifølge Liz Crolley og Vic Duke (1996), er den første naturlige distinksjonen som kan gjøres, mellom begrepene *nasjon*, *stat* og *region*. Crolley og Duke (1996, ss. 3-6) beskriver staten som en politisk enhet, som har monopol maktbruk innenfor et gitt område. Dets innbyggere vet hvilken stat de tilhører, eksempelvis fordi de som regel betaler skatt til en viss myndighet. I idrettssammenheng representeres staten av et landslag. En region, på den andre siden, er en mindre del av et større territorielt område – typisk en stat. I de fleste tilfeller kan også begrepet «folk» erstatte regionsbegrepet, da det i stor grad er folket innad i regionen som distanserer seg fra den nasjonen regionen faller inn under. Disse er ikke alltid institusjonelt representert i en stats strukturelle oppbygging, og regionen har som regel ikke egne landslag i idrettssammenhenger (Crolley & Duke, 1996, s. 4). Unntak finnes, selvsagt, med de katalanske og baskiske landslagene som kanskje de tydeligste eksemplene på regionale landslag. En nasjon er derimot en sosiologisk enhet, hvor dets medlemmer deler en opplevd felles identitet, en følelse av å være en del av en *nasjon* (Crolley & Duke, 1996, s. 4). De tre begrepene er dog

ikke nødvendigvis utelukkende sammenhengende. Et eksempel på en nasjon som utgjøres av ulike variabler som opplevd fellesskap, men uten å være en stat, er Kurdistan.

2.1.1 Det forestilte fellesskapet

Men hvordan konstrueres denne felles identiteten, og gjennom hvilke kanaler oppstår den? Irsk-amerikaneren Benedict Anderson står for noen av de mest innflytelsesrike verkene på nasjons- og nasjonalismeteoriers fagfelt. I sitt *magnum opus*, «Forestilte fellesskap», først publisert i 1983, lanserer han et begrep med samme navn, i et forsøk på å definere *nasjonen*. Bildet av fellesskapet som Anderson lanserer defineres som *forestilt*, fordi «medlemmene i selv de minste nasjoner bare vil kjenne et fåtall av sine medborgere. De fleste av dem vil aldri møtes, vil aldri ha hørt snakk om hverandre; likevel vil de være i stand til å forestille seg at de er medlemmer av det samme fellesskapet» (Anderson, 1996, s. 19). En kan dermed si, med bakgrunn i Andersons tenkning, at det i stor grad er gjennom befolkningens egen forestilling av fellesskap, at bildet av en nasjon, eller et samfunn – og dermed fellesskapet i seg selv – formidles til dets innbyggere. Fellesskapet dyrkes frem av *forestillingen* om at fellesskapet eksisterer. Anderson peker på nasjonens *begrensninger* som en av grunnene til at det nasjonale, forestilte fellesskapet, kan oppstå. Selv de største og mest folkerike nasjoner, har endelige grenser, som skiller dem fra *andre* nasjoner. (Anderson, 1996, ss. 18-21). Ideen om et nasjonalt fellesskap er slik avhengig av premisset om at det også finnes *andre* nasjonale fellesskap. Slik Anderson presenterer begrepet, kan fremveksten og utviklingen av forestilte fellesskapet i seg selv ses på som *nasjonalisme* – en prosess som bygger tilhørighet til fellesskapet, til nasjonen. (Anderson, 1996, ss. 18-21).

Den teknologiske utviklingen av *trykkekunsten* pekes av Anderson også på som sentral i utviklingen av det forestilte fellesskapet, og dermed også nasjonalismen. De neste århundrene etter at trykkeriindustrien virkelig skjøt fart på slutten av 1400-tallet, ble det skapt helt nye forutsetninger for massemedier og massepublikum, og dette massepublikumets konsumering og massemedienes formidling av både det språklige og det kulturelle fellesskapet innad i nasjonen. Anderson nevner avisen som et tydelig symptom på nettopp dette: Ved at en hel nasjons befolkning nå kunne lese de samme nyhetene, på eksakt samme tid, kunne de dermed også ta del i, og konstruere, et forestilt nasjonalt samhold. (Anderson, 1996, ss. 43-56).

Det finnes imidlertid åpenbare svakheter ved Andersons teorier. Han tar ikke høyde for at det finnes et utvalg høyst reelle institusjoner som i stor grad skaper et *faktisk* fellesskap

innbyggerne i mellom. Vi, som innbyggere i Norge, betaler alle *skatt* til den samme staten, vi lar oss alle regulere, når vi befinner oss innenfor de fysiske grensene som innrammer nasjonen Norge, av det samme *lovverket*, vedtatt av det samme Stortinget, vi forholder oss til de samme økte prisene på mat og dagligvarer, og regionalt også på strøm. Vi påvirker landets politiske lederskap gjennom de samme stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalgene, vi forholder oss til og lar oss påvirke av de samme *verdenskonfliktene*, og lar oss sjokkere av de samme store, landsdekkende *skandalene*. Sett i idrettssammenheng, kan en eksempelvis se at alle fotballag i Norge er underlagt Norges Fotballforbund (NFF), og at alle kjemper i det samme ligasystemet, om de samme, høyst konkrete og virkelige troféene. I langrennssporten konkurrerer de norske utøverne om et høyst begrenset antall landslagsplasser.

I en passasje benytter Anderson (1996, ss. 44-45), som nevnt, seg av nettopp avislesing som en analogi på et «masseseremonielt» forestilt fellesskap. Anderson peker på at en avis foreldes allerede dagen etter at den har vært på trykk, som forsåvidt er sant, ja, idet kalenderen viser en annen dato enn den som står trykket på forsiden av en dagsavis, er den gitte avisen verdiløs, ettersom det finnes en nyere utgave. Likevel: Det later til at Anderson i dette tilfellet behandler dagsavisen som fiksjon. Faktum er like fullt at det er umulig å forstå lesning av en avis som et eksempel på et forestilt fellesskap i denne sammenhengen, fordi en avis' *innhold* ikke forsvinner ut av verden så snart en ny utgave er å finne i butikkhyllene. Papiret nyhetene står skrevet på forsvinner, men det gjør ikke de reelle hendelsene som ordene beskriver. Når tusenvis av mennesker leser den samme avisen, til samme tid, knyttes de sammen av de samme, høyst reelle nyhetshendelsene som skrives om i avisen. Avisen de leser er et øyeblikksbilde på den samme virkeligheten som de alle lever i, en beskrivelse av verden og samtiden. Poenget Anderson gjør av avisene, faller i grus om en ser dem fra et 2024-perspektiv. Med nåtidens – hovedsakelig – digitaliserte og nettbaserte massemedier, kan gårsdagens nyhetssaker være like levende og relevant som dagens. Ettersom alt arkiveres på samme nettsted, forsvinner ikke nyhetssaken ut av verden på den måten Anderson mener at en papiravis' saker gjør. Mitt argument her er altså at det oppstår et fellesskap gjennom masselesing av avisen, men ikke som et *forestilt* fellesskap, slik Anderson mener, men et reelt fellesskap.

Alt dette, som Anderson ser ut til å ignorere, er alle uomgjengelige faktorer som i aller høyeste grad bidrar til å samle en nasjon, som utvikler et *fellesskap*, men på et plan som langt på vei forbigår det *forestilte*.

Britiske Michael Billig er, sammen med Anderson, blant dem ansett som de ledende nasjonalismeteorikerne. I boken «Banal Nationalism», først utgitt 1995, skriver han om hvordan nasjonalisme og nasjonal identitet eksisterer og reproduseres på hverdagslige, banale måter (Billig, 1995, ss. 5-6). Ifølge Billig er nasjonalismen en uatskillelig del av oss, en fullt og helt naturlig del av vår verdensforståelse og tilværelse. For å illustrere poenget, siterer Billig (1995, s. 37) kollega Ernest Gellner (1983), som skriver at «A man must have a nationality as he must have a nose and two ears.» I det hele bygger Billigs teorier på Gellners tanker om nasjonalismen som en naturlig konsekvens av nasjonalstatens fremvekst (Billig, 1995, s. 19). Nasjonalismen har altså, ifølge Billig, blitt en så integrert del av vår hverdag, at vi selv ikke nødvendigvis legger merke til at den eksisterer.

Men her kan tråden fra Anderson plukkes opp: Selv om hans fremstilling av nasjonalismen har blitt kritisert, fordi den unnlater å forholde seg til de faktiske institusjonene som knytter oss sammen, er det likevel noe å hente i hans begrep «forestilte fellesskap». Gjennom mediene oppstår *kulturelle forestillinger*, som i stor grad kan anses for å være felles for innbyggerne i en nasjon. Den kjente – og etter hvert forslitte – allegorien om at nordmenn er «født med ski på beina» er et eksempel på en slik kulturell forestilling som den norske befolkningen deler, gjennom flerfoldige tiår med gode resultater i skiidrett, i tillegg til en skikultur som er dypt forankret i den norske folkeånden – og mediernes formidling av dette til folket. Gjennom språket skapes altså slike kulturelle forestillinger, som former vårt bilde av oss selv og verden rundt. En skal huske på at både kulturer og kulturelle forestillinger er komplekse, dynamiske og alltid i endring: Noen forestillinger har gitt resonans i befolkningen, blir værende i språket og forankres i oss, mens andre kan forsvinne etter kortere eller lengre tid. I grunn som med alle former for samfunnsutvikling – noe blir værende, mens noe faller sakte men sikkert bort og glemmes. Det er i stor grad også disse forestillingene og denne resonansen som styrer vårt bilde av verden og oss selv, som vi deler med dem som har de samme referansene som oss selv. Hvilke kulturelle forestillinger som oppstår i sportsjournalistikken, og, ikke minst, hva de spiller på, er derfor sentrale temaer som senere skal undersøkes i dette prosjektet.

I samme bok hevder Billig at vår nasjonalitet er vår viktigste eiendel, og at et overtramp mot nasjonen, derfor også er å anse som et overtramp mot *oss* (Billig, 1995, s. 4). Gjennom mediene blir vi foret med nyheter om handlinger som, direkte eller indirekte, påvirker oss –

eksempelvis Russlands stengte gasskraner og de norske strømprisene. Fordi vi anser det som skjer med nasjonen som større og viktigere enn noe annet, reproduseres vår nasjonale tilhørighet og identitet, gjennom vår bevissthet om at det som angår nasjonen, også angår oss (Billig, 1995, s. 8). Ved at dagens massemedier opererer med et nasjonsbredt publikum, når denne reproduksjonen av nasjonal tilhørighet bredere ut enn noen gang tidligere, på en daglig basis. Slik sett legger Billig de samme forutsetningene for nasjonalismen til grunn som Anderson gjør: De trykte – senere også eterbaserte, elektroniske og digitale – massemediene som når ut til en hel befolkning på samme tid.

De samme tankene legger Anders Johansen til grunn for sin forståelse av nasjonal tilhørighet, i sin artikkel «Medmennesker, landsmenn, samtidige» (1995). Han skriver at nasjonen oppfattes som «en slags forstørret utgave av familien og vennekretsen», med bakgrunn i *arven* av en opplevd *felles folkesjel* (Johansen, 1995). Dagsavisen var derfor, da den kom, den fremste formidleren av en nasjonsospennende *nåtid*, som innlemmer leseren i et nasjonsfellesskap. Fjernsynet har den samme innlemmende effekten: Følelsen av samhörighet gis av felles fortrolighet til et sett med referanser (Johansen, 1995).

2.1.2 Nasjonalismebegrepets tvetydighet

Når jeg nå har vært gjennom hvordan nasjonalisme og nasjonal identitet kan konstrueres og aktiveres, er det imidlertid viktig å merke seg at begrepet «nasjonalisme» er situasjonsbetinget, og kan ha flere ulike betydninger. Som både Anderson (1996) og Billig (1995) er inne på, er begrepet tett knyttet opp mot en følelse av fellesskap og tilhørighet til en nasjon. Samtidig er det viktig å merke seg at begrepet tidvis også brukes om en politisk ideologi, som Billig (1995) også beveger seg innom. Likevel er det tydelig at de to betydningene i stor grad spiller på hverandre, til tross for at det i utgangspunktet eksisterer vesentlige forskjeller mellom dem. (Østerud, 1994, s. 10).

«Nasjonalisme» er altså et tvetydig begrep. Et prosjekt som i stor grad bygger på begrepet, krever derfor nyansering og diskusjon rundt hva «nasjonalisme» faktisk omfatter. Som nevnt, vil konnotasjonene en har til ordet sjeldent være hverken utelukkende positive eller negative. En må dog merke seg at begrepets betydning likevel vil variere, ut fra situasjonens kontekst og bruksområde. Øyvind Østerud (1994) peker på at der ordet «nasjonalisme» i enkelte situasjoner kan assosieres med nasjonal frigjøring, kan det i andre sammenhenger leses som sjåvinisme og fremmedhat. Eksempelvis kan de nevnte negative konnotasjonene dominere i

en gitt sammenheng, ved at en formidler bevisst knytter ordet tett til et fenomen mange betrakter som avskyelig. Slik kan ordet «nasjonalisme» nærmest gjøres til et synonym som entydig uttrykker fenomener og holdninger som sjåvinisme og fremmedhat, og slik kan også begrepet bli benyttet som et politisk våpen, ettersom avsky for disse holdningene smitter over på alt som kalles «nasjonalisme». (Østerud, 1994, s. 10).

I sin bok «Ethnicity and Nationalism» (2010) løfter Thomas Hylland Eriksen frem nettopp denne tvetydigheten som kretser rundt begrepet nasjonalisme, og hvordan det potensielt kan skape konflikt mellom ulike befolkningsgrupper. Hylland Eriksen omtaler dette som nasjonalismens *janusansikt*. Konseptet bygger på den tvetydige forståelsen av nasjonalismebegrepet som oppstår når én gruppes nasjonalisme omtales som universelle prinsipper som bygger på frihet og rettferd, mens den andres nasjonalisme stemples som en trussel mot det nasjonale fellesskapet og den samme friheten og rettferdigheten. Denne typen konflikt kan oppstå mellom innbyggere i to forskjellige nasjoner, men Hylland Eriksen peker på at dette som regel oppstår i et land der nasjonen styres av en dominerende etnisk gruppe, der en minoritetsgruppe opplever seg utestengt fra den nasjonale identiteten og fellesskapet. (Hylland Eriksen, 2010, s. 145).

Som både Anderson og Billig, er Hylland Eriksen tydelig på at mediene har spilt, og fremdeles spiller en viktig rolle i produksjon og styrkingen av nasjonalistisk tankegods. Han peker blant annet på hvordan mediene rapporterer fra krig, som et viktig eksempel på hvordan nasjonalistiske følelser uttrykkes i mediene. Hylland Eriksen viser til dekkningen av Falklandskrigen i 1982, hvor krigen i britiske medier ble beskrevet som en «kamp mellom godt og vondt», mens den i argentinske medier ble omtalt som en kamp mot kolonialismen (Hylland Eriksen, 2010, s. 127). Dette er også et tydelig eksempel på det som i forrige avsnitt ble beskrevet som nasjonalismens janusansikt. Kjernen i dette er altså at det legges vekt på hvordan språket knyttet til krig, i seg selv kan være grobunn for nasjonalismen. Her trekkes det også store og viktige paralleller til sport, og hvordan internasjonal idrett ofte kan fungere som en metaforisk og ikke-voldelig krigføring mellom ulike land (Hylland Eriksen, 2010, s. 134). Dette skrives det imidlertid mer om senere i oppgaven. Et annet viktig poeng som illustreres her, som Hylland Eriksen (2010, s. 121) selv også skriver om, er hvordan nasjonalismen, eller nasjonal identitet, er konstruerte størrelser, og ikke er naturlig forekommende fenomener. Dette resonnerer godt med tidligere diskusjoner knyttet til Andersons (1996) perspektiver, om at nasjonal identitet ikke har noen verdi om det ikke

finnes andre nasjonale identiteter. Den nasjonale identitetens grunnlag oppstår i den dikotomiske motsetningen til en *annen* nasjonal identitet (Hylland Eriksen, 2010, s. 134). En kan igjen se på Hylland Eriksens eksempel fra Falklandskrigen, og argentinernes vinkling på kampen mot kolonialismen: Om kolonimakten ikke eksisterer, har ikke frigjøringskampen noen verdi. Eller, om en ser på det som ble skrevet i britiske medier: Det gode eksisterer ikke, i denne sammenhengen, uten kontrasten til det onde.

Hylland Eriksen (2010, ss. 123-135) peker på en rekke punkter, som på hver sin måte viser hvordan nasjonal identitet, og dermed også nasjonalisme, kan reproduseres. Blant dem finner vi nasjonen som et kulturelt fellesskap og bruk av kulturelle symboler, det «metaforiske slektskapet», og det dikotomiske forholdet mellom ulike nasjonale identiteter. Alle kjennetegnene som Hylland Eriksen her presenterer, kan tydelig kobles opp mot punkter jeg allerede har vært innom så langt.

Både det «metaforiske slektskapet» og bruk av kulturelle symboler kan man se i sammenheng med Benedict Andersons forestilte fellesskap, og også det jeg – noe smalere – har definert som kulturelle forestillinger. Det «metaforiske slektskapet» kan leses på flere måter. På den ene siden kan det ganske direkte sammenlignes med det «forestilte fellesskapet», som jeg i tidligere delkapitler har vært grundig gjennom. På den andre siden, kan man også tolke det som hvordan en omtaler mennesker fra samme land som en selv (eller mennesker fra andre land, for den saks skyld, for motsatt effekt). En kan for eksempel peke på hvordan norsk presse – i sær TV 2 gjennom sin TV-serie (Haldorsen & Kittilsen, 2023) – gjerne omtaler fotballandslaget som «*våre* beste menn». Eller, så kan en peke på at vi snakker om andre nordmenn som *våre* landsmenn, selv om en ikke nødvendigvis har et faktisk slektskap til menneskene det gjelder.

Symbolene som Hylland Eriksen skriver om, kan i denne sammenhengen også kobles opp mot kulturelle forestillinger som oppstår i språket, og i en nasjons felles referansepunkter som oppstår i mediene, deriblant forestillingene om de nordiske landene som suksessrike vinteridrettsnasjoner. Også Anderson (1996) skriver, som nevnt, om hvordan de trykte mediene ved sin innmarsj i samfunnet, fungerte ypperlig som nasjonsbygger. Dette legger til rette for en diskusjon knyttet til sportsjournalistikkens funksjoner, utover den rene nyhetsformidlingen.

2.2 Språket som bærer av nasjonalistiske forestillinger

Ut ifra de foregående diskusjonene, kan en si at nasjonalismen har sitt utspring i språket. I en nasjon, en bestemt kultur, eller i et samfunn, vil nasjonalisme spille seg ut, eller komme til syne i rommet mellom innbyggerne og språket. Med dette menes det at *hva* som anses som nasjonalisme, grensene for hva som er allment akseptert å si eller skrive, etableres og bestemmes i samspillet mellom forvalterne av språket og mottakerne. Hva som aksepteres i sportsjournalistikken er derfor et resultat av flere tiår med prøving, feiling og grensesetting. Det sagt, så er det klart at ikke alt som ble sagt og skrevet for femti år siden er akseptabelt den dag i dag – grensene her er dynamiske og alltid i endring.

En kan tillate seg å ta i bruk en musikalsk metafor, som et bilde på hvordan samtiden styrer diskursens ordlyd: På en akustisk gitar, vil formen og størrelsen på resonanskassen alltid styre hvordan strengene låter, og strengene vil aldri ha mer klang, eller være større og kraftigere, enn det resonanskassens rom tillater. Ordlyden i mediene, uansett hva det er snakk om, vil alltid reguleres av offentligheten, av samspillet mellom mediet og dets lesere. Dette skjer på flere måter, eksempelvis ved direkte kommunikasjon mellom leser og redaksjon, men også gjennom optimalisering av språket ved hjelp av data – om lesetid, antall klikk, abonnementsalg, osv. – som redaksjonene får om hver publiserte sak. Visst, mediene kan, og skal, utfordre leserne, men det er i resonanskassen at språket formes.

Dette underbygges av grunnleggende retoriske prinsipper. Jens Kjeldsen (2017, ss. 277-281) siterer den amerikanske forfatteren Tony Schwartz' «The Responsive Chord» (1974) i en utgreiing om *resonansprinsippet* i kommunikasjon. Prinsippet bygger på de samme tropene som Cicero benyttet seg av for to tusen år siden, om hvordan lyrens strenger vekker den riktige emosjonelle resonansen hos lytterne. Som Kjeldsen poengterer: I antikken, så vel som i vår tid, ønsker retoren å slå på strenger som gir resonans hos mottakeren. I Schwartz' tilfelle, anvender han resonansprinsippet i forbindelse med en reklamefilm, men en kan argumentere for at teorien er gjeldende for alle retoriske handlinger – også i avisartikler. Schwartz mener at reklame som ønsker å fortelle seerne noe, eller å lære dem opp, ikke er langt på nær så effektiv som reklame som forsøker å koble seg på noe som allerede eksisterer i seerne. Det handler med andre ord ikke om å gi seerne noe, men å vekke deres eksisterende følelser til live (Kjeldsen, 2017, s. 280).

I overført betydning, kan man også benytte seg av en lignende logikk i en diskusjon knyttet til nasjonalisme i media. Måten en snakker om nasjonen, om nasjonalitet og om identitet, vil formes for å treffe leseren. Naturlig nok har en norsk avis, skrevet på norsk, nordmenn som hovedmålgruppe. For å resonere med norske lesere, er derfor den beste fremgangsmåten å appellere til det *norske*. Ett av flere sentrale spørsmål i denne oppgaven, er nettopp hvordan det gjøres. Det er klart at ulike publikum krever ulike tilnærminger – det som treffer et norsk publikum, treffer ikke nødvendigvis svenskene. Resonanskassen i norsk og svensk sportsjournalistikk kan derfor potensielt være forskjellige. Resonanskassens karakter, er et resultat av årevis med journalistisk historie, tradisjoner, tillagte vaner, stil og språkføring. Sjelden er mediespråket – her forstått som språket vi møter i moderne massemedier – gjenstand for eksplisitt offentlig debatt eller diskusjon, men likevel er den språklige linjen lagt på et nivå høyst tilpasset målgruppen. I en diskusjon om nasjonalisme avgjør bruk av språk, som i de fleste andre sammenhenger, det aller meste. En undersøkelse knyttet til nasjonalisme i norske og svenske medier, som avdekker hvilken språklig linje mediene legger seg på, vil derfor potensielt kunne fortelle noe om hva slags språk som er allment akseptert i de to landene.

For å videre forstå hvordan dette resonansprinsippet virker på mediespråket, kan man trekke linjene til det som ofte omtales som «demokratiseringen av pressen». Thore Roksvold skrev i 2006 artikkelen «Tendenser i norsk mediespråk», publisert i Norsk medietidsskrift. Artikkelen tar, blant annet, for seg kommersialiseringen og demokratiseringen av språket i norske medier. Med demokratisering, menes det at teknologisk utvikling, velstandsutvikling og klassesetlevning gjør at flere involveres i offentligheten. Når det her er snakk om *kommersialisering* av mediene, må begrepet forstås slik det forstås i underholdningsbransjen, heller enn i næringslivet – og dette gjør at kommersialiseringen kobler seg opp mot resonanskassen. I denne sammenhengen innebærer kommersialisering at medieinnholdet som produseres, enten på TV, i radio eller i avisene, bærer form og innhold som appellerer til de brede massene. (Roksvold, 2006). Jürgen Habermas er blant dem som tidligere har skrevet om et offentlighetsskifte, hvor mediene er sentrale idet vi går fra en kulturresonnerende til en kulturkonsumerende offentlighet. Dette knyttes til fremveksten av den kommersielle massepressen. I takt med at velstandsutviklingen, etableres også en forbrukerholdning. Som et resultat av at pressen kommersialiseres, forsvinner også delvis partipressen, i Norge rundt 80-tallet. Som følge av dette øker graden av underholdning i mediene (Roksvold, 2006).

Roksvold (2006) mener at man lett kan gå i fellen og tolke *underholdning* entydig som *humor*. Samtidig peker han på at det ofte i nyhetsjournalistikken forekommer som *innlevelse*. Roksvold mener dette særlig gjelder bruk av følelseretorikk, særlig gjennom bilder, men også ved personvinkling i nyhets saker, som ifølge ham skaper en nærhet mellom de omtalte personene, og leserne som publikum. Ut ifra dette, kan en videre diskutere hvordan mediene opererer etter flere av retningene Roksvold peker ut. Men en innledende hypotese vil være at mediene, for å appellere til massene, trykker på innbyggernes felles knapper, og skriver saker vinklet på enkeltpersoner – helt i tråd med resonanssprinsippet, som har blitt gjennomgått i dette kapitlet.

2.3 Idrett og nasjonsbygging

Når en skal undersøke hvordan sportsjournalistikken bidrar til å reprodusere nasjonal identitet, må en også undersøke hvordan idretten i seg selv bidrar til å bygge disse forestillingene. Som nevnt tidligere, har det blitt sagt at de to arenaene med størst anlegg for konstruksjon av nasjonalidentitet og nasjonalisme, er sport og krig (Rowe, 2004, s. 22). Regjeringer i ulike land har investert tungt i sport – og sportkringkasting – på grunn av idrettens evne til å være en effektiv «nasjonsbygger». Dette gjør seg spesielt gjeldende for store, internasjonale idrettsarrangementer, som de olympiske leker og verdensmesterskapet i fotball. Derfor kan det argumenteres for at idretten i dag er en av få arenaer hvor nasjonal identitet og tilhørighet fremdeles er en vesentlig del av vår tilværelse.

En kan her tillate seg å benytte en anekdote fra den norske idrettstradisjonens spede begynnelse, da skøyteløperen Oscar Mathisen (1888-1954) steg frem som den største – og første – idrettsstjernen i det selvstendige Norge etter unionsoppløsningen i 1905. Mathisen var den første skøyteløperen til å bære de nasjonale, europeiske og internasjonale mestertitlene samtidig, i tillegg til å være den første til å holde verdensrekorden på alle internasjonale distanser (Helland & Ytre-Arne, 2007, s. 6). Da han den 7. februar 1920 skulle møte amerikaneren Bobby McLean i et uoffisielt, profesjonelt verdensmesterskap på Frogner stadion, var attraksjonsverdien – både målt i penger og interesse – større enn noensinne tidligere i Norge. Arrangementet var utsolgt, og interessen for løpene var så stor at det måtte innovative formidlingsmetoder til for at de som ikke hadde fått tak i, eller ikke hadde råd til billetter, også kunne følge med på arrangementet. Helland og Ytre-Arne (2007, s. 6) siterer den nå avdøde journalisten Arne Skouen, som skriver at «løsningen ble den første tekniske overføringen fra ett sted til et annet, en genistrek, hittil ukjent i alle fall i Skandinavia. Det var

den jeg overvar på Tostrup-gården (...). Oppe i tredje etasje sto et vindu åpent, og innenfor satt en mann i pels, for det var kaldt. Han satt med telefonen klemmt mot venstre øre, mens han noterte på en blokk. Så slapp han telefonen, grep en diger ropert og ropte gjennom den med en like diger stemme.»

En må merke seg at denne historien skjedde på et tidspunkt flere år før radioen ble etablert i Norge. Selv om det selvsagt ikke ble benyttet radiobølger i dette tilfellet, er det noen slående likheter ved formatet: Kombinasjonen av telefon, ropert, og formidling – nesten – på direkten til et større publikum, gir et format som langt på vei tilsvarer radioen, i den grad det var mulig i et samfunn pre-radio.

Passende nok fant Mathisens bragd på Frogner stadion sted bare dager før de første ordene ble ytret over norsk radio. Den 12. februar ble nemlig ordene «Hallo, hallo!» sendt over radiobølger, da landets første demonstrasjon av radioen ble holdt for pressen fra Akershus festning (Dahl, 1975, ss. 28-29).

2.3.1 «Krigen» i idretten

I land hvor befolkningen er splittet på bakgrunn av klasse, kjønn, etnisitet, religion eller annet, er det få tilfeller hvor innbyggerne opplever en form for *kollektiv bevissthet*, følelsen av å være ett folk, slik eksempelet i forrige delkapittel illustrerer (Rowe, 2004, s. 22). Et viktig unntak – i tillegg til idrett – er krig, som sport også ofte anses som å være en slags erstatte for, noe jeg gjennom Thomas Hylland Eriksens arbeid så vidt har vært inno allerede. I løpet av det tyvende århundret, utøves idrett som en symbolsk representasjon for ikke-voldelig, ikke-militær form for konkurranse mellom stater og nasjoner (Rowe, 2004, s. 22). Dermed brukes ofte det samme språket når en snakker om krig og sport. I et essay om den berømte Wimbledon-finalen mellom Roger Federer og Rafael Nadal i 2006, beskriver David Foster Wallace (2012, ss. 8-9) hvordan vi trekkes mot idretten, fordi den utspilles gjennom krigens symbolikk:

Vinn eller forsvinn, rangeringssystemer og -hierarkier, obsessiv analyse av statistikk og data, nasjonalistisk og stammeligende glød og iver, uniformer, massestøy, flagg og bannere, bryst- og knokedunking og ansiktsmaling. Av grunner som ikke helt forstås, føles det enklere å bruke krigens symboler enn kjærlighetens.

Foster Wallace gjør her et poeng av at krigsretorikk og -symboler er lettlesleste og enkle å anvende på andre arenaer. Slikt sett underbygges påstanden om at krig og sport er tett sammenflettet, både i symbolikk og i retorikk knyttet til omtale av idrettsarrangementer.

Idéen om sport som en symbolsk representasjon for krig har i enkelte tilfeller blitt tatt et steg videre, i den forstand at den blir sett på som en funksjonell erstatning for den – ved å gi utløp for militær aggresjon på en relativt harmløs måte (Rowe, 2004, s. 22). En kan for eksempel se på de berømte partiene i verdensmesterskapet i sjakk mellom sovjetiske Boris Spassky og amerikaneren Bobby Fischer på begynnelsen av 70-tallet. Partiene fant sted midt under den kalde krigen, og ble på mange måter symbolet på de steile frontene mellom de to landene. Og, ettersom krigen var og forble kald, var disse møtene arenaene hvor de to landene faktisk møttes ansikt til ansikt i reell konkurranse mot hverandre.

Når krigsmetaforer og -symbolikk tas i bruk, øker aggresjonsnivået i språket. Et viktig moment her er at de aggressive ordene som brukes alltid rettes mot et subjekt: Det kjempes alltid mot *noen*, det er alltid *noen* som slås, det er alltid *noe* som står på spill. På denne måten konstrueres motsetninger og aktive motstandere i narrativet som formidles, og krigsspråk kan slik skape, eller konstruere, konflikter, i OL-sammenheng til andre nasjoner. På grunnlag av dette, kan en altså argumentere for at bruk av språk som har krigsrelaterte assosiasjoner eller betydninger, er et tydelig tegn på nasjonalisme, der det forekommer.

Hvordan en skal definere hva som er krigsspråk og -symboler er imidlertid ikke en vurdering som kan foregå helt uten nyanser. Det er klart at det er store forskjeller på hvordan et begrep bør, og skal, tolkes. På den ene siden har en passive, ikke-aggressive begreper som brukes i omtale av både sport og krig, eksempelvis «å vinne», eller «å seire». På den andre siden, har en aktivt aggressive ord og begreper, som har aktivt voldelige konnotasjoner, som «å slå», eller «å knuse». Begreper med tydelig forskjellige grader av aggresjon kan derfor ikke likestille eller måles direkte opp mot hverandre.

2.3.2 Det norske og det svenske

I en oppgave som tar for seg nasjonalisme i norsk og svensk sportsjournalistikk, må en også vite noe om *hva* som eksisterer som norsk og svensk nasjonal identitet – eller i alle fall hvilke forestillinger og stereotyper som kan knyttes til landene.

La oss få det mest åpenlyse unna først: Norge var som kjent i flere perioder i union med Sverige. Sist fra 1814 til unionsoppløsningen i 1905, hvori det var en union mellom to selvstendige land, samlet under én felles monark. Til tross for at unionen bestod av selvstendige land, ble all utenrikspolitikk bestemt i Sverige (Det norske kongehus, u.d.). Rent historisk er Norge derfor å anse som en slags «lillebror» i sitt forhold til Sverige. En viktig skilnad mellom det norske og det svenske samfunnet, dreier seg om klasseforskjeller. Sverige har hatt, og har fremdeles, til en viss grad, sterke adelsslekter. I dag eksisterer det fremdeles omtrent 28.000 adelige, fordelt på 657 slekter, ifølge Riddarhuset – sammensetningen av slektene som utgjør den svenske adelen. Siden 2003 har de svenske adelsslektene dog ikke hatt noen offentligrettslig stilling. (Riddarhuset, u.d.). I Norge var adelskapet av langt mindre innflytelsesrik karakter, og ble avskaffet ved Grunnloven i 1814, og deretter med en egen lov i 1821 (Grunnloven, 1814, § 118; Adelsloven, 1821, § 1).

En rekke identitetsmarkører oppstår også gjennom idretten. Peter Dahlén (2008 ss. 450-451) beskriver koblingen mellom skiløping, norsk kultur og historie, gjennom Halvor Kleppens bok om kong Olav, «Skikongen. Kong Olav – 80 år på ski» (1987), hvilket Dahlén skriver at fanger de kulturelle mytene og forestillingene som eksisterer om den norske folkesjelen, slik den er blitt formet gjennom flere århundrer med langrennsløping og kamp mot okkupasjonsmakter. Langrennssporten er altså å anse som en uatskillelig del av den norske kulturarven.

Hugh O'Donnell (1994) er blant dem som har forsket på stereotypier innen idretten. Slik han definerer begrepet «stereotypier», dreier det seg om hvordan diskursive prosesser skaper og styrer oppfatningen av karikerte karakteristikk. Ifølge O'Donnell spres disse diskursive prosessene først og fremst gjennom mediene. (O'Donnell, 1994, s. 346). I sin gjennomgang av stereotypier knyttet til idrettsutøvere fra europeiske nasjoner, skriver han at svenskene karakteriseres som kjølige og rasjonelle, men som tause, uodynamiske, og med manglende evne til å uttrykke følelser. Ifølge O'Donnell kan disse stereotypiene også overføres til de andre nordiske landene. Som eksempel viser han til tennisspilleren Björn Borg – med kallenavnet «Ice Borg» (les: ordspill på «isberg») – karakterisert som «kald og konsentrert» (O'Donnell, 1994, ss. 347). En må imidlertid merke seg at dette ble publisert i 1994, da massemediene fremdeles hadde monopol på formidling av idrettsarrangementer. I dag, hvor formidlingsplattformene er mangedoblet – både medienes, men også utøvernes egne – er det rom for flere nyanser. Disse stereotypiene kan derfor forsvinne i et moderne medielandskap.

2.4 De olympiske leker

Den greske antikkens olympiske leker anses ofte for å være selve idrettens vugge, men ifølge Rowe (2004, s. 13) er det likevel en feiltakelse å tilskrive grekerne æren for fremveksten av den moderne idretten. Dette blant annet på grunn av det 1500 år lange oppholdet mellom de siste antikke lekene, i år 393, frem til de første moderne lekene i Athen i 1896. I tillegg ble idretten som både kulturelle og sosiale institusjoner organisert, eksempelvis i England og Frankrike, i årene før reinkarnasjonen av de olympiske lekene. (Rowe, 2004, ss. 13-14). Samtidig arrangeres og utøves de olympiske lekene i dag etter de samme prinsippene som i 1896: Nasjoner konkurrerer mot hverandre i idrett, og kjemper om å ta medaljer tilbake til hjemlandet. Som blant andre Toby Rider og Matthew Llewellyn (2005) har skrevet, har lekene utviklet seg til å bli en nær perfekt arena for å fremme både nasjonal identitet og sportslig overlegenhet, og samtidig måle ens egen nasjons resultater opp mot andre nasjoner. Samtidig har fremveksten av massemediene, som nøye følger med på hvor mange medaljer hver nasjon vinner, gjort at presset for å prestere har økt ytterligere. Rider og Llewellyn (2005, ss. 24-26) bemerker at dette gjør seg særlig gjeldende for rivaliserende land, og peker på hvordan konflikten mellom USA og Sovjetunionen under den kalde krigen gjorde at de to landenes resultater i de olympiske leker ble målt direkte opp mot hverandre. Det kan tenkes at den samme logikken kan anvendes i forbindelse med konkurransen og rivaliseringen mellom Norge og Sverige, selv om dette forholdet i dag ikke bærer preg av samme politiske tyngde og alvor.

I praksis vil tyngden av dette prestasjonspresset variere sterkt fra nasjon til nasjon, og utøver til utøver, alt ettersom hvilke forventninger som ligger til grunn. I Norge kan en observere fenomenet i mediene under vinterlekene, på grunn av den sterke vinnertradisjonen – vi er skuffet når landet vårt taper, og glad når landet vårt vinner. Om man skal gjennomføre en studie av norsk og svensk journalistikk under vinter-OL, er en derfor også nødt til å forstå den historiske konteksten som ligger til grunn. Medaljestatistikk fra vinterlekenes historie, viser at Norge er den nasjonen som har tatt flest medaljer, med 405. På denne listen ligger Sverige på syvendeplass, med 176 (Wood, 2022).

Når jeg her skal foreta en undersøkelse av norske og svenske mediers dekning av de olympiske leker, er de historiske rammene og den kompetitive karakteren som ligger til grunn for lekene også et viktig moment. En må derfor også undersøke om, og hvordan, dette trenger

inn i den journalistiske sfæren. Dette innebærer blant annet at et lands sportsjournalister ofte vil sammenligne medaljefangsten med andre lands resultater. Med dette som bakteppe vil det derfor være interessant å se i hvilken grad det andre landets resultater trekkes inn i artiklene, og hvorvidt, og eventuelt hvordan, de norske og svenske resultatene sammenlignes. Slik kan en også undersøke hvorvidt det er grunnlag for å vurdere betydningen av de olympiske leker, gjennom sportsjournalistikken, for forholdet mellom Norge og Sverige, og om den dermed trenger gjennom den sosiokulturelle sfæren.

2.4.1 Nasjonalisme og «den olympiske filosofien»

Arrangørene av de olympiske leker har selv uttalt at de ønsker å gjøre det menneskehetlige samholdet sterkere og bedre. På den Internasjonale olympiske komiteens (IOC) nettside, finnes et felt hvor det greies ut om det de selv omtaler som «Olympism» (IOC, 2021):

Olympisme er en livsfilosofi, som på et balansert vis både kombinerer og opphøyer kroppens, viljens og sinnets kvaliteter. Ved å slå sammen sport, kultur og dannelse, etterstreber Olympismen å skape en livsstil som bygger på innsatsens glede, de dannelsesmessige erfaringene i å lede ved godt eksempel, sosial ansvarlighet og respekt for universelle og grunnleggende etiske prinsipper. Olympismens mål er at idretten skal tjene en harmonisk utvikling av menneskeheten, med et mål om å fremme et fredelig samfunn hvor menneskeverd blir ivaretatt. (IOC, 2021).

De noe svevende fraseringsene signert den Internasjonale olympiske komité, slår altså fast at den olympiske ånd er uløselig knyttet til fellesskapet som oppstår i sfæren under og mellom lekene. Det er unektelig noe paradoksalt i de olympiske lekernes formaninger om samhold og fellesskap på tvers av internasjonale grenser. For handler ikke de olympiske lekene, som alle idrettsarrangementer og andre former for konkurranse, i ytterste instans om selvhevdelse og selvbekreftelse?

Sirianne Lie (2014) har skrevet en masteroppgave i samfunnsdidaktikk ved Høgskolen i Bergen (nå Høgskulen på Vestlandet) om nettopp hvordan de olympiske vinterlekene kan fungere som selvbekreftelse. Hun undersøkte, med utgangspunkt i fire utgaver av vinter-OL, hvordan den norske pressen stadig søkte etter bekreftelse på egne utøveres suverenitet etter store seire i lekene. Dette er nok et eksempel på hvordan de olympiske leker gjennom

journalistikken trenger gjennom den sosiokulturelle sfæren, og bidrar til å skape nasjonal identitet, og kulturelle forestillinger om Norge som en suveren vinteridrettsnasjon.

Derfor kan det også argumenteres for at de olympiske leker er et grunnleggende nasjonalistisk fenomen. Om en, for eksempel, ser på lekenes åpningsseremonier, kan en identifisere trekk som kan kobles direkte opp mot typiske kjennetegn for nasjonalisme, som ble diskutert i kapittel 2.1.1 og 2.1.2. Når idrettsutøverne kommer inn på stadion, hver nasjon i samlet tropp, med en nøye utvalgt flaggbærer, er det vanskelig å se bort ifra effekten dette har for nasjonsbyggingen. Dette er de utvalgte som skal kjempe for nasjonens heder og ære, og der står de, samlet, klar for å overvinne utøverne ved deres sider. Samtidig, ser en ofte også at utøverne har med seg gjenstander som kan kobles opp mot nasjonens identitet. Eksempler på dette er flagg, tradisjonelle klær, og ikke minst landslagsdraktene, uniformene, som utøverne har på seg. Dette bidrar også til at fellesskapsfølelsen blant dem som inngår i samme nasjon styrkes, da gjenstandene skaper tilhørighet og identitet.

Som jeg allerede har vært innom, skriver Rider og Llewellyn (2005, ss. 24-26) om hvordan massemedienes dekning av de olympiske leker, har gjort at presset for å prestere – spesielt i konkurranser mellom rivaliserende land – har blitt større. Slik får også OL-medaljene en symbolsk verdi, også med tanke på nasjonsbygging. Noe av dette kan også tillegges idrettens – og dermed også de olympiske lekenes – egne grunnleggende prinsipper og føringer: I idrettskonkurranser er utfallet ofte *alt eller ingenting*. Hvis *vi* vinner, taper *du*. (van Hilvoorde, Elling & Stokvis, 2010, ss. 91-95). Dette legger grunnlaget for idrettens alltid dikotomiske egenskaper, og gir også føringer for den dikotomiske diskursen som oppstår i diskusjoner om seier og nederlag, vinnere og tapere, som undersøkes nærmere i denne oppgavens analyserende kapitler.

2.4.2 OL som mediebegivenhet

Med seere spredt rundt over hele verden, tar, som kjent, de olympiske leker stor plass i medieoffentligheten mens de pågår. «Mediebegivenhet» er et begrep som kan benyttes om arrangementer som dette. En mediebegivenhet er, med utgangspunkt i perspektiver formulert av Daniel Dayan og Elihu Katz (1992), en forhåndsannonsert og planlagt hendelse eller begivenhet, som vies store mengder oppmerksomhet i massemediene. Der en vanlig nyhetshendelse i *breaking*-sjangeren oppstår fordi noe uventet, eller i alle fall ikke *planlagt*, skjer, er mediebegivenheter altså allment kjent og forberedt før begivenheten.

Dayan og Katz (1992, s. 25) presenterer tre forskjellige former for mediebegivenheter, som kan bedre forståelsen av narrativene som oppstår i forbindelse med ulike mediebegivenheter. De tre typene mediebegivenheter Dayan og Katz skiller mellom er *konkurranser*, seire, og kroninger eller innvielser – på engelsk *contests*, *conquests* og *coronations*.

Dayan og Katz (1992) tar utgangspunkt i direkte TV-overføring som det mest sentrale elementet i formidling av begivenheter som dette, og impliserer dermed også at TV-en gir et transformert, dog udifferensiert bilde av begivenheten (Puijk, 1999). Mediebegivenheter anses altså for å være *seremonier*, som også TV-seerne deltar i fra sine egne stuer (Dayan og Katz 1992). På grunn av at TV-en styrer befolkningens oppmerksomhet mot et hendelsesforløp, blir de nevnte begivenhetene også en forlengelse av det offentlige rom. Ved noen anledninger kan en mediebegivenhet samle en enkelt nasjon, mens det andre ganger kan være en global begivenhet inne i bildet – eksempelvis ved månelandingen i 1969 (Puijk, 1999).

At de olympiske leker kan kategoriseres som en mediebegivenhet, er det heller liten tvil om. Lekene er avgrensede offentlige begivenheter, som foregår på et visst sted, i et bestemt og høyst allment kjent tidsrom, som blir kringkastet direkte på TV-kanaler over hele verden. Dayan og Katz (1992) avgrenser begrepet mediebegivenhet til å omfatte TV-sendte hendelser som skyver andre programmer til side. Det dreier seg ifølge dem om større seremonielle hendelser, som kringkasteren gjerne beskriver som «historiske begivenheter». For at mediebegivenheten skal få gjennomslagskraft, må seerne føle at det er nærmest obligatorisk å følge med (Puijk, 1999).

Om en skal forholde seg kategorisk til saken, oppfyller ikke dekningen av de olympiske leker alle kravene som Dayan og Katz legger til grunne for at noe skal kunne omtales som en mediebegivenhet. Eksempelvis kan ikke kravet om at alle TV-kanaler retter sin oppmerksomhet mot begivenheten fylles, fordi TV-kanaler kjøper eksklusive rettigheter i sitt dekningsområde (Puijk, 1999). Samtidig kan en argumentere for at de olympiske leker vies oppmerksomhet hos alle kringkastere av en *viss størrelse*, eksempelvis når TV 2 og NRK viser høydepunkter og oppsummeringer fra en gitt dags øvelser, mens Discovery (Eurosport, Max, TVNorge, osv.), som var rettighetshaver for 2022-lekene viser øvelsene direkte.

Samtidig dominerer de olympiske leker, på samme måte som fotball-VM, mediens agenda når de pågår. Dermed treffer begrepet mediebegivenhet også på dette punktet.

De olympiske leker er imidlertid komplekse arrangementer. I motsetning til nevnte fotball-VM fokuseres ikke lekene rundt én idrett, men flere forskjellige idretter, gjerne også med flere undergrener og øvelser, i tillegg til både individuelle og lagbaserte idretter. Lekenes komplekse natur gjør at det er komplisert å spikre dem til bare ett punkt i sammenheng med Dayan og Katz' (1992) tre kategorier, som har blitt nevnt tidligere. Først og fremst er de olympiske lekene en *konkurranse*, da toppidrettsutøvere fra alle slags disipliner og ulike kontinenter og land kommer for å delta i konkurransene på ett sted. Mange toppidrettsutøvere vil nok også hevde at en olympisk medalje er det som henger aller, aller høyest. En kan også trekke inn de olympiske lekens element av nasjonalisme uttrykt gjennom symbolske konflikter land i mellom. Til tross for at mange av utøverne deltar som individer, er nasjonalitet et uunnværlig element i lekene, som blir markert til en hver tid, eksempelvis gjennom flagg, drakter i nasjonens farger og nasjonalsanger for vinnerne.

Samtidig kan en ikke *bare* betrakte de olympiske leker som summen av dets idrettsøvelser. Viktigheten av åpnings- og avslutningsseremoniene, samt medaljeseremoniene, hvor vinnerne blir hyllet, gjør at disse segmentene i seg fremstår som selvstendige mediebegivenheter i sin egen rett (Puijk, 1999).

2.4.3 Sportsjournalistikkens rolle under OL

Mediernes OL-dekning forekommer dog på flere forskjellige plattformer, og det er her jeg gjør den første innsnevringen av materialet, med tanke på hva det er jeg faktisk vil undersøke i dette prosjektet. Dekningen som kommer tettest på de faktiske øvelsene, er den som foregår i sanntid, i form av rettighetshavers direktesendinger, som kringkaster og kommenterer øvelsene. Det jeg likevel ønsker å undersøke i dette prosjektet er en annen form for dekning av lekene – nyhetsdekningen som skjer *etter* øvelsene, som publiseres som skrevet tekst i nettavisene.

Det er vesentlig å merke seg dynamikken i dekningen som skjer direkte – som regel på fjernsyn – enten fra et studio, eller over bilder fra øvelsene. En studiosending består som regel av et panel med ulike personer i ulike definerte roller: I panelet har du ofte én programleder – som regel med journalistikkfaglig bakgrunn, én ekspertkommentator, og én

utøver. I de redaksjonelle mediene – i dette tilfellet avisene – sin dekning av de olympiske leker, blir sakene alltid skrevet av redaksjonelle medarbeidere, av journalister.

Dekningen av 2022-lekene i Beijing ble imidlertid preget av utenforliggende omstendigheter, som følge av både Kinas begrensninger og restriksjoner for å begrense smittespredningen av covid. På grunn av dette, måtte mediehusene belage seg på å sende færre journalister og fotografer enn først planlagt. Rettighetshaver Discovery fikk blant annet bare sende 20 – selv om det opprinnelige tallet var 40 – medarbeidere til Kina (VG, 2022). Dette førte til at mye av dekningen av lekene foregikk på avstand, i redaksjonslokalene.

Gjennom sin dekning av de olympiske lekene, spiller journalistene en viktig rolle for hvordan oppfatninger og representasjoner av utøvere, lag og det nasjonale fellesskapet skapes for konsumenten. Slikt sett er journalistene koblingen mellom utøvere, dommere og publikum, gjennom deres fremstilling av virkeligheten i mediene. En kan dog vurdere hvorvidt pressen fremdeles er den viktigste kanalen for informasjon. I et verdenssamfunn post sosiale medier, er denne informasjonen tilgjengelig på andre plattformer enn de tradisjonelle massemediene. Gjennom egne kanaler kan de olympiske lekene i større grad presentere lekene selv, mens utøvere gjennom sosiale medier i stor grad kan konstruere et bilde av seg selv, og selv styre sitt eget narrativ overfor publikum. Men at massemediene fremdeles spiller en viktig rolle i formidling av olympiske leker, er det ingen tvil om.

Flere av de største mediekonsernene i verden opererer også på tvers av flere forskjellige land. Eierskapet av mediene har altså også blitt internasjonalisert. Schibsted, for eksempel, er eier av flere av både Sveriges og Norges største aviser og mediehus. (Medienorge, 2022). I Norge eier de blant annet VG, Aftenposten, Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad. De er også, gjennom Polaris Media, største eier i både Adresseavisen og Fædrelandsvennen. Om en ser på opplagstallene fra 2023, er dette seks av Norges ti største aviser (Journalisten, 2023). I Sverige eier Schibsted både Aftonbladet og Svenska Dagbladet.

2.4.4 Pressens mediering

Når jeg nå har vært gjennom hvordan massemediene dekker de olympiske leker, er det også høyst interessant å diskutere hvordan pressen forvalter mediet sitt, og hvordan de, rent praktisk, velger å gjennomføre dekningen. I den forbindelse vil dette delkapittelet ta for seg hvilke hensyn som må tas i sportsjournalistikkens *mediering* av store arrangementer, som de

olympiske leker. I dette prosjektet er et av de sentrale punktene å undersøke hvordan nasjonal identitet aktiveres i journalistikken. Det står ikke skrevet et eksplisitt krav om objektivitet i Vær Varsom-plakaten, som er norsk presses selvpålagte etiske normer og regler, men 1. januar 2024 ble følgende formulering oppdatert: «En fri, uavhengig og sannhetssøkende presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn.» (PFU, 2024). Nytt i denne setningen er at ordet «sannhetssøkende» er lagt til. Ordet er slett ikke av samme betydning som «objektiv», men forteller likevel noe om hvordan pressen skal *forholde seg* til nyhetsstoffet. Plakaten legger også krav om at ulike syn på en sak skal komme til uttrykk, og at skillet mellom fakta og kommentar skal være tydelig markert (PFU, 2024). I den anledning er det interessant å analysere hvordan mediene forholder seg objektivt – eller sannhetssøkende – til sakene, og om beskrivelser av hendelsesforløp i stor grad lar seg farge av subjektiviteten. En idrettskonkurranse kan sjelden tolkes utelukkende på bakgrunn av objektive faktaopplysninger: En god beskrivelse av et hendelsesforløp krever på et eller annet nivå et blikk, journalistens blikk, som kan skildre og beskrive hvordan det hele gikk for seg. *Hvem* som skriver artikkelen, vil derfor påvirke hvordan betydningen skapes.

Når begrepet mediering brukes, kan man i brede trekk si at det handler om kommunikasjon ved hjelp av medieteknologi. Alle ulike typer medieinnhold er mediert, uansett hvilken type medieplattform det kommuniseres gjennom. Det all mediert kommunikasjon har til felles, er at innholdet må tilpasses formatet det skal presenteres i, og med de grensene og mulighetene et medium kan tilby. Hvordan noe presenteres for et publikum, vil derfor variere ut ifra hvilket medium som benyttes. (Couldry, 2008, s. 376). Ulike medier gir altså ulike forutsetninger, som må tas hensyn til når medieinnhold produseres. Eksempelvis vil en historie kunne fremstilles annerledes i et podcast- eller et videoformat, enn det ville vært mulig i en skrevet avisartikkel.

Sett i sammenheng med massemedienes kommunikasjon, altså kommunikasjon fra én avsender til et stort publikum, er medieringen kompleks. De største mediehusene i Norge og Sverige, som ble skrevet om i forrige delkapittel, og som også er de relevante mediene i dette prosjektet, består av store redaksjoner som lager saker, kommentarer, programmer og produkter innen en rekke av journalistikkens undersjangere. I både Norge og Sverige er massemediene så godt organisert og regulert, at selv direktesendinger alltid vil være konstruert, regissert og produsert etter mediets betingelser og bestemte sjangerkonvensjoner. Som jeg tidligere har vært inne på, består massemedienes dekning av de olympiske leker av

flere ulike typer innhold i flere ulike typer sjangre, som dermed også resulterer i ulike metoder for mediering.

En kan for eksempel se på to ulike journalistiske sjangre, som følgelig krever ulik mediering: nyhetsartikkelen og TV-sendt reportasje. Der nyhetsartikkelen (stort sett) krever at innholdet medieres i skrevet tekst og bilder, og dermed krever lite ressurser, er det flere hensyn å ta når TV-reportasjen skal produseres. På fjernsynet har et program gjerne en gitt sendetid og -plan. Det betyr at sendingen må planlegges nøye, slik at den ikke varer for kort eller for lenge. I tekstbaserte medier finnes det selvsagt også grenser for hvor mange tegn en artikkel kan inneholde, men i dagens – hovedsakelig nettbaserte – medier, er disse grensene mer tilgivende og mindre absolutte, ettersom artikkelen ikke må få plass på en fysisk avisside. Siden en nyhetsartikkel har som formål å formidle den aktuelle nyheten så direkte som mulig, går den gjerne umiddelbart inn i sakens kjerne. I en reportasje, derimot, er detaljer viktige, og journalisten må beskrive og skildre hendelser, personer og miljø, for at seeren skal kunne være en del av det miljøet som beskrives.

Det er dog ikke bare sjangerkonvensjoner som styrer hvordan noe medieres: Den norske og den svenske pressen styres etter selvpålagte regler, og disse legger derfor tydelige føringer for hvordan et massemedium kan mediere innholdet sitt. En utfordring det er umulig å komme unna, er at det her er snakk om journalistikk og regler for presseetikk, og, ikke minst, journalistiske praksiser fra to forskjellige land. Selv kjenner jeg selvsagt best til de norske aviser og presseregler, slik de er formulert av PFU, fra å ha lest aviser og jobbet i pressen gjennom flere år. Likevel: Om en tar en kikk på regelverket for den svenske pressen, formulert i *Publicitetsreglerna*, er likheten til den norske Vær Varsom-plakaten slående (Medieombudsmannen, u.d.). Der vi i Norge har Vær Varsom-plakaten som mediernes etiske rettesnor og Pressens Faglige Utvalg som klageorgan, er det i Sverige Medieombudsmannen (MO) og Mediernas Etiknämnd (MEN). Både VG og TV 2 skriver eksplisitt på sine informasjonssider at både Vær Varsom- og Redaktørplakaten følges. Begge de svenske mediene – Expressen og Aftonbladet – skriver på sine sider at avisene følger *Publicitetsreglerna*, slik de er formulert av Medieombudsmannen (MO). (VG, u.d.; TV 2, u.d.; Expressen, 2023; Aftonbladet, 2024). Et interessant spørsmål her er hvordan medieringen av de olympiske lekene foregår i de to ulike landene. Selv om de formelle reglene og praksisene er relativt like i norsk og svensk presse, kan det fremdeles forekomme forskjeller i hvordan de olympiske lekene utformes og medieres i rikspresen.

Eksempelvis kan det stilles spørsmål til hvordan TV 2, som er kringkaster, ikke avis, medierer lekene. I og med at de i 2022 ikke hadde rettighetene til lekene, og derfor ikke kunne sende øvelsene på egne flater, publiserte de skrevne nyhetsartikler fra lekene. Forskjellen mellom kringkaster og avis, er derfor i denne sammenhengen ikke av stor betydning. En forskjell som likevel kan komme til syne, er at TV 2 – i kraft av sin rolle som kringkaster – har en bredere stall av eksperter som aktivt kan benyttes i nyhetsdekningen. Dette kan potensielt gi artikler med bedre og bredere kildeomfang, i tillegg til større faglig tyngde og eksklusivitet. Likevel må en huske at mediene står fritt til å sitere fra andre avisers – eller kringkasteres, for den saks skyld – kilder, og at en avis derfor også kan benytte seg av faglig ekspertise i en nyhetsartikkel, uten at sitatene nødvendigvis er gitt direkte til egen avis.

Både den norske og den svenske pressen har selv ansvar for å utføre pressens samfunnsoppdrag. I Norge er samfunnsoppdraget lagt frem i Vær Varsom-plakaten. Som nevnt i dette kapittelets innledende avsnitt, legger Vær Varsom-plakaten (paragraf 1.2) frem at pressen er ansvarlig for at ulike syn skal komme til uttrykk (PFU, 2024). På grunn av dette, er det aktuelt å undersøke om, og eventuelt hvordan, landenes sportsjournalistikken formidler et annet syn, eller om fokuset utelukkende er på sine «egne». Det finnes altså mulige innganger for en presseetisk undersøkelse av norsk og svensk sportsjournalistikk. I dette prosjektet er imidlertid hensikten ikke å gjøre en objektiv vurdering av hvordan journalistikken forholder seg til presseregler – til det har vi egne utvalg og organer.

Når en snakker om mediering må en også være bevisst på det nært beslektede begrepet «medialisering». Der førstnevnte handler om hvordan innhold formateres og presenteres i en mediekanal, dreier sistnevnte seg om sosiale og kulturelle endringer som forekommer ved hjelp av, eller som følge av, medieteknologiske forhold (Couldry, 2008, s. 376). Dette kan i stor grad knyttes opp mot hovedtematikken i oppgaven: Hvordan nasjonalisme aktiveres og reproduseres gjennom den norske og svenske sportsjournalistikken. Som nevnt i kapittel 2.4, om de olympiske leker, handler det også her om hvordan lekene gjennom journalistikken trenger inn den sosiokulturelle sfæren. Begrepet «medialisering» går altså rett i kjernen av det jeg her er ute etter å undersøke.

David Rowe (2004) skriver om nettopp dette – hvordan en avis må forme innholdet sitt for å engasjere leseren. Han gjør et poeng av at skrevet, tekstbasert nyhetsformidling av

idrettsarrangementer er avhengig av detaljerte beskrivelser av hendelsesforløpet. I en reportasje fra en fotballkamp holder det altså ikke å notere resultat, målscore og publikumstall. Der en audiovisuell TV-sending i større grad er umiddelbart interpretativ, krever det gjenkjennerbarhet, levendegjøring, utdyping og fortolkning for at leseren av en skrevet nyhetssak skal påvirke og gi resonans hos leseren (Rowe, 2004, ss. 129-130).

2.5 Posisjonering i forskningslitteraturen

Når det gjelder nasjonalisme i sportsjournalistikken, har det blitt gjort en del forskning tidligere, dog stort sett med sosiale spørsmål og samfunnsmessige kontekster og betingelser som bakteppe. På bakgrunn av mine litteratursøk, eksisterer det få utelukkende lingvistiske studier av nyhetsjournalistikk i sportssjangeren.

Göran Eriksson (2006) har undersøkt hvordan språket i svensk sportsjournalistikk brukes for å konstruere et svensk fellesskap, hvor noen (vi) inkluderes, mens andre (dem) ikke gjør det. Ifølge Erikssons analyser, som tar utgangspunkt i den svenske sportsjournalistikken, er det nettopp dette «vi-mot-dem»-bildet som legger føringene for hvordan mediene gjengir et internasjonalt idrettsarrangement. På grunnlag av dette, mener han at sportsjournalistikken er i besittelse av en unik mulighet til å kunne forme et svensk fellesskap.

Som nevnt i kapittel 2.4.1, har Sirianne Lie (2014) undersøkt hvordan den norske pressen skaper nasjonal identitet gjennom sin dekning av de olympiske vinterleker. Ved å se på den journalistiske dekningen av fire utgaver av OL – i Chamonix i 1924, Garmisch-Partenkirchen i 1936, Oslo i 1952 og Lillehammer i 1994 – studerte hun hvordan den norske pressen søker etter bekreftelse på egne utøveres suverenitet. Ved bruk av en kvalitativ tekstanalyse, har hun gjennom dette bidratt til å forstå hvordan den kulturelle forestillingen om Norge som vinteridrettsnasjon har blitt skapt.

Martin Altvater (2012) har en lingvistisk tilnærming til temaet. Han har skrevet en masteroppgave i «Global journalism» om nasjonalisme i den tyske og britiske pressens dekning av kvalifiseringen til europamesterskapet i fotball i 2012. Utgangspunktet for oppgaven hans var å undersøke hvordan nasjonalitet og nasjonalidentitet representeres, konstrueres og medieres i den tyske og britiske sportspressen. Altvaters prosjekt skiller seg dog fra mitt, som følge av den metodologiske tilnærmingen, da han benyttet seg av en kvantitativ innholdsanalyse av 81 artikler. (Altvater, 2012).

Oscar Westling skrev i 2015 en kortere bacheloroppgave knyttet til nasjonalisme i den norske og svenske sportsjournalistikken, med utgangspunkt i ski-VM i Falun i 2015. Hans oppgave bygger i stor grad på flere av de samme idéene som jeg benytter meg av i mitt masterprosjekt. Samtidig er det flere vesentlige forskjeller, som gjør at det oppstår flere utforskede innganger, som jeg kan ta videre i mitt prosjekt. For det første, er hans tilnærming til problemstillingen noe annerledes, og fokuset på det lingvistiske aspektet er vesentlig større i denne oppgaven. For det andre er også omfanget av Westlings oppgave mindre enn dette prosjektet. Naturlig, gitt at det er en bacheloroppgave, men likevel finnes det utforskede aspekter her, og da spesielt med tanke på omtale av vinnere og tapere. I hans oppgave er det også tillagt stor vekt på hvordan sportsjournalistikken skaper antagonistiske figurer. Det er et interessant utgangspunkt, men er for mitt anliggende en avsporing, slik jeg ser det, gitt denne oppgavens problemstilling.

2.6 Analytiske dimensjoner

Til nå har jeg vært gjennom den relevante litteraturen og de teoretiske perspektivene, knyttet til nasjonalisme, språk, idrett, OL og medier, som jeg etter hvert skal anvende meg av i oppgavens analyserelaterte kapitler. Ut fra dette kapitlets utgreiinger, kan jeg hente ut tre teoretiske dimensjoner, som vil videreføres og tas i bruk i oppgavens analyse av det empiriske materialet.

De to første analytiske dimensjonene handler om samspillet mellom ære og skam, og hvordan kulturelle forestillinger om vinnere og tapere konstrueres i sportsjournalistikken språk. Den første dimensjonen handler derfor om hvordan forestillinger om *vinnere* oppstår i sportsjournalistikken. Med dette mener jeg hvordan mediene omtaler og ordlegger seg i setninger og passasjer knyttet til de seirende utøverne, og hvordan språket bygger dem opp som vinnere. På samme måte undersøker jeg hvordan de andre utøverne fra Norge og Sverige omtales, og hvordan deres prestasjoner vurderes. Som det har blitt nevnt flere ganger, er Norge og Sverige to land med sterke og stolte vinteridrettstradisjoner, og forventningene til utøverne er derfor høye – hvordan påvirker dette språket som brukes?

Med det i bakhodet, omhandler den andre analytiske dimensjonen, i like høy grad som hvordan forestillinger om vinnere bygges, om hvordan dem som ikke lever opp til forventningene, omtales som tapere. Interessant i denne sammenhengen er hvordan

konstruksjon av narrativ som omhandler til disse utøverne skiller seg fra dem jeg undersøker i kapittelet knyttet til den første analytiske dimensjonen, og hvordan språket forandrer seg når det ikke lenger er snakk om å bygge opp utøvernes prestasjoner.

Den tredje og siste analytiske dimensjonen står som et oppsummerende og diskuterende kapittel, som knytter sammen funn fra analysene i de to foregående kapitlene, og de teoretiske perspektivene som ble lagt frem og diskutert i kapittel 2 og 3. Hovedlinjene i diskusjonen vil være det som står seg som kjernen i oppgavens tidligere kapitler, nemlig diskusjoner knyttet til vinnere, tapere, medaljekamp, nasjonen og nasjonalismen.

3. Metode og utvalg: Veien videre

I dette kapittelet, vil jeg gjøre rede for hovedtrekkene ved den diskursanalytiske tilnærming og forskningstradisjonen, samt hvordan og hvorfor den tas i bruk. Senere gjennomgås det utvalgte empiriske materialet, før jeg til slutt tar en fot i bakken i forkant av oppgavens analysedel.

3.1 Nødvendige avklaringer og grunnleggende overveielser

Dette prosjektets hensikt er å undersøke om – og eventuelt hvordan – nasjonalisme og nasjonalistiske tendenser aktiveres i språket i norsk og svensk sportsjournalistisk dekning av de olympiske leker i Beijing i 2022. Materialet som skal under lupen, er derfor en rekke avisartikler fra norske og svenske medier, heller enn direkteendingen fra arrangementet. Kort kan dette begrunnes med at artiklene i større grad er gjennomarbeidet, og alltid skrevet av redaksjonelt ansatte journalister. At jeg da skal ta i bruk en form for tekstanalyse, er derfor klinkende klart. Likevel, verktøykassen for ulike former for tekstanalyse, er svært omfattende, både innen medieforskningen, så vel som på andre fagfelt. Utviklet med tanke på analyse av ulike typer tekster, og ofte drevet av forskjellige forskningsinteresser, utnyttes tekstanalyse for å undersøke en tekst så presist som overhodet mulig.

Undersøkelser av tekster i mediene, er en øvelse omtrent like gammel og, og omtrent like etablert som medieforskningen selv. Det jeg ønsker å undersøke ved hjelp av tekst- og innholdsanalytiske verktøy, er hvordan mediene utøver og forvalter sin makt, hvordan holdninger kan påvirkes, og hvordan mediene formidler kunnskap (Østbye et al., 2023, s. 79). Det er verdt å huske på at tekstanalysen ikke er en tilnærming som egner seg spesielt godt for resepsjonsstudier. Ved hjelp av en innholdsanalyse får man kunnskap om *tekstene*.

For å finne ut hvordan jeg best går frem for å gjøre undersøkelser knyttet til de analytiske dimensjonene fremlagt i kapittel 2.6, er det nødvendig å gjøre noen grunnleggende avklaringer. Det første skillet jeg gjør, er mellom de *kvantitative* og de *kvalitative* tilnærmingene. Som ordets betydning antyder, anvendes en kvantitativ tilnærming til innholdsanalyse i sammenheng med undersøkelse av kvantifiserbare elementer ved en teksts overflate – altså tilfeller hvor svarene på undersøkelsens spørsmål kan tallfestes og er målbare. Som tekstanalytisk verktøy har den kvantitative tilnærmingen sine begrensninger, da forskningsobjektet avgrenses til en tekstens umiddelbart eksplisitte betydning, og ikke til

underliggende betydninger og sosiale kontekster, som kan påvirke hvordan en tekst, i praksis, bør leses for å ekstrahere mest mulig mening ut av den. En kvalitativ tekstanalyse, på sin side, er bedre egnet for et studie av en teksts underliggende betydninger. I motsetning til den kvantitative tilnærmingen, er en kvalitativ tekstanalyse *fortolkende*, og en må her ofte legge tekstens kontekst til grunne for å fange og forstå det faktiske innholdet. (Østbye et al., 2023, ss. 79-81).

I sammenheng med dette prosjektet, hvor hensikten er å undersøke hvordan det legges til rette for at nasjonalisme aktiveres og reproduseres i språket i norske og svenske mediers dekning av vinter-OL i Beijing, er det klart at en kvalitativ tilnærming til det empiriske utvalget er det mest logiske valget. En kvantitativ tilnærming til OL-artiklene, ville forutsatt at jeg hadde tydelige, konkrete spørsmål, og målbare, forhåndsbestemte parametre. I en slik undersøkelse ville vi, eksempelvis, fått tydeligere svar på spørsmål som omhandler mønstre knyttet til kildebruk, volum og utvikling (Østbye et al., 2023, ss. 256-258). Det er klart at en slik tilnærming ville gitt mulighet til å undersøke et større utvalg av artikler, men samtidig ville dette gått på bekostning av muligheten til å fange nyansene i språket, som utgjør mye av det jeg i denne sammenhengen er ute etter.

3.2 Den diskursanalytiske tradisjon

Når det nå er slått fast at jeg vil anvende meg av en kvalitativ fremgangsmåte, er ytterligere nedskjæringer fremdeles høyst nødvendig. Innen tekstvitenskapen benyttes ofte begrepet «diskurs» slik en også bruker det utvidete tekstbegrepet, altså som et samlebegrep for alt av tekst og mediestoff (Østbye et al., 2023, ss. 99-100). Jeg har tidligere vært innom begrepet *resonans*, som er et sentralt utgangspunkt for denne oppgaven, og begrepet er også viktig i tilknytning til diskurs og diskursanalyse. For å forstå sammenhengen ytterligere, kan man si at resonansen er rommet som diskursen rammes inn av, altså at diskursen foregår innenfor resonanskassens vegger. En analyse av diskurs, kan man da si at knytter sammen de samfunnsmessige betingelsene for hvordan man skriver og snakker, og er følgelig, i prinsippet, også en analyse av nettopp denne resonanskassen.

En diskursanalyse er altså en form for tekstanalyse hvor man undersøker hvordan språket brukes til å formidle ideer om verden, underbygge eller utfordre makt, eller reflektere over kultur og samfunn. Begrepet er vel å merke ingen egen, ensartet tekstanalytisk metode, men heller en felles betegnelse på flere tilnærminger. Briten Norman Fairclough skiller mellom to

hovedtilnærminger til diskursanalysen: Den samfunnsvitenskapelige diskursanalysen, og den lingvistiske diskursanalysen. Den største forskjellen mellom de to tilnærmingene, er at den samfunnsvitenskapelige tradisjonen engasjerer seg langt mer for teksten i lys av dens samfunnsmessige omgivelser (Østbye et al., 2023, ss. 100-102). Der den ene av de to tilnærmingene omhandler hvordan diskursen styres og reguleres av samfunnsrelaterte rammer, handler den andre i større grad om konkret og spesifikk bruk av språk og tegn i kommunikasjon. Til felles har de begge at de ønsker å fortelle noe om forholdet mellom samfunnet og språket, og overbevisningen om at språket i seg selv er styrende for hvordan virkeligheten oppfattes (Østbye et al, 2023, s. 100).

Der den lingvistiske diskursanalysen har det *tekstlige* som kjernepunkt, er den samfunnsvitenskapelige varianten sentrert rundt samfunnsmessige kontekster og spørsmål knyttet til makt. Samtidig er den lingvistiske tradisjonen også opptatt av kommunikasjonens kontekst, hvem som kommuniserer med hvem, og hvilken situasjon kommunikasjonen oppstår i. Hvor viktig kontekst og *miljø* er for diskursanalysen, eksempelvis sosiale, politiske eller kulturelle strukturer, er imidlertid omstridt. Diskursanalysens lingvistikkorienterte fløy tenderer mot å utelukkende fokusere på – eller i det minste lene seg tungt mot – *språket og teksten* i seg selv. En slik tilnærming til materialet gjør at de uendelig mange dørene som leder mot ulike kontekstuelle tolkninger, forblir lukket, slik at en tekst kan studeres på sine egne premisser, i stedet for på bakgrunn av ytre betingelser. (van Dijk, 2006).

Diskursanalysen, slik den brukes i dag, er altså ikke nødvendigvis opptatt av språket på grunn av språkets finurligheter i seg selv – disse praksisene kan overlates til litteraturforskerne. Det som betyr noe i disse sammenhengene, er hvordan en avsenders bruk av, og valg av språk og uttrykksmåter sier noe om tenkemåten og verdensanskuelsen som ligger bak kommunikasjonen. Den danske filosofen Søren Kjørup (2000) skriver i sin artikkel «Er sandheden blot en social konstruktion?», publisert i Norsk medietidsskrift, at det er vanskelig å nøyaktig beskrive de eksakte forsknings- og analysemetodene i den diskursanalytiske tradisjonen. Samtidig hevder han at kjernetrekkene ved diskursanalysen, handler om å «utnytte en veltrent språklig oppmerksomhet og fantasi til å få øye på de språklige trekkene som på en eller annen måte avslører noe innholdsmessig utover, eller bak, det som direkte sies.» (Kjørup, 2000).

Nevnte Fairclough er imidlertid mest kjent for sitt blikk på den *kritiske diskursanalysen* (ofte forkortet til CDA – *critical discourse analysis*), en metodologisk tilnærming som kombinerer lingvistiske og samfunnsvitenskapelige analyser på både makro- og mikronivå. En kan si at modellen er tredelt (Østbye et al., 2023, ss. 102-103). I dette prosjektets tilfelle, vil første nivå være artiklene i seg selv. Det andre nivået vil være den norske og den svenske pressens om institusjon og deres produksjonspraksiser. Tredje nivå vil være det norske og det svenske samfunnet som helhet – uttrykt gjennom hvordan språket utspiller seg i resonanskassen, som har blitt diskutert tidligere. Forutsetningen for den kritiske diskursanalysen er et forsøk på å påvise systematiske likheter i tekst og diskurs, og sosiokulturelle praksiser (Østbye et al., 2023, s. 102). Enkelte trekk fra Faircloughs kritiske diskursanalysen har derfor blitt tatt i bruk i denne analysen. Det er ingen rendyrket Faircloughsk diskursanalyse, men deler av den ideologiske forståelsen av diskursanalysen, deriblant nettopp hvordan en undersøkelse av mediespråket kan belyse hvordan diskursen utspiller seg innenfor et gitt lands resonanskasse. Likevel har andre verktøy for å gjennomføre den faktiske analysen blitt tatt i bruk. Disse gjennomgås i de to følgende kapitlene – 3.2.1 og 3.2.2.

At språket er utgangspunktet for hvordan verden oppfattes, er altså den grunnleggende forutsetningen for dette prosjektet. Hvordan vi uttrykker oss, og deler våre oppfatninger av virkeligheten med resten av verden, avhenger av hvordan språket brukes. Når vi velger hvilke ord vi bruker, velger hvordan setningene våre formuleres, utelates enkelte sider av en sak, mens vi løfter frem andre. I dette prosjektet, hvor jeg arbeider med artikler fra to forskjellige lands medier, kan det dukke opp situasjoner hvor journalistene oppfatter virkeligheten på ulike, potensielt konkurrerende, måter. Ikke minst vil det også hende at mediene benytter seg av ulike kilder, som igjen leder til at kildene vil beskrive sine egne oppfatninger av virkeligheten. En diskursanalyse er altså, i denne sammenhengen, et redskap for å kunne si noe om hvilke samfunnsmessige forhold som ligger til grunn for språket vårt, og hvordan språket former hvordan vi oppfatter virkeligheten. Ikke minst, er det også et redskap som kan brukes til å fortelle noe om *hvilken* virkelighet det er som presenteres i tekstene (Hågvar, 2007, s. 16).

3.2.1 Diskursanalysens verdensbilde

Rosalind Gill (2005) presenterer fire dimensjoner som hver kan brukes for å forstå den diskursanalytiske forskningstradisjonen, og utgangspunktet for verdensbildet tradisjonen står for.

Den første dimensjonen handler om at diskursen i seg selv er viktig som en egen øvelse – altså at diskursen i seg selv bør dyrkes. Som nevnt tidligere, brukes begrepet diskurs som en samlebetegnelse for alle former for tekst, både muntlig og skriftlig. Diskursanalysen er altså opptatt av diskursen i seg selv, heller enn å anse den som et middel til å nå et annet mål, som et redskap som kan brukes til å avdekke andre fenomener, det være sosiale eller psykologiske, som ligger bak diskursen. Diskursanalysen tar heller for seg tekstens innhold i sin egen rett (Gill, 2005, ss. 174-175).

Den andre dimensjonen handler om at språket er konstruerende. Med dette menes at språket består av lingvistiske ressurser – eksempelvis ord, uttrykksformer og metaforer – som kan brukes til å skape et narrativ (Gill, 2005, s. 175). Når man kommer med en uttalelse, eller skal skrive en setning, er det altså flere måter en kan sette sammen språket på: Selv den enkleste hendelse kan beskrives på uendelig mange måter. Hvordan noe formuleres, og hvordan noe beskrives, avhenger dermed av *hvem* som står for beskrivelsen. På samme måte kan en si at språket også er både representerende og konstituerende. Representerende, på grunn av det faktum at hvordan vi velger å uttale oss og formulere oss alltid vil fortelle noe om hvordan vi ser eller opplever virkeligheten. I sammenheng med dette kan man også si at språket er konstituerende av karakter. Med dette menes at språk er den viktigste måten vi uttrykker tankene våre og hvordan vi ser verden. Man kan altså se på det slik at språkets representative egenskaper kommer til uttrykk gjennom dets konstituerende trekk.

Den tredje dimensjonen tar for seg diskursen som en sosial praksis. Diskursanalytikere anser ikke språket som et biprodukt som oppstår i sammenheng med andre handlinger, men som et redskap for å handle. Gill (2005) legger vekt på at mennesker bruker språket for å oppnå noe – eksempelvis for å fordele skyld, for å unnskyldes seg, for å sette seg selv i et godt lys. Dette fremhever altså et poeng om at diskurs ikke oppstår i et sosialt vakuum. I alle former for sosial samhandling forsøker vi å fortolke den sosiale konteksten vi befinner oss i, og som vi dermed former språket vårt etter. Det finnes for eksempel kontekster og arenaer som legger opp til en spesifikk og formell diskurs, eksempelvis i en rettssal, men det handler også om hvordan vi formulerer oss basert på *hvem* vi snakker med. En samtale med sjefen vil, med stor sannsynlighet, forløpe seg annerledes enn en samtale med en nær venn (Gill, 2005, s. 175). Kontekst er altså et nøkkelord her, og i en diskursanalyse er en derfor nødt til å både analysere det som blir sagt eller skrevet, men også konteksten det skjer i.

Den fjerde, og siste dimensjonen, handler om at diskursanalysen anser tekst og tale som retoriske praksiser. Dette handler, som jeg var inne på i kapittel 3.1.2, om at det i mange situasjoner vil oppstå konkurrerende diskurser, med ulike syn på virkeligheten. I den sammenheng, vil en til en hver tid forsøke å forme diskursen slik at en selv blir trodd, slik at en selv kan overbevise om at ens eget virkelighetsbilde er det «riktige». De åpenbare eksemplene er i politikken, hvor politikerne forsøker å overbevise og vinne velgere, eller i reklamebransjen, hvor selskaper forsøker å selge produkter. Men, de samme premissene for en diskurs oppstår også i dagligdagse situasjoner: En ønsker alltid å overbevise, eller å bli trodd (Gill, 2005, s. 176).

En må imidlertid skille mellom en rendyrket retorisk analyse og en diskursanalyse. Der en retorisk analyse avdekker *hva* gjør at en tekst kommuniserer mer eller mindre overbevisende og effektivt, vil diskursanalysen fange de tenkemåtene som ligger til grunn for en tekst, og bibetydninger som det medfølger. Det er altså i første rekke de sosiale konsekvenser og forklaringer som utforskes, i større grad enn rent retoriske. (Hågvar, 2007, ss. 36-37).

3.2.2 Diskursanalyse i praksis

Som jeg har vært innom, er ikke diskursanalysen en *plug and play*-metode med spesifikke og etablerte steg for hvordan en skal gå frem. Flere teoretikere, deriblant Kjørup (2000), har blant annet skrevet at det kan være krevende å beskrive de nøyaktige forsknings- og analysemetodene i den diskursanalytiske tradisjonen. Likevel finnes det noen praktiske punkter som kan gås gjennom før jeg tar for meg det empiriske utvalget som skal undersøkes.

Det første steget inn i diskursanalysen skjer idet utvalgt datamateriale er plukket ut, eller idet det foreligger et ferdig transkribert intervju. Ettersom jeg i dette prosjektet arbeider med ferdigproduserte nyhetsartikler, som allerede eksisterer og er tilgjengelig i offentligheten, er det tidkrevende transkripsjonssteget noe jeg glatt kan hoppe over. Et viktig element når en skal i gang med analysen, er en mental omstilling i måten en går frem for å lese den aktuelle teksten. Først og fremst handler dette om å klare å ikke overse, eller hoppe over, elementer av teksten som en i utgangspunktet allerede tar for gitt at eksisterer.

I denne sammenhengen viser Gill (2005, s. 178) til frasen «render the familiar strange», som løst kan oversettes til å «fremmedgjøre det velkjente». En kan forklare dette som å kritisk lese

enkle, kanskje åpenbare elementer av teksten, som setningsoppbygning, og sjablonger og formuleringer som vi allerede kjenner fra nyhetssjangeren. I stedet for å lete etter en dypere mening *bak* teksten, må man dykke inn i hver enkelt setning, og undersøke hvordan teksten skaper mening, hvilken del av teksten som skaper mening, og hvilke elementer som gjør at den leses slik den leses (Gill, 2005, ss. 178-179).

Når teksten er lest, og en er blitt godt kjent med de utvalgte tekstene, er koding neste steg. Koding handler, i grove trekk, om systematisering og kategorisering som kan brukes til å beskrive ulike deler av materialet. Et fint sted å begynne i denne sammenhengen, er å lese gjennom tekstene som skal analyseres nok ganger til at en blir godt kjent med dem. Dette vil gi et godt utgangspunkt for den innledende kodingen. Kodingen vil gjøres etter forhåndsbaserte spørsmål eller analytiske dimensjoner. I dette prosjektet, kan jeg eksempelvis vise tilbake til de to første analytiske dimensjonene, som handler om hvordan forestillinger om vinnere og tapere oppstår i sportsjournalistikken, vil den innledende kodingen bestå av å plukke ut de delene av teksten hvor vinnere og tapere omtales.

Etter den innledende runden med grov koding, tar jeg fatt på kjernen i oppgaven, nemlig analysen. Gill (2005, s. 180) viser til to faser som jeg kan dele analysen opp etter. Den første handler om mønstre som oppstår i dataene. Dette inkluderer både likheter og forskjeller i tekstene og deres fremstilling av virkeligheten. Den andre kan knyttes opp mot funksjon, og Gill anbefaler å utforme tentative hypoteser som viser til enkelte deler av tekstens funksjon, som etter hvert kan kryssjekkes med dataen.

Jeg har til nå skrevet mye om hvordan en skal analysere det som skrives, og språket som brukes i diskursen. Det er likevel viktig å understreke at noe som ikke skrives eller sies, også kan tolkes inn i diskursen. Eksempelvis, sett i sammenheng med dette prosjektet, kan det forekomme tilfeller hvor et lands medier unnlater å nevne hvordan det har gått med det andre landets utøvere, og heller bare fokuserer på sine egne.

Yngve Hågvar (2007, ss. 37-38) sammenligner den perfekte diskursanalyse med å påvise hvordan «alt henger sammen med alt». Av naturlige årsaker er det selvsagt nær umulig å få til i praksis. Likevel finnes det en rekke grep en kan foreta seg for å oppnå et bedre resultat. Som Hågvar (2007, ss. 37-38) skriver, bør en diskursanalyse ideelt sett være tverrfaglig. Det innebærer at tekstanalysen også implementerer eksempelvis sosiologiske, historiske eller

psykologiske grep, slik at ulike tekstlige og språklige trekk kan *forklares* fra ulike innfallsvinkler.

Til tross for mangel på en konkret bruksanvisning til den diskursanalytiske tilnærmingen, vil enkelte av disse trekkene, diskutert over, kunne kjennes igjen idet jeg går i gang med analysearbeidet. I det neste kapittelet legger jeg frem det utvalgte empiriske materialet, altså avisartiklene fra Norge og Sverige, som vil bli brukt i oppgavens analysedel.

3.3 Utvalget: grunnleggende valg og begrunnelser

Ettersom metoden jeg i dette prosjektet anvender er en form for kvalitativ tekstanalyse, må det empiriske materialet også begrense seg til et mindre utvalg. Som jeg har gått gjennom, er oppgavens mål å undersøke hvordan nasjonalistisme og nasjonal identitet aktiveres i norsk og svensk sportsjournalistikk, og forskjeller og likheter i hvordan dette skjer. Derfor består det empiriske materialet av nyhetsartikler fra svenske og norske medier, knyttet til øvelser fra de olympiske vinterleker i Beijing i 2022. Øvelsene som er plukket ut, er øvelser hvor både norske og svenske utøvere tok medaljer, og leverte skuffende prestasjoner, for å kunne nøye undersøke de nevnte analytiske dimensjonene. På bakgrunn av dette består det empiriske materialet derfor av nyhetsartikler skrevet i etterkant av to av kvinnenenes langrennsøvelser: *sprint* og *10 kilometer klassisk*.

Helt konkret består utvalget av åtte nyhetsartikler, to fra hver av mediene VG, TV 2, Aftenbladet og Expressen, med fire artikler for hver øvelse. I tillegg har jeg også inkludert to kommentarartikler i utvalget. Alle artiklene er publisert mellom 8. og 11. februar 2022. Artiklene vil heretter bli referert til etter navnet på mediehus i kombinasjon med markørene (a), (b) og (c), hvor (a) representerer sprint, (b) representerer 10 km klassisk, og (c) representerer kommentarartikkel. Dette er de utvalgte artiklene, med referansen som etterfølges:

VG:

Holt, M., Vesteng, C., Folvik., H., Nerli Gussiås, D. & Delebekk, B., S. (2022, 8. februar). Historisk norsk fiasko på OL-sprinten: – Kjipe dager. *VG*. (VG a)

Vesteng, C., Folvik, H., Nerli Gussiås, D., Herrebrøden, Ø. & Delebekk, B., S. (2022, 10. februar). Knekt Karlsson i mål nesten halvannet minutt bak Johaug: – Hadde ingenting å gi. *VG*. (VG b)

TV 2:

Iglund Røys, L., M. & Englund Smørdal., S. (2022, 8. februar). Fiasko på kvinnesprinten – ingen norske til finale. *TV 2*. (TV 2 a)

Hansen, O., H., Wedervang, M. & Englund Smørdal., S. (2022, 10. februar). Johaug vant nytt OL-gull etter vill sekundstrid. *TV 2*. (TV 2 b)

Soleng Skinstad, P. (2022, 11. februar). Hvor gikk det galt med norsk damelangrenn? *TV 2*. (kommentar) (TV 2 c)

Aftonbladet:

Wahlberg, M. & Rydén, A. (2022, 8. februar). Succé i sprinten – dubbelt svenskt i topp. *Aftonbladet*. (Aftonbladet a)

Wahlberg, M. & Rydén, A. (2022, 10. februar). Dramatiske bilderna på Frida Karlsson efter målgång. *Aftonbladet*. (Aftonbladet b)

Bergström, K. (2022, 10. februar). Bergström: Vi duger inte – det är röven. *Aftonbladet*. (kommentar) (Aftonbladet c)

Expressen:

Höglund, H., Sunnervik, L. & Gadd, P. (2022, 8. februar). Okända dramat: “Jag har spytt fem gånger”. *Expressen*. (Expressen a)

Sunnervik, L., Friberg, A., Gadd, P. & Pettersson, T. (2022, 10. februar). Frida förtvivlad: ”Mina OS-drömmar krossas”. *Expressen*. (Expressen b)

Som nevnt i kapittel 2.4.3 er det den skrevne nyhetsdekningen i nettmediene som er gjenstand for undersøkelse i dette prosjektet. Det er flere grunner til at jeg ønsker å benytte meg av de skrevne artiklene, og ikke direktesendingene. Den ene er knyttet til det rent praktiske, og

handler rett og slett om at de skrevne artiklene er mer tilgjengelige enn sendingene. Dette gjelder både for meg, men også for alle andre: I etterkant av de olympiske leker, er det de skrevne artiklene som blir stående igjen som de gjeldende øyeblikksbildene. På de norske plattformene, er sendingene i sin helhet tatt ned per november 2023.

En annen grunn er at det er flere variabler knyttet til en direktesending, sammenlignet med en skrevet nyhetsartikkel. En direktesending er ofte preget av flere impulser, umiddelbare reaksjoner og innfall, mens en nyhetsartikkel gjerne er skrevet med mer tid – om så bare et minutt eller to – i bakhånd, av flere journalister – og ofte med reaksjoner fra direktesendingen. En nyhetsartikkel kan også oppdateres i etterkant av publisering. Samtidig er ikke alle som deltar i en direktesending journalister, men eksperter, utøvere og andre gjester. Det største holdepunktet her er likevel at det alltid er ansatte *journalister* som står bak de skrevne artiklene (med unntak av innsendte debattinnlegg, som i denne sammenhengen ikke er et relevant poeng). Som nevnt i kapittel 2.4.3, gjorde verdens omstendigheter at kun et begrenset antall journalister faktisk fikk reise til Beijing for å dekke OL. Rettighetshaver Discovery flyttet blant annet all direktekommentering av øvelsene til Norge, for å kunne ha flere i felten under lekene (VG, 2022). De samme begrensningene ble også pålagt andre medier, som gjorde at flere av artiklene som jeg bruker i denne analysen, delvis er skrevet fra redaksjonenes egne lokaler. Alle mediene jeg benytter meg av sendte imidlertid journalister til Beijing, og artiklene er derfor også forfattet av de få journalistene som fikk reise til Kina.

I tillegg til de nevnte nyhetsartiklene, er det også inkludert to kommentarartikler, henholdsvis fra TV 2 og Aftonbladet, i utvalget. Grunnen til dette er at kommentarer ofte byr på litt andre impulser enn de vanlige nyhetsartiklene. Kommentarer er en viktig del av stoffmangfoldet i norske, så vel som svenske mediehus, og representerer en annen form for journalistikk, nemlig den meningsbærende journalistikken. I denne sjangeren får en kommentator, ofte ansatt utelukkende for å skrive kommentarer, uttrykke sine meninger på vegne av mediehuset.

Når det gjelder valg av medier, benytter jeg meg i denne oppgaven som nevnt av artikler publisert hos følgende mediehus: Verdens Gang (VG) og TV 2 i Norge, og Aftonbladet og Expressen i Sverige. Utvalget grunnes enkelt i at dette er flere av de største mediehusene i de respektive landene, i tillegg til at mye av stoffet – især det OL-relaterte stoffet – ikke ligger bak betalingsmur, og dermed er allment tilgjengelig. Av artiklene som er brukt i denne

oppgavens analyser, er det bare Aftonbladets kommentar (Aftonbladet c) som ligger bak betalingsmur. I Norge er VG den klart mest leste nettavisen, mens TV 2 også er i stor vekst. Begge mediene har over godt over en million daglige lesere (Journalisten, 2023). Tall fra første kvartal i 2024, viser at VG snuser på to millioner daglige *digitale* lesere, mens TV 2 – nummer fem på listen, bare slått av VG, NRK, Dagbladet og Yr – ligger på i overkant av en million digitale lesere (Medietall, 2024). I tillegg er VG og TV 2 to av riksmidiane i Norge som satser tungt på sportsjournalistikk. I Sverige har Aftonbladet og Expressen tradisjonelt sett vært landets mest leste aviser. Som nevnt i kapittel 2.4.3 er både VG og Aftonbladet eid av mediekonsernet Schibsted. På redaksjonelt plan er de likevel uavhengige fra hverandre.

Utvalget består altså av materiale hentet fra tre aviser, og én kringkaster – TV 2. En kan tenke seg at dette gjør dekningen noe annerledes fra den som forekommer i de tradisjonelle avisene. Slik jeg ser det, er det ikke en utfordring for denne oppgaven. For det første var TV 2 ikke rettighetshaver under 2022-lekene, og deres definerte rolle som kringkaster, heller enn avis, har derfor liten innvirkning på det *tekstlige* ved dekningen. For det andre, forholder TV 2 seg til det samme presseetiske rammeverket som hvilken som helst annen avis som er medlem av norsk presseforbund. I en diskusjon knyttet til *språket* i nyhetsdekningen, er forskjellen mellom kringkaster og tradisjonell avis derfor ikke av stor betydning, sett bort fra det tidligere nevnte momentet at TV 2 har en bredere stall av eksperter som aktivt brukes i nyhetsdekningen.

Med et empirisk utvalg på bare 10 artikler, er en diskusjon om representativitet og generalisering uunngåelig. I et hvilket som helst studie, ønsker man at sluttproduktet av en analyse skal kunne treffe og anvendes bredere enn på bare det materialet som undersøkes, og dette er selvfølgelig også gjeldende i mitt prosjekt, selv om det empiriske utvalget er heller lite. På den ene siden kan ikke utvalget være større enn det er, for at jeg skal kunne gå dypt nok i materien til å undersøke de fremlagte dimensjonene på en tilfredsstillende måte. Samtidig vil det alltid være tvil om studiens representativitet for den øvrige sportsjournalistikken.

På den andre siden er de olympiske vinterleker det største arrangementet for vinteridrett i verden – uten at noe annet kommer i nærheten. Med tanke på at Norge og Sverige er to av historiens mest suksessrike vinteridrettsnasjoner, er de olympiske leker også et av de arrangementene som tiltrekker seg mest oppmerksomhet. Det kan trekkes linjer til kapittel

2.4.2, som omhandler de olympiske leker som mediebegivenhet. Som et av verdens største idrettsarrangement, vies OL oppmerksomhet mens lekene pågår, både hos rettighetshaver, men også hos andre medier. Det er altså stor interesse blant mediene for å dekke OL, og på grunn av den store interessen følger også tett dekning av øvelser og seremonier av ulike slag (åpnings- og medaljeseremonier, eksempelvis). Samtidig kan en også trekke inn det som allerede er gjennomgått angående begrepet *mediebegivenheter*. Ettersom arrangementet, altså OL, i aller høyeste grad er forhåndsannonisert, finnes det forventninger blant folket om omfattende dekning av lekene. At folket, i denne sammenhengen leserne, har en forventning om at øvelsene dekkes tett, skaper det også nærmest et krav om at mediene er på sitt beste, spesielt i forbindelse med langrennsøvelser, som er så dypt forankret i den skandinaviske kulturarven.

Det er noen variabler som gjør videre forskning på feltet interessant. I alle henseender er det her snakk om et spesielt arrangement: At det er vinter-OL, det største vintersportsarrangementet i verden, og langrennssportens posisjon i den norske kulturhistorien gjør at dekningen potensielt forløper seg annerledes enn andre idretter og konkurranser. Det at det også er kvinnenenes øvelser som undersøkes, er en annen variabel. Likevel: Det jeg i denne oppgaven presenterer, er funn som kan settes i sammenheng med den norske langrennssporten, og som ved videre forskning kan utbroderes til å ytterligere fortelle om hvordan sportsjournalistikken opererer rundt ulike idretter.

3.3.1 Artiklenes kontekst

Som nevnt har jeg valgt ut artikler som knyttes til øvelser der norske eller svenske utøvere tok gullmedaljer. Valget har derfor falt på langrennsøvelser for kvinner. Grunnen er enkel: langrenn er en idrett som har lange og sterke tradisjoner i både Norge og Sverige, og begge land har i tidligere olympiske leker dominert idretten. Dette gjør at artiklene, fra både Norge og Sverige, i utgangspunktet kan sammenlignes med enkelhet. At utøvere fra begge land vant gullmedaljer i hver sin øvelse er også en styrke i denne sammenhengen, fordi nyhetsartiklene er skrevet med det samme utgangspunktet. Forskjeller og likheter i hvordan mediene konstruerer narrativet rundt vinnere og tapere vil derfor kunne sammenlignes.

Det er altså sprint og 10 kilometer klassisk, begge for kvinner, som er utgangspunktet for denne oppgaven. Den 8. februar 2022 ble kvinnenenes sprint avholdt. I denne øvelsen var det svenskene som dominerte, med gull til Jonna Sundling, mens Maja Dahlqvist tok sølv. Beste

norske utøver var Maiken Caspersen Falla, som endte på åttendeplass. (IOC, 2022). To dager senere ble 10 kilometer klassisk avholdt. Her ble resultatet motsatt: norske Therese Johaug tok gull, mens Ebba Andersson havnet øverst av svenskene, på en sjetteplass, 51 sekunder bak Johaug (IOC, 2022). Den store snakkisen i etterkant av 10 kilometer klassisk, var imidlertid at svensken Frida Karlsson, som kom i mål flere minutter bak Johaug, kollapset i målområdet like etter målgang. De to kommentarartiklene som er valgt ut, kan også knyttes til de nevnte øvelsene, men tar for seg norsk og svensk langrennssport på et litt mer helhetlig plan, hvor kommentatorene uttaler seg om eget lands resultater i de aktuelle øvelsene.

3.4 Fot i bakken

Det neste steget i oppgaven, er analysen av artiklene som har blitt presentert i dette kapitlet. Som gjennomgått i dette kapitlet, anvendes altså diskursanalysen, av varianten som heller mot den lingvistiske tradisjonen. De ti artiklene som gjennomgås, skal alle leses med de tre analytiske dimensjonene i bakhodet. Jeg tillater meg å gjenta dem, for hukommelsens skyld:

Den første dimensjonen dreier seg om hvordan forestillinger om vinnere og tapere oppstår i sportsjournalistikkens språk. Undersøkelsen bygger på hvordan setninger og passasjer om de seirende utøverne bygger dem opp som helter, samtidig som jeg ser på hvordan andre utøvere fra Norge og Sverige omtales. Den andre dimensjonen tar for seg nettopp det motsatte: Hvordan de som ikke klarer å leve opp til forventningene, omtales. Der den første dimensjonen undersøker diskurs knyttet til heder og ære – altså vinnerne – vil det i dette kapitlet fokuseres på diskurs som omhandler skam og hvordan forestillinger om «tapere» konstrueres. Disse to dimensjonene handler med andre ord om å undersøke hvilke *narrativ* som oppstår rundt øvelsenes vinnere og tapere, helter og syndebukker, og hvordan disse narrativene presenteres.

Den tredje analytiske dimensjonen bygger på diskusjoner rundt analysene av vinnere og tapere i de svenske og norske mediene, koblet opp mot de teoretiske perspektivene som ble diskutert i kapittel 2 og 3. Dette vil altså være et avsluttende analytisk kapittel hvor funnene diskuteres opp mot det vi allerede vet fra tidligere forskning og teoretisk utredning.

I de følgende kapitlene utfører jeg analyser av de ti presenterte artiklene. Analysen anvender en – i hovedsak lingvistisk orientert – diskursanalytisk tilnærming til den norske og svenske sportsjournalistikken. Målet er å undersøke hvordan nasjonalisme aktiveres i språket,

gjennom forestillinger om vinnere, tapere. Analysen vil gi en grundig vurdering av de nevnte momentene, med det formål å identifisere eventuelle forskjeller i hvordan det norske og svenske mediespråket benytter disse elementene. Gjennom denne analysemetoden ønsker jeg å oppnå en dypere innsikt i forskjellene i mediespråket mellom de to landene og hvordan mediespråket påvirker forestillinger om idrettsprestasjoner og nasjonal identitet. Denne innsikten vil bidra til å forstå hvordan resonansen mellom leser og mediene spiller seg ut. Grunnen til at jeg ønsker å undersøke dette, er for å få et tydeligere bilde på hvordan det norske og svenske mediespråket opptrer, og hvilke signaler mediespråket formidler til leserne.

4. Stolthet og ære: Når vinnere skapes

Jeg beveger meg nå over mot oppgavens analytiske halvdel, og de kommende kapitlene vil derfor sentrere seg rundt de ti artiklene som ble presentert i det forrige kapitlet. Med utgangspunkt i analysens tre nøkkelpunkter, nøkkelbegreper, om du vil, beveger jeg meg innom alle artiklene, selv om noen av dem inneholder flere sentrale momenter i analysen enn andre.

Dette kapitlet tar for seg den første av de tre analytiske dimensjonene som benyttes for å analysere avisartiklene, som altså handler om hvordan forestillinger om vinnere, og den nasjonale æren og stoltheten som hører til, konstrueres i sportsjournalistikken. Den helt konkrete fremgangsmåten handler om å nærlese hvordan mediene skriver om medaljistene, og hvilke ord og bilder som tas i bruk for å beskrive dem.

4.1 Den norske vinneren: «I en egen klasse»

La oss først undersøke hvordan norske og svenske medier presenterer vinnere fra egne rekker. Jeg begynner med de norske artiklene, skrevet etter at Therese Johaug tok gull på 10 kilometer klassisk.

Allerede i tittelen på TV 2s artikkel fra øvelsen, «Johaug vant nytt OL-gull etter vill sekundstrid» (TV 2 b), fremstilles utøveren eksplisitt som en vinner. I den samme setningen uttrykkes det at seieren kom på dramatisk vis, etter en «vill sekundstrid». Bruken av ordet «vill» indikerer at øvelsen var severdig, og at Johaug endte som den beste blant flere sterke utøvere. Dermed former setningen et bilde av en vinner som anses som verdig. I bruken av ordet «sekundstrid» blir også løpet eksplisitt beskrevet som en krig. I denne oppgavens innledende kapitler, ble sammenhengen mellom nasjonalisme, krig og idrett diskutert. Både Thomas Hylland Eriksen (2010) og David Rowe (2004) har skrevet om hvordan sport fungerer som en symbolsk erstatning for krigen, og hvordan idretten i mediene utspiller seg gjennom krigsmetaforer og krigssymbolikk. Gjennom krigens – og dermed også krigens språk – tydelig definerte egenskaper som dyrkbar jord for spirende nasjonalisme, kan vi dermed si at den språklige krigføringen som oppstår i mediene i forbindelse med idrettsarrangementer, er et effektivt virkemiddel for å reprodusere nasjonal tilhørighet gjennom sportsjournalistikken.

Et av de første sitatene som TV 2 bruker i denne saken, er uttalelser fra Petter Northug: «Kapasitetsmessig er Johaug den råeste kvinnelige utøveren vi har hatt gjennom tidene. Hun har ikke sprintgenene til Bjørgen, men på distanse og kapasitet er Johaug i en egen klasse.» (TV 2 b). Her tegner TV 2s journalister et bilde av Therese Johaug, vinneren, som en av langrennssportens aller største gjennom tidene. At ordene kommer fra tidligere OL-, VM- og NM-vinner Petter Northug, gjør at ordene veier enda tyngre enn de hadde gjort om de kom fra en hvem som helst, og bildet forsterkes gjennom dette. Bruken av ordet «vi» er også avgjørende. I stedet for at uttalelsen står som et generelt utsagn fra en dypt innviet i langrennssporten, spilles det på det norske kollektivet – Johaug er *en av oss*, og *vi* har en av de råeste utøverne gjennom tidene. Måten TV 2 *bruker* Northugs ord er også et godt bilde på Rosalind Gills (2005, s. 175) andre diskursanalytiske dimensjon, som gjennomgått i kapittel 3.2.1, som diskuterer hvordan språket er konstruerende. Sammensetningen av hvordan TV 2 ordlegger seg, og hvordan de bruker Northugs sitater, skaper et narrativ om Therese Johaug som den største kvinnelige utøveren gjennom tidene. Samtidig kan en også koble dette opp mot Gills (2005, s. 175) tredje dimensjon, som går ut på at språket brukes for å oppnå noe – heller enn at språket oppstår som et biprodukt av en handling. Formuleringer som «den råeste kvinnelige utøveren» og «i en egen klasse» brukes her aktivt for å etablere Johaug som en av langrennssportens største utøvere (TV 2 b).

Videre svarer landslagstrener Ole Morten Iversen på om Johaug også bør gå lagsprinten, som hun etter planen ikke skulle delta på, etter prestasjonen på 10 kilometer klassisk: «Ja, det vil vi vurdere. Vi skal gjøre unna stafetten først, så skal vi ta det opp og se da.» (TV 2 b). I likhet med Northugs sitater gjennomgått i forrige avsnitt, bruker TV 2 landslagstrenerens ord for å løfte Johaug prestasjon, til et nivå som gjør at de stiller spørsmål om planene for andre øvelser bør endres som følge av Johaug nivå. Dette underbygges av at hun også legges frem som den åpenbare gullkandidaten til den siste øvelsen, tremilen (hvor hun for øvrig også tok gull).

I artikkelens neste par avsnitt, legges det ut om hvordan løpet gikk for seg. Det skrives om hvordan Johaug lå helt nede på femteplass etter mellomtidsmålingene, men både Johaug og landslagstrener Iversen forklarer dette som «en disponering». Her blir Johaug fremstilt som en vinner på en annen måte enn i de foregående avsnittene: Ikke bare er hun *fysisk* overlegen, men hun er også en vinner med hensyn til de *taktiske* og *strategiske* aspektene ved idretten.

Avslutningsvis presenteres de andre norske utøvernes plasseringer. Tvillingsøstrene Tiril og Lotta Udnes Weng kom på henholdsvis 21.- og 25. plass. Førstnevnte snakker først om egen presentasjon, før søsteren uttaler seg om – som i denne sammenhengen er interessant – om den harde løypen og de tøffe forholdene: «Det var brutalt. Det er en jævla hard løype, for å være ærlig. Det er tøffe forhold med vind og tynn luft. (...)» (TV 2 b). Implisitt her er det at Johaug mestret de vanskelige forholdene best av alle, og dermed også kan anses som en utøver som ikke lar seg prege av vind og vær. Ved å bruke dette sitatet løfter TV 2 frem Johaug prestasjon som ekstrem på enda et nivå.

VGs artikkel fra samme øvelse, benytter seg av det samme virkemidlene for å løfte Johaug prestasjon, dog på en litt annerledes måte: Deres første artikkel fra øvelsen, titulert «Knekt Karlsson i mål nesten halvannet minutt i mål bak Johaug: – Hadde ingenting å gi» (VG b), tar innledningsvis for seg den svenske utøveren Frida Karlsson sin kollaps. Hun var på forhånd ansett som en favoritt til å ta gullet, men kom i mål som «totalslakt», for å bruke VGs egne ord (VG b). Ved å vise til hvordan andre utøvere ikke håndterte forholdene, etableres Johaug overlegenhet og overmenneskelighet.

I tillegg vises det til tidsforskjellen mellom Johaug og Karlsson. Svensken ble «knust med gigantiske ett minutt og 21 sekunder (...)» (VG b) heter det i artikkelen. Slik blir altså Johaug også her presentert som en overlegen vinner, på bekostning av Karlsson. For å fremheve dette, og videre legge vekt på hvilken prestasjon Johaug leverte, bruker VG ordene «knust» og beskriver tidsforskjellen som «gigantisk». Hvordan dette går ut over svensken og hvordan hun fremstilles, vender jeg tilbake til i kapittel 5.

De norske mediene benytter seg altså av ulike virkemidler for å fremstille Therese Johaug som en vinner: Der TV 2 bruker et bredt utvalg av sitater fra utøvere og trenere for å male et bilde av en fysisk, strategisk og mentalt overlegen vinner, velger VG å – med egne ord – sammenligne Johaug prestasjon med den svenske utøveren Frida Karlsson, som feilet under øvelsen. Ved å sidestille prestasjonene til de to utøverne, konstrueres altså et bilde av Johaug som den sterkeste utøveren. Felles for de to norske medias fremstilling av Johaug, er at hun presenteres som en fysisk overlegen utøver, som taklet de tøffe forholdene best av samtlige. Deres «argumenter» bygger altså utelukkende på hennes egenskaper som profesjonell *idrettsutøver*, mens hennes personlige egenskaper holdes utenfor.

4.2 Den svenske vinneren: «Totalt överlägsen»

Jeg beveger meg videre til de svenske artiklene skrevet i etterkant av kvinnenes sprintøvelse, som ble vunnet av Jonna Sundling med Maja Dahlqvist på andreplass. Nyhetssakene er publisert i Aftonbladet og Expressen. Førstnevnte sak fra øvelsen har fått tittelen «Succé i sprinten – dobbelt svenskt i topp» (Aftonbladet a).

I hovedsak er det to narrativ som konstruerer vinnere og nasjonal stolthet i nevnte artikkel, på både individuelt og svensk-kollektivt nivå. Artikkelen innledes med setningen «Halva OS-finalen i sprint var blågul», og allerede her starter narrativet om Sverige som den overlegne nasjonen i øvelsen. Halve finalefeltet bestod av svensker, med nevnte Sundling og Dahlqvist, i tillegg til Emma Ribom. «Sundling var överlägsen i kvalet och såg starkast ut av alla åkare fram till finalen. Även där imponerade svenskan. Sundling satte upp ett jättetempo och Dahlqvist och Ribom hängde på i täten.» (Aftonbladet a). I de to siterte setningene bruker avisen de svenske utøvernes prestasjoner til å bygge opp den svenske kollektive prestasjonen, og slik skape et bilde av Sverige som en vinnernasjon. Viktige fraseringer i denne sammenhengen er «overlegen» og «så sterkest ut av alle utøverne», som begge – ved å bruke ord som impliserer suverenitet – etablerer Sundling som den beste og sterkeste kandidaten til å ta gullet.

I et intervju etter målgang sier Sundling følgende til Aftonbladet: «Det är svårt att ta in. Jag är jätteglad och det tar nog ett tag att smälta. Man har blivit inspirerad av alla som har tagit guld, Walter, Nils och Sara så det är jättekul att man kan hitta formen och verkligen stor eloge till min vallare» (Aftonbladet a). I nevnte sitat benytter avisen seg av de samme virkemidlene som i det foregående avsnittet. Ved å peke på de andre svenske gullvinnerne som en inspirasjon, og dermed løfte det svenske kollektivet, fremstiller Sundling Sverige som en vinnernasjon. Sundlings, og dernest Aftonbladets, narrativ kan tolkes til at *vinnere avler vinnere*. Sitatet blir også brukt til at hun får gi honnør til apparatet rundt det svenske landslaget ved å takke sin «vallare», altså *smører*, som ytterligere løfter bildet av det svenske kollektivet som vinnere. Det er altså dette fokuset på det kollektive *Sverige* som utgjør det ene narrativet som spiller seg ut i denne artikkelen.

Det andre narrativet handler om Jonna Sundling som vinner individuelt nivå, fra flere innfallsvinkler. På den ene siden beskrives seieren hennes som «totalt överlägsen», og hun presenteres som en mester, rent sportslig. Samtidig tar Aftonbladet også opp skadehistorikken

hennes: «Jonna Sundling fick en tuff start på säsongen efter att ha fallit illa under Sverigepremiären i Gällivare i november. Supersprintern slet av ett ligament i tummen och tvingades till gips i fyra veckor.» (Aftonbladet a). Setningene peker på hva Sundling har kjempet seg gjennom på et personlig nivå, og viser gjennom dette til en menneskelighet som ikke nødvendigvis kommer til syne gjennom idretten alene. På bakgrunn av dette fremstiller Aftonbladet Sundling som en utøver som har vært gjennom mye, og som til tross for store skadeutfordringer klarte å kjempe seg tilbake til toppen. Gjennom dette fremstilles hun som en sterk og verdig vinner, både som menneske og som idrettsutøver.

Expressens artikkel fra øvelsen har tittelen «Okända dramat: “Jag har spytt fem gånger”» (Expressen a), med henvisning til sølvvinner Maja Dahlqvists sitater gitt etter målgang. Saken innleder med setningen «Förväntningarna på de svenska sprintdamerna var skyhöga och det slutade med succé.» (Expressen a), før hendelsesforløpet i de innledende kvalifiseringsrundene og i finalen ble lagt frem. Avisen beskriver hvordan Jonna Sundling og Emma Ribom vant sine respektive semifinaler, mens Maja Dahlqvist tok seg til finalen som «lucky loser», som altså innebærer at hun kom videre som en av to beste tredjeplasser – på tid – i semifinalene. I større grad enn sine konkurrenter i Aftonbladet, legger Expressen vekt på beskrivelser av det kronologiske hendelsesforløpet og gangen i øvelsen. Dette grepet kan ses i sammenheng med den fjerde av Gills 2005) diskursanalytiske dimensjoner, som dreier seg om diskursens som en retorisk praksis, altså at en alltid vil forsøke å forme diskursen slik den oppleves som det *korrekte* bildet på virkeligheten. En kronologisk gjengivelse av hendelsesforløpet fremstår i så måte som et forsøk på å presentere virkeligheten, da en leser forsynes med et tydelig bilde på hvordan øvelsen gikk for seg – i hvert fall slik det gikk for seg gjennom journalistenes øyne.

Samtidig tar også Expressen i bruk store ord for å beskrive svenskens prestasjoner i sprintøvelsen. «Sundling gick sedan snabbt ut i ledning tätt följd av Maja och Emma och det var inledningsvis tre svenskor i täten.» (Expressen a), skriver avisen om hvordan løpet gikk for seg. Ved å vise til hvordan svenskene angrep løpet, fremstilles seieren som kontrollert – som om det aldri egentlig var noen tvil. Et annet viktig moment er at avisen her omtaler utøverne med fornavn, et grep som gjør både koblingen mellom utøvere og avis, og utøvere og publikum, tettere og mer personlig. Dette speiler også personfokuset som de svenske mediene i stor grad benytter seg av.

I det hele presenterer Expressens journalister sprintøvelsen med grep som bygger opp det kollektive Sverige som en vinnernasjon: I en kort setning – «Sundlings guld innebär att Sverige vinner sprinten för andra OS:et på rad. I Pyeongchang 2018 var det Stina Nilsson som tog hem guld.» (Expressen a) – peker journalistene på tidligere suksess i øvelsen. Ved å referere til at det ble svensk gull i tilsvarende øvelse under de forrige lekene, skaper den seieren gjenklang i nasjonens idrettshistorie, og slik forsterkes oppfatningen av Sverige som en dominerende og ledende nasjon innenfor denne grenen. Den samme effekten kan det sies å ha når Expressen mot slutten av artikkelen peker på at Oskar Svensson tok seg til finalen på herresiden. Sjefen for Sveriges Olympiske Kommité, Peter Reinebo, kommenterer avslutningsvis den svenske kollektive prestasjonen: «Jag tycker att det är fantastiskt hur Jonna dominerar detta och att vi har tre stycken i final. Det tycker jag är över förväntan och att Oskar går till final på herrsidan, det är också riktigt, riktigt bra. Det är helt fantastiskt.» (Expressen a). Det at disse kommentarene presenteres som med at de kommer fra øverste hold, fra den svenske OL-sjefen, med sin rolle og innflytelsen den innebærer, beskriver resultatene som «fantastiske», gjør at Expressen kan fremstille utøvernes prestasjoner som overveldende positive, og dermed forestillingen om de svenske utøverne som vinnere. Samtidig representerer Reinebo her en form for institusjonell autoritet. Han som person, i hvert fall slik avisen presenterer ham, er uløselig knyttet til sin rolle som en del av det svenske OL-kollektivet. Han er derfor ikke en, på sett og vis uavhengig, autoritet som står på utsiden og feller en dom, slik som Northug, eksempelvis, brukes i artiklene fra de norske avisene.

På samme måte som TV 2, i sin beretning om løypeforholdene da Johaug tok gull i 10 kilometer klassisk, bruker Expressen sitater fra gullvinnerens lagkamerater for å uttrykke hvor hard øvelsen og konkurransen var. Sølvvinner Maja Dahlqvist sier følgende til Expressen i etterkant av øvelsen: «Jag har spytt fem gånger efteråt. Har aldrig varit så trött efter en sprint. Jag var så stum (...). Jag är superjävla nöjd och lättad. Vill gråta och skratta samtidigt.» (Expressen a). Dahlqvists emosjonelle reaksjoner, kanskje spesielt hennes uttalelse om å ha kastet opp fem ganger etter løpet, gir en dypere innsikt i innsatsen og den fysiske anstrengelsen som kreves for å konkurrere på dette nivået. Beretningene gir et bilde av dedikasjon og lidenskap, og den overveldende gleden hun føler etter å ha tatt en OL-medalje – hun er så glad at hun ikke vet om hun skal gråte eller le. Disse sitatene bidrar videre til å skape et levende bilde av forestillingen om utøverne som vinnere. Alternativt kan

disse beskrivelsene også leses som hyllester til gullvinner Sundling, som satte et så høyt tempo, kjørte så hardt, at den fysiske anstrengelsen ble for tøff for konkurrentene.

I motsetning til de norske mediene, trekker de svenske avisene altså frem vinnerens *personlige* egenskaper og historier, mens det legges mindre fokus på faglige beskrivelser av den sportslige prestasjonen. Det oppstår altså en noe annerledes fremstilling av Sundling som vinner, og er kanskje tettere på personen enn idrettsutøveren. Likevel løftes det svenske *kollektivet* også frem som vinnere, gjennom beskrivelser av hvordan de tre svenskene dominerte løpet. De svenske avisene benytter seg heller ikke av ekspertkommentatorer, hvis rolle i de norske mediene er å mene noe om den sportslige prestasjonen. I stedet bruker svenskene ledere i tunge institusjonsposisjoner, som sjefen for den svenske olympiske komitéen. I så måte blir faglige beskrivelser av den sportslige prestasjonen noe fraværende.

4.3 Når de andre vinner

Vel så interessant som å utforske hvordan avisene fremstiller vinnere fra egne rekker, er det å undersøke hvordan diskursen utspiller seg når en utøver fra det rivaliserende landet tar gull. I dette delkapittelet undersøker jeg derfor hvordan norske medier fremstiller svenske vinnere, og hvordan svenske medier fremstiller norske vinnere. Interessant nok er de svenske mediene langt mer tilbakeholdne enn de norske, når det gjelder å omtale vinnerne i øvelser hvor egne utøvere ikke presterte.

4.3.1 «Ny seger för Johaug»

Aftonbladet (Wahlberg & Rydén, 2022) presenterer Johaug's seier i 10 kilometer klassisk med denne ingressen: «Svenskorna långt efter – ny seger för Johaug» (Aftonbladet b). Et interessant moment i denne tittelen, er bruken av ordene «ny seger». Gjennom dette, impliserer Aftonbladet at Johaug er en *serievinner* – altså at hun tidligere har vunnet. Den nøkterne fremstillingen kan tolkes som at resultatet ikke kom som noen overraskelse, som at det var forventet at Johaug – igjen – skulle ta seieren. Dette kan leses som en form for avmakt, representasjon for en underkastelse til den norske dominansen innen langrennssporten.

Videre nevnes Johaug – eller vinneren av øvelsen generelt – bare ytterligere to ganger: Først når det skrives at svenske Ebba Andersson kom i mål 51 sekunder bak Johaug, før det blir beskrevet hvordan Johaug vant løpet: «Johaug var hårt pressad under loppet. Kerttu Niskanen

låg länge före norskan som dock avslutade starkt och knep segern med ynka fyra tiondelar.» Om en ser nærmere på komposisjonen av dette sitatet, kan en se at den er satt sammen av langt flere negativt ladde ord, enn positive. Ord som «hardt presset», «knep seieren», og først og fremst beskrivelsen av tidsmarginen mellom første- og andreplass, «ynka fyre tiondelar», fremstiller Aftonbladet Johaug's seier som svært marginal. «Ynka», som avisen tar i bruk for å beskrive tidsforskjellen, kan oversettes til «påfallende ubetydelig», og slekter på det særs negativt ladde ordet «ynkelig». I denne sammenhengen er «(...) som dock avslutade starkt (...)» den eneste positivt ladde fremstillingen av Johaug. Likevel er det innbakt et forbehold i formuleringen, gjennom bruken av ordet «dock». Ordet indikerer at seieren kom *til tross* for *noe*, i denne sammenhengen det som fremstilles som en svak åpning på løpet.

Hun var hardt presset, lå lenge bak, avsluttet sterkt og vant så vidt, er i korte trekk narrativet Expressens artikkel skaper av Johaug som vinner. I motsetning til de norske mediene, som jeg tidligere har registrert at presenterte seieren som en *fysisk*, *taktisk* og *strategisk* overlegen prestasjon, tillegges Johaug få utelukkende positive egenskaper i Aftonbladets fremstilling av henne som vinner. Når det gjelder bildebruk, er det i denne artikkelen ingen fotografier av norske utøvere.

I Expressens dekning, som bærer tittelen «Frida förtvivlad: “Mina OS-drömmar krossas”» (Expressen b), er det enda knappere med diskurs knyttet til vinneren av øvelsen. I samtlige tilfeller hvor Johaug nevnes i denne nyhetsartikkelen, handler det om tidsforskjellene mellom vinneren og konkurrentene. Det første tilfellet i brødteksten lyder som følger: «Vid 6,3 sekunder hade avståndet ökat till 50,5 sekunder och i mål var Karlsson hela 1:21.7 i mål efter segrande Therese Johaug.» (Expressen b). Det er rimelig å anta at journalistene her har hatt til hensikt å skrive «vid 6,3 kilometer». Det som kan hentes ut fra dette utdraget, er hvordan avisen fremhever forskjellen – og hvor stor den er – mellom Karlsson og Johaug. Til tross for at beskrivelsene av vinneren her er knappe, er de mer entydige enn dem som kom frem i Aftonbladets artikkel.

Personfokuset på Frida Karlsson, som slett ikke var noen utfordrer til Johaug, sett i etterkant av løpet, antyder likevel at formålet med denne setningen er å vise hvor dårlig Karlsson leverte, heller enn hvor stor prestasjonen til Johaug var. Igjen kan dette leses som en form for avmakt, ved at avisen ikke ønsker å rette fokuset utover, mot den dominerende utøveren, men heller innover mot *seg selv*. Samtidig kan det også tolkes som et forsøk på å begrense

omtalen av Johaug, som om de ikke vil gi den norske utøveren, og dernest Norge, mer oppmerksomhet enn absolutt nødvendig. Når det gjelder bildebruk i Expressens sak, er lignende grep tatt i bruk. Alle de fem bildene som brukes i saken, inngår i et bildegalleri. Fire av dem er bilder av Frida Karlsson under løpet og etter målgang. Det siste, plassert som nummer fire i bildegalleriet, er en skjermdump fra rettighetshaver Discovery, hvor en norsk rygg er avbildet, med en annen norsk utøver liggende på bakken like etter målgang. Igjen kan dette leses som et forsøk på å begrense oppmerksomheten som rettes mot Johaug og den norske leiren, og dernest også som et bilde på den samme avmakten som ble beskrevet innledningsvis i dette kapittelet, som for å si at det ikke går an å gjøre noe med Johaug, den norske utøveren.

4.3.2 «Svensk gulltog»

Jeg begynner med TV 2s artikkel (TV 2 a) fra kvinnenens sprintøvelse, hvor svenske Jonna Sundling, som kjent, tok gull. Øvelsen gikk uten norske utøvere i finalen for første gang siden 2006 (da det gikk fire utøvere i finalen, i stedet for seks), og det var første gang i historien ingen norske utøvere endte blant de seks beste.

Artikkelen bærer derfor preg av dette, og den har fått tittelen «Fiasko på kvinnesprinten – ingen norske til finale» (TV 2 a). Ingressen består av setningen «Det ble ingen stor norsk dag på kvinnenens OL-sprint, mens svenskene kunne juble for gull og sølv.» Artikkelen står per desember 2023 uten toppbilde. Både tittelen og ingressen står som en erkjennelse av den svenske overlegenheten, på en eksplisitt og direkte måte. Dette aspektet har likheter med hvordan Aftonbladet, som registrert i forrige kapittel, etablerer avmakt overfor Therese Johaug og det norske landslaget etter den norske seieren 10 kilometer klassisk.

Om gullvinneren skriver TV 2 at «Svenske Jonna Sundling viste superform i prologen, i kvart- og semifinale og var også helt suveren i finalen. Maja Dahlqvist ble nummer to, foran Jessica Diggins, som tok bronzen.» (TV 2 a). Som en fortsettelse og utbygging av den nevnte ingressen, representerer dette også en form for avmakt, dog ikke like direkte som det som ble registrert i de svenske artiklene. Ord som «superform» og «suveren» beskriver en utøver som ingen kunne hindre i å ta seier, og setningene blir heller ikke de andre medaljistene stilt opp som reelle utfordrere til Sundling: De simpelthen «tok» sølv og bronse, *bak* Sundling.

Norske Maiken Caspersen Falla sier følgende om den svenske innsatsen: «– Begge de jentene der er rå begge to. Den prologen Jonna leverer er helt enorm, og Maja fortjener dette etter den sesongen hun har hatt, så man får unne svenskene det, selv om det er vanskelig. Vi får brette opp armene og se hva vi kan gjøre bedre.» (TV 2 b) Like under sitatene har TV 2 plassert et bilde av pallen, bestående av Jonna Sundling (gull), Maja Dahlqvist (sølv) og amerikaneren Jessica Diggins (bronse). Caspersen Fallas sitat benyttes i denne sammenhengen for å hedre de svenske utøverne. Slik det står, fremstår sitatet derfor som en uforbeholden gratulasjon til medaljistene – Caspersen Falla går til og med så langt som å si at hun unner svenskene seieren.

«Historisk norsk fiasko på OL-sprinten: – Kjipe dager» (VG a) er tittelen på VGs sak fra kvinnenens sprint. Artikkelen tar i stor grad for seg sprintøvelsen som helhet, og beveger seg også kort innom herresprinten, heller enn å koble seg på finalen – først og fremst ved å fokusere på (mangelen på) norske utøvere i finalen.

Likevel finnes det enkelte passasjer som kan knyttes til vinnerdiskurs og beskrivelser av vinnerne. Først under artikkelens siste mellomtittel, «Svensk gulltog», tar VG for seg hvordan kvinnenens finale utspilte seg. VG innleder avsnittet med følgende passasje: «I kvinnefinalen gikk det i stedet tre svenske damer: Jonna Sundling, Emma Ribom og Maja Dahlqvist. De hadde med seg Nadine Fährdrich, Jessie Diggins og Rosie Brennan.» (VG a). Med dette presenterer VG svenskene som den ledende nasjonen, med flest utøvere på startstreken.

Like etter beskrives forløpet i finalen: «I finalen tok den svenske trioen ansvar, og organiserte et lite blå-gult OL-tog foran i sprintfeltet.» I denne setningen bygger VG videre på narrativet om svenskene som den dominerende nasjonen i løpet. Samtidig indikerer setningen også at dette var forventet av dem: Ved å skrive at svenskene tok *ansvar*, impliserer teksten en forventning om svensk dominans og seier – enten på bakgrunn av den sterke svenske langrennstradisjonen, eller som følge av at halve startfeltet bestod av svenske utøvere.

Videre beskriver VG hvordan Sundling vant løpet: «Lokomotivet Jonna Sundling ble nesten litt overrasket da hun plutselig hadde heftet av vognene bak seg, og på oppløpet gikk hun som en ensom passasjer på en tom perrong. Et soleklart svensk OL-gull til Sundling, mens Maja Dahlqvist spurtet inn til sølv foran Jessie Diggins på bronseplass.» (VG a). Det er i

disse setningene at Sundling virkelig etableres som vinner. Ved å skrive at hun «nesten ble litt overrasket da hun plutselig hadde hektet av vognene bak seg», fremstilles hun som overlegen vinner i finalen – så overlegen at de andre utøverne ikke klarte å henge med. Ved å skrive at hun virket «overrasket» over at de andre ikke fulgte henne, impliserer VG også at hun selv hadde mer i tanken, og at hun tok seieren uten å måtte presse seg selv til det aller ytterste. Slik fremstilles hun altså som en fysisk overlegen vinner. Valget av «lokomotivet» som bilde på det svenske laget, er heller ikke uten betydning. En lokomotiv-metafor brukes gjerne for å beskrive en drivende, ustoppelig kraft, og VG bruker dette bildet fremstille de svenske utøverne som et kollektivt dominerende lag.

Avslutningsvis tildeles Sundling og Dahlqvist gratulasjoner fra bronsemedaljen Diggins: «– Jeg er veldig stolt over dette. Jeg er også ekstremt glad på de svenske jentenes vegne, sier Diggins til VG.» (VG a). Nederst i artikkelen er det plassert et bilde av Sundling like før hun går i mål som vinner. Diggins' sitat maler altså et bilde av vinneren med en annen pensel, enn tidligere i saken, uten at hun bruker mange ord på å beskrive dem. Velviljen hun viser, når hun sier at hun er «ekstremt glad på de svenske jentenes vegne», gjør at VG kan bruke Diggins' sitater til å fremstille både Sundling og Dahlqvist som sympatiske og godt likt blant de andre utøverne, og dermed også som verdige vinnere, på personlige plan. Samtidig representerer dette også en form for respekt hos VG, for de svenske utøverne, men kanskje først og fremst for langrennsporten selv, som institusjon og tradisjon. Dette er trekk som kommer tydelig frem i VGs dekning av OL-sprinten, men som i stor grad er fraværende i den svenske dekningen.

4.4 Sammenligning

Etter å ha gått gjennom hvordan forestillinger om vinnere konstrueres og etableres, er det enkelt å slå fast at både den norske og svenske sportsjournalistikken i stor grad benytter seg av kraftige uttrykk og intensivert språk. Den utstrakte bruken av kraftfulle språklige bilder og intensiverte ord kan – i store doser – potensielt gjøre at språket som brukes etter hvert mister sin verdi, at språket blir blasert. Samtidig, paradoksalt nok, må de brukes for at noe skal fremheves eller vekke oppsikt. Opplever vi at det sportsjournalistiske språket slår seg selv ihjel?

Når det gjelder mediernes fremstillinger av vinnere, er forskjellene store. Der de norske artiklenes hovedfokus er på Therese Johaug's seier som en stor *sportslig* prestasjon, benytter

svenskene seg av Jonna Sundlings *personlige* historie for å fremstille henne som en høyst menneskelig vinner. I det hele virker de norske mediene, i hvert fall i denne omgang, å legge større vekt på det sportslige aspektet. Dette fremkommer spesielt tydelig i VG (a) og TV 2s (a) dekning av sprintøvelsen, hvor svenske Sundling tok gull, hvor vinneren får raus omtale. Aftonbladet (a) og Expressen (a) er i større grad tilbakeholdne i sin omtale av Johaug, som vant 10 kilometer klassisk. Forskjellen i bruk av ekspertkommentatorer i de to landenes medier, underbygger dette poenget. De norske medienes bruk av eksperter, gir muligheten til å presentere dypere innsikt i det langrennsfaglige, presentere strategi og nøkkeløyeblikk, som kan fortelle leseren *hvorfor* vinneren ble nettopp en vinner. Etersom de svenske avisene ikke benytter seg av ekspertkommentatorer, blir disse innsiktene også i større grad fraværende i journalistikken.

I begge tilfeller legges seirene frem som store seire for *landene*. I de norske avisene gjøres dette blant annet ved å sammenligne Johaug med de virkelig store langrennsutøverne, og ved å presentere henne som en av de beste noensinne. I det svenske tilfellet, brukes de øvrige svenske utøverne, Emma Ribom og Maja Dahlqvist, til å legge sprintseieren frem som en dominant *svensk* seier.

5. Et skammens kapittel: En fortelling om tapere

Dette andre analytiske kapittelet tar for seg hvordan avisene omtaler og fremstiller utøvere som ikke leverte varene under lekene – altså hvordan de skaper «tapere». Det vil si – jeg setter ordet i hermetegn, ettersom det ikke kåres noen offisielle tapere i langrennsøvelsene: Bare førsteplass, andreplass og tredjeplass som krones som vinnere under medaljeseremoniene. I mediene blir likevel utøvernes prestasjoner bedømt ut fra forutsetninger og forventninger. I dette kapittelet tar jeg derfor for meg hvordan mediene konstruerer narrativet rundt utøvere som ikke leverte til forventet nivå. Som i forrige kapittel, tar jeg først for meg hvordan norske artiklene presenterer egne utøvere.

5.1 Historisk norsk nedtur

Artiklene som her brukes, i tillegg til kommentarartikkelen, som tar for seg norsk kvinnelangrenn som helhet, er skrevet i forbindelse med kvinnenens sprint, hvor ingen norske utøvere tok seg til finalen. Det var, som nevnt, første gang siden 2006 at ingen norske kvinner tok seg til finalen, og første gang noen sinne at ingen norske havnet blant de seks beste.

5.1.1 «Fiasko på kvinnesprinten»

TV 2s nyhetsartikkel fra øvelsen (TV 2 a), har som nevnt tittelen «Fiasko på kvinnesprinten – ingen norske til finale». Som i artiklene analysert i forrige kapittel, ser vi at TV 2 allerede i tittelen stempler den norske deltakelsen som en fiasko. «Det ble ingen stor norsk dag på kvinnenens OL-sprint, mens svenskene kunne juble for gull og sølv.» (TV 2 a), slår TV 2 fast i ingressen. Dette er et typisk eksempel på at teksten tidlig etablerer et tydelig narrativ – fra første linje slås det fast at de norske utøverne leverte for dårlig, samtidig som at prestasjonen blir direkte sammenlignet opp mot svenskenes resultat. I dette tilfellet fremstår de norske utøvernes resultater som enda svakere, når de blir satt opp mot svenskenes gull- og sølvmedaljer.

Videre i artikkelen, fortsetter TV 2s journalister i det samme sporet. «Norske Maiken Caspersen Falla og Tiril Udnes Weng var Norges største håp i sprinten tirsdag, men det ble en helsvart norsk sprintdag. Begge kom seg til semifinale, men der sa det stopp for den norske sprintduoen.» (TV 2 a). Nøkkelordet i denne setningen er «helsvart», som brukes for å beskrive den norske innsatsen på øvelsen. Ordet, slik det brukes i denne sammenhengen, kan ikke forstås som noe annet enn at prestasjonene svartmales fullstendig. Slik TV 2 fremstiller

det, ved å bruke dette ordet, fantes det ingenting å glede seg over – øvelsen var en eneste stor nedtur sett med norske øyne.

Under undertittelen «Svak norsk dag», gjengis øvelsens gang, hvor alle de norske utøverne først gikk videre fra prologen. «I kvartfinalene gikk Maiken Caspersen Falla kontrollert videre, mens det ble svært dramatisk for Tiril Udnes Weng. Hun gikk videre på fotofinish. Mathilde Myrvold og Lotta Udnes Weng røk ut. Tiril Udnes Weng røk ut i den første semifinalen, da hun endte som nummer fem i sitt heat. Falla var også ferdig etter semifinalen. Hun ble nummer fire i sitt heat.» (TV 2 a). Grepet, hvor TV 2 legger ut om prestasjonen til samtlige norske utøvere, bidrar til å gi et helhetlig og oversiktlig bilde av hendelsesforløpet, som igjen gjør at en som leser opplever å være godt orientert om virkelighetens hendelser. Samtidig gir beskrivelsene også en leser muligheten til å bedømme prestasjonen selv. I denne passasjen felles det ingen dom – her er det kun objektive fakta som presenteres. Dette er igjen i tråd med Rosalind Gill (2005) sin fjerde diskursanalytiske dimensjon, som bygger på tanker om at en retor alltid må *overbevise* sitt publikum. I så måte er altså både presentasjon av objektive fakta og konkrete hendelsesforløp effektive virkemidler.

5.1.2 «Kjipe dager»

VGs artikkel fra øvelsen, med tittelen «Historisk norsk fiasko på OL-sprinten: – Kjipe dager» (VG a), tar i likhet med TV 2s artikkel, for seg den norske kollektive innsatsen. Artikkelen inngress lyder som følger: «0/4 på kvinnesiden, og 1/4 på herresiden. Den norske innsatsen på OL-sprinten i Kina gikk ikke som planlagt.» (VG a). På samme måte som TV 2, bruker VG konsekvent ordet «fiasko» for å beskrive de norske utøvernes prestasjoner under OL-sprinten. Ordet betyr «noe som er fullstendig mislykket» (NAOB, u.d.), altså uten lyspunkter, og brukes her på samme måte som TV 2 benytter seg av ordet «helsvart».

Brødteksten innledes med å beskrive Johannes Høsflot Klæbo, som vant herrenes sprint, som et «gyllent unntak», før de formidler at dette var første gang siden 2006 at en sprintfinale gikk uten norske kvinner. «Sist ingen norske var innenfor topp seks? Det har aldri skjedd før.» (VG a). Den siste setningen blir skrevet med fet skrift, for å fremheve poenget om at det var en historisk svak innsats seerne ble vitne til. Samtidig understreker setningen også at dette er utenom normalen, altså at resultatet fra øvelsen ikke er representativt for Norge som idrettsnasjon. Norge er ikke *egentlig* så dårlige, og det å tape på denne måten, er ikke noe som skjer ofte.

Etter finalen, fikk den svenske sølvvinneren Maja Dahlqvist uttale seg til VG om den norske innsatsen: «Jeg hadde sett for meg at det skulle være noen i finalen. Samtidig var det ikke helt uventet» (VG a). I det som fremstår som et lite stikk til Norge, bruker VG Dahlqvists sitater til å fortelle noe om nivået på de norske utøverne: De dårlige resultatene kom ikke helt uventet. Dette sitatet står som en motsetning til det som ble diskutert i forrige avsnitt. VG skriver selv eksplisitt at resultatene var historisk dårlige, med den følge at Dahlqvists sitat fungerer som en kommentar på tingenes tilstand i norsk kvinnelangrenn: De historisk dårlige resultatene var ikke helt uventede.

I artikkelens neste fire avsnitt tar VG for seg prestasjonene til hver av de norske utøverne, hvor hver av dem forklarer egen prestasjon. Først ut er Tiril Udnes Weng, som røk ut i semifinalen. VG skriver at hun der klarte «*så vidt* å spurtslå Natalja Neprijajeva, og fikk kastet skotuppen foran den russiske kvinnen etter å ha sakkett litt akterut på oppløpet.» (VG a). I denne setningen skriver VG «*så vidt*» i kursiv, for å understreke hvor små marginer det var snakk om. Dette, sammen med de videre beskrivelsene av løpet, hvordan hun sakkett akterut og såvidt fikk kastet skotuppen foran den russiske utøveren, skaper et inntrykk av at Tiril Udnes Weng flakset seg videre fra kvartfinalen – men var sjanseløs semifinalen. Sitatet som følger fra Udnes Weng, benyttes til å understreke det samme poenget. «Det var høyt nivå. Jeg kjente fort at jeg hadde mer enn nok med å henge på, egentlig» (VG a). Fremstillingen av henne i denne saken, bygger på en forestilling om at hun rett og slett ikke holdt høyt nok sportslig nivå. Bruken av ordet «spurtslå» er for øvrig også et eksempel på hvordan krigens språk anvendes i sportsjournalistikken. Ordet «slå», hvilket i andre sammenhenger har direkte voldsrelatert betydning, brukes i idrettsspråket som et synonym for å «vinne» over noe eller noen. Dette er derfor nok et eksempel på bruk av krigsspråk i sportsjournalistikken.

Tvillingsøster Lotta Udnes Weng får løpet sitt beskrevet i kortere trekk. Hun «klarte ikke å følge opp tvillingsøsterens kvartfinale», og til slutt havnet hun «nest sist» (VG a). Når hun blir intervjuet etter løpet sier hun følgende: «Det var skuffende. Jeg trodde jeg skulle henge bedre på.» (VG a). I dette tilfellet bruker VG Udnes Wengs sitater til å bygge en forestilling om at hun ikke levde opp til egne forventninger. Når hun får si at hun trodde at hun skulle «henge bedre på», etableres et narrativ om en utøver som hadde en dårlig dag på jobben, som ikke viste frem det hun *egentlig* er god for.

Videre legges det ut om de to siste norske utøverne: Maiken Caspersen Falla og Mathilde Myrvold. «Maiken Caspersen Falla gjorde mer enn nok i sin kvartfinale (...)» (VG a), skrives det om hennes prestasjoner i kvartfinalen. Bruken av ordene «mer enn nok», indikerer at løpet ikke bød på nevneverdige utfordringer for Caspersen Falla, og dermed også at hun burde klare seg gjennom semifinalen. «I semifinalen ville hun være med foran i feltet fra start, men ble parkert i den siste bakken. Hun kom inn på oppløpet i fjerdeposisjon, og gravde etter kreftene, men det holdt bare til 4. plass. Tiden var ikke god nok til finaleplass.» (VG a). Slik legger VG Caspersen Fallas semifinaleløp frem. Slik det fremkommer i artikkelen, bygger VG forestillingen om en utøver som tok ut alt hun hadde av krefter, men som ikke holdt til mål. Bruken av ordet «parkert», som beskriver løpets siste fase, skaper en forestilling om at hun gikk tom for krefter. Når det presiseres at tiden hennes ikke holdt til finaleplass, forstås det som at det her var snakk om små marginer. Et sitat fra Caspersen Falla selv underbygger dette: «Jeg føler jeg fikk ut det jeg var god for, og det er små ting som ikke bikker min vei» (VG a). Slik det fremstår her, bruker VG utøverens uttalelser til å fremstille resultatet som et resultat av uflaks – små ting som ikke gikk hennes vei.

Siste utøver ut er Mathilde Myrvold. Om henne skriver VG at hun «OL-debuterte med 5. plass i kvartfinalen, over var ikke i nærheten av å kunne utfordre Stepanova og Krehl som gikk videre.» (VG a). Ved å presisere at dette her dreier seg om en OL-debutant, bygges en forestilling om at et resultat som dette kanskje var forventet – sjelden forventer man at en debutant leverer fra første stund. Likevel beskrives Myrvolds prestasjoner som «ikke i nærheten». «Det var kjedelig. Det ble hardt etter siste bakken» (VG a), sa Myrvold selv til VG etter løpet. I motsetning til de andre norske utøverne, bruker ikke VG sitatene til å forklare resultatet. Her slås det i stedet fast at nivået var for høyt for debutanten.

Det at alle de norske utøvernes prestasjoner i OL-sprinten presenteres i teksten, samt at utøverne selv får oppsummere innsatsen, kan kobles tett opp mot flere av Rosalind Gills (2005) dimensjoner for det diskursanalytiske verdensbildet. Først og fremst kan vi koble redegjørelsen for de norske utøvernes prestasjon, opp mot Gills tredje dimensjon, som handler om at språket brukes som et redskap for å *handle*. I denne sammenhengen kan vi forstå dimensjonen, ved å utforske hvordan VG bruker disse avsnittene til å *forklare*, i noen tilfeller, prestasjonene, mens det andre steder oppleves som om de forsøker å *unnskylde* prestasjonene. I det hele er disse passasjene også eksempler på hvordan språket brukes som en retorisk øvelse, altså koblet opp mot Gills (2005) fjerde dimensjon. Ved å gi en grundig

gjennomgang av alle de norske løpernes prestasjoner, fremstår artikkelen som et helhetlig bilde på hendelsenes gang, og fungerer slik overbevisende.

For å avslutte denne delen av artikkelen, skriver VG følgende, i uthevet tekst: «Null nordmenn til finalen». Denne setningen fungerer som et slags punktum, som en endelig oppsummering av den norske deltakelsen i OL-sprinten. Summen av de foregående avsnittene, hvor den enkelte utøvers prestasjon ble forklart, og avslutningsvis, med den uthevede skriften fungerende som to streker under svaret, får leseren presentert det endelige resultatet.

Ytterligere to sitater hentet fra Eurosports sending får plass i artikkelen. Tidligere langrennsløper, nå ekspertkommentator, Martin Johnsrud Sundby, sier følgende, denne gangen om herrenes innsats: «De henger ikke med fra start i noen av heatene sine. De pleier å ligge fremme og dominere. De gjør meg bekymra.» (VG a). At ekspertkommentatoren er bekymret, bruker VG her til å si noe om standarden på norsk langrennssport. At en autoritet på feltet blir sitert på dette, og som attpåtil kjenner utøverne godt, uttrykker bekymring, blir i denne sammenhengen svært betydningsfullt. Gjennom Sundbys posisjon gis hans uttalelser tyngde, og bidrar dermed til å forme offentlighetens bilde på de norske utøverne som tapere.

Samtidig brukes Sundbys sitater også for å uttrykke systemkritikk: «Hvorfor er det sånn? Det er vanskelig å komme utenom at det ikke har med høyde å gjøre.» (VG a). I dette sitatet refererer Sundby til at øvelsene foregikk i høyden, med tynnere luft, og dermed også under tøffe og uvante forhold. Slik dette sitatet brukes, peker VG på manglende treningsrutiner knyttet til høydetrening, og kritikken rettet mot utøverne, deles dermed også med landslagsledelsen. Det er altså ikke bare utøverne som er tapere – også apparatet rundt dem.

Som analysert i kapittel fem, brukes siste del av artikkelen på å presentere de svenske prestasjonene under kvinnes sprint. Disse avsnittenes funksjon i teksten kommer imidlertid først tydelig frem når en ser på artikkelen som helhet, ved at det setter de norske resultatene i perspektiv. At de norske resultatene var dårligere enn forventet, slår VG tydelig fast allerede i artikkelens tittel. Likevel gis nederlaget en ekstra dimensjon, når en her får vite at svenskene dominerte fullstendig. Når de norske utøvernes prestasjoner sammenlignes med de svenske medaljevinnerne, skapes et bilde av en nasjon som underpresterte betydelig.

VG benytter seg av ekstensiv bildebruk for å underbygge skuffelses-diskursen som konstrueres i artikkelens (VG a) tekstlige komponenter. Sakens toppbilde er en kollasj bestående av fire bilder av norske utøvere, både mannlige og kvinnelige, tatt etter målgang i sprintøvelsene. Bildene, som er av Pål Golberg, Tiril Udnes Weng, Maiken Caspersen Falla, Erik Valnes og Håvard Taugbøl, viser skuffede utøvere, pustende og pesende, med oppgitte ansiktsuttrykk. Toppbildet har den funksjon at det setter stemningen for resten av artikkelen. Det fremstår som åpenbart at dette ikke er jublende utøvere, lykkelige etter å ha tatt medalje i OL. Etter et blikk på bildet, sett med norske øyne, fungerer det som en form for *trigger warning*, som advarer mot at det ikke er oppløftende lesning i vente. Samtidig, i og med at hele fem utøvere er avbildet, viser bildet også til omfanget av den norske «fiaskoen», som omtales i artikkelens tittel. Artikkelen tar i bruk ytterligere to bilder. Det første er av Tiril Udnes Weng som ligger på magen, etter å ha blitt eliminert i semifinalen. Bildet forekommer like etter at de norske kvinnelige utøvernes resultater ble presentert, og fungerer i så måte som en billedlig oppsummering på den norske innsatsen – et mageplask. Artikkelens siste bilde forekommer etter sakens siste avsnitt, hvor svenskenes resultater ble lagt frem. Bildet viser en smilende Jonna Sundling som går i mål som vinner av OL-sprinten. Kontrastene er store til bildene av de norske utøverne, og brukes i så måte for å tydeliggjøre de store forskjellene: Norge tapte, mens svenskene vant.

5.1.3 «Hvor gikk det galt?»

Som nevnt består utvalget også av to kommentarartikler. Det er i dette kapittelet at kommentarens diskurs opererer tydeligst. TV 2s kommentar, skrevet av deres langrennseksperter, Petter Soleng Skinstad, sin tittel lyder som følger: «Hvor gikk det galt med norsk damelangrenn?» (TV 2 c), og tar for seg det norske kvinnelangrennsklimaet i kjølvannet av OL-sprinten, hvis nyhetsartikler har blitt analysert tidligere i dette kapittelet. Premisset for artikkelen, er nettopp de dårlige resultatene – at de norske kvinnelige utøverne er tapere. «Therese Johaug er fortsatt best i verden. Bak henne er det imidlertid lite å juble for.» (TV 2 c), skriver Soleng Skinstad. I denne setningen impliserer at norsk kvinnelangrennssuksess hviler ene og alene på Therese Johaug's skuldre. Ved å skrive at det er «lite å juble for» i rekkene bak Johaug, impliseres de andre løpernes relative underlegenhet. Dette skaper en forestilling om at de ikke har mulighet til å oppnå samme nivå av suksess som Johaug. I et land som Norge, hvor sterke resultater har vært en kjensgjerning for langrennsløperne, konstrueres forestillinger om dem som tapere, sammenlignet med Johaug, som i denne sammenhengen blir målestokken. I tillegg til å avfeie utøverne selv,

kritiseres også norsk langrennsidrett som helhet. Soleng Skinstad skriver at resultater som på OL-sprinten «har vært varslet lenge». Setningen impliserer altså at det i langrennsmiljøet har blitt jobbet for dårlig i kulissene, med tanke på å utvikle løpere i verdenstoppen.

Om man ser på tittelen, hviler imidlertid et premiss nummer to for diskursen som styrer denne kommentaren. Implisert i det retoriske spørsmålet «Hvor gikk det galt med norsk damelangrenn?», hviler en bakenforliggende forestilling om at Norge *skal* være en vinnernasjon. At resultatene nå ikke går i Norges favør, er *galt*, utenfor normalen. Kommentarens første to setninger, bygger videre på dette premisset: «Før en går i dybden på hva som feiler norsk kvinnelangrenn, må én ting være klart. De norske damene kan mye bedre enn det de har fått vist i Beijing.» (TV 2 c). Setningen, som benyttes for å sette stemningen i kommentaren, bygger på den samme retorikken, ved at den etablerer at de norske utøverne egentlig er, eller skal være, vinnere. I neste avsnitt nevnes det at Tiril Udnes Weng, Mathilde Myrvold og Helene Marie Fossesholm tidligere har levert resultater som vitner om at de har inne nivået til å hevde seg i verdenstoppen. For tredje gang i kommentaren gjør Soleng Skinstad et poeng av at de norske utøverne er bedre enn det de viste i OL, for å virkelig gå inn i resten av teksten med dette som bakenforliggende premiss for diskursen, som for å slå beina under konkurrerende oppfatninger av virkeligheten. Dette er helt i tråd med Gills (2005) fjerde dimensjon for diskursens verdensbilde.

Pipen får imidlertid fort en annen lyd. I kommentarens neste par avsnitt kritiseres landslagsledelsen. Følgende skrives med uthevet skrift: «I OL-oppkjøringen har de derimot blitt sviktet av ledelsen, som ikke har sørget for at Norge har vært optimalt forberedt til det som møter dem i Beijing. Da blir utfordringene ekstra synlige. For utfordringene finnes i aller høyeste grad.» (TV 2 c). Sett i kontekst av kommentarens følgende avsnitt, fungerer disse fraseringsene som inngangen til kommentarens kjerne, som en kritikk av skilandslagets ledelse. Ledelsen karakteriseres av flere negativt ladde uttrykk i dette avsnittet. Utøverne har blitt «sviktet», og de sørget ikke for at Norge var «optimalt forberedt» til OL, og dette avdekker «utfordringer» i norsk kvinnelangrenn. Kritikken av landslagsledelsen fortsetter: «Hjemme sitter Heidi Weng, Anne Kjersti Kalvå og Ingvild Flugstad Østberg. Alle tre kunne fint ha gått torsdagens 10 kilometer i OL, og både Weng og Flugstad Østberg kunne på sine beste dager kjempet om medalje.» (TV 2 c). Slik lyder den første konkrete kritikken av landslagsledelsen. Ved å peke på utøvere som potensielt kunne levert medaljer, men som

likevel ikke ble tatt ut til OL, stilles det spørsmål ved ledelsens dømmekraft og vurderingsevne.

Soleng Skistad peker på et spørsmål som preger norsk kvinnelangrenns fremtid: «Felles for alle disse tre er imidlertid at de har passert 30 år. Det samme er Maiken Caspersen Falla, Ragnhild Haga og, ikke minst, Therese Johaug. Alle er de inne i siste del av karrieren, men hvem skal ta over gullarven?» (TV 2 c). Ved å vise til de norske utøvernes alder, stilles det spørsmål rundt fremtidsplanleggingen til det norske langrennslandslaget. Helt eksplisitt uttales det at de sterkeste kvinnelige utøverne er «inne i siste del av karrieren», før et retorisk spørsmål reises: «Hvem skal ta over gullarven?». I lys av kritikken kommentaren reiser mot norsk langrenns fremtid, fremstår dette som et grunnleggende eksistensielt spørsmål. Spørsmålet impliserer også en planløshet fra landslagsledelsens side, ved at det ikke er riktig klart hvordan de siste årenes gode resultater skal følges opp.

Etter fem avsnitt, hvor kommentator Soleng Skinstad går gjennom den forrige generasjonens resultater og meritter, kritiseres landslagsledelsen for nettopp denne planløsheten: «Så gode har de norske damene vært, at norsk langrenn rett og slett har glemt å tenke på hvem som skulle ta over. Til tross for svakere resultater og manglende ettervekst har lederne på toppen solet seg i glansen fra aldrende stjerner uten å ta de nødvendige grepene.» (TV 2 c). Dette avsnittet inneholder flere negative karakteristikker om det norske langrennsmiljøet. Norsk langrenn beskyldes for å hvile på laurbærene, for å rett og slett ha hatt det for godt med egne prestasjoner, slik at en har «glemt å tenke på» den neste generasjonen. Når det skrives at lederne har «solt seg i glansen fra aldrende stjerner», til tross for «svakere resultater og manglende ettervekst», males et bilde av en ledelse som ikke gjør jobben sin. Slik fremstilles altså Norge på et vis som en storhet som er i ferd med å falme.

Som registrert i de foregående avsnittene er Soleng Skinstads kommentar (TV 2 c) langt mer eksplisitt i sin fremstilling av det norske langrennslandslaget som tapere, enn nyhetsartiklene som ble analysert tidligere i kapittelet (VG a & TV 2 a). Dels kommer dette av kommentarens art som sjanger, som ble diskutert i kapittel 3.3, men også av at kommentaren er skrevet med henblikk på norsk kvinnelangrenn som helhet, heller enn knyttet opp mot én spesifikk øvelse. Felles for alle de norske avisene, er de samme trekkene og tendensene som ble presentert i kapittel 4, om fremstillinger av vinnere. Utøverne presenteres i første rekke som *utøvere* som ikke evnet å gjøre jobben sin, heller enn *personer* som hadde en dårlig dag,

gjennom bruk av objektive fakta og forklaringer fra utøverne selv. Slikt sett er de norske avisene høyst saksbaserte i sin fremstilling, uten at kritikk av både utøvere, apparat og landslagsledelse uteblir.

5.2 Svenskenes knuste drømmer

Nyhetsartiklene som analyseres i dette kapittelet, er dem som omhandler 10 kilometer klassisk, skrevet av de svenske avisene Aftonbladet og Expressen (Aftonbladet b & Expressen b), i tillegg til Kim Bergströms kommentar i Aftonbladet (Aftonbladet c).

5.2.1 «Dramatiska bilderna på Frida Karlsson»

Aftonbladets artikkel fra 10 kilometer klassisk har som kjent tittelen «Dramatiska bilderna på Frida Karlsson efter målgång» (Aftonbladet b). Tittelen er i så måte interessant, fordi den – om man leser den isolert fra resten av artikkelen – ikke viser til et resultat, eller gir informasjon som kan si noe om hvordan løpet endte. De «dramatiska bilderna» av Frida Karlsson, som det pekes til, viser henne kollapset i målområdet, gråtende og med ansiktet dekket av skum og slim, mens hun hjelpes på beina av landslagsapparatet. Selv i kombinasjon med disse bildene sier ikke tittelen noe om Karlssons prestasjon under løpet, om hun er en vinner eller en taper, annet enn at hun tok seg fullstendig ut. Vi har flere eksempler på seirende utøvere som kolliderer av utmattelse like etter målgang. I tittelen og bildebruken, gjøres det altså ikke noen forsøk på å etablere en sannhet, eller et bilde på virkeligheten.

Det er først i ingressen at leseren i denne sammenhengen får et kort, men beskrivende bilde på hvordan løpet endte for de svenske utøverne: «Svenskorna långt efter – ny seger för Johaug.» (Aftonbladet b). Knappheten som preger ingressen har altså den funksjon at den ikke etterlater seg noen tvil – svenskene havnet langt bak, og var sjanseløse på å hamle opp med den norske vinneren. Likevel er det først her at resultatet formidles. En leser er derfor nødt til å faktisk begynne på artikkelen, for å kunne være sikker på hvordan det endte, i motsetning til artiklene som har blitt analysert til nå, hvor resultatene har blitt fastslått i titlene.

Det første avsnittet, som fungerer som en innledning på selve artikkelen fortsetter i samme spor som ingressen, med fokus på den svenske prestasjonen: «Det blev en ny svensk medaljmiss. Efter målgång låg Frida Karlsson utslagen i målfällan. – Det känns som att mina OS-drömmar krossas, säger hon.» (Aftonbladet b). Det er flere elementer en kan ta tak i her.

Den første setningen peker på at svenskene *igjen* endte uten medaljer i øvelsen. At det skrives at det ble en «ny svensk medaljmiss», indikerer at prestasjoner som dette ikke er noe nytt for de svenske utøverne. Slik kan denne setningen sees på som fastsettelse av at de svenske utøverne igjen leverte for svakt. De to neste setningene viser først til bildene av Frida Karlsson som lå utslått i målområdet, for deretter å sitere henne på at OL-drømmene hennes ble knust under øvelsen. Rett nok fremstilles Karlsson her som en taper, i form av at hun ikke klarte å levere til sine egne ambisjoner, men samtidig males et bilde av en utøver som har tømt seg fullstendig for krefter, og som mer enn noe annet ønsket å være med i toppen. Måten Aftonbladet bruker både bilder, beskrivelser av, og sitater fra Frida Karlsson, gjør at hun om noe fremstilles med en viss form for verdighet.

Brødteksten innleder med å slå fast at resultatet ikke stod til forventningene:

«Förväntningarna var stora på de svenska damerna inför 10 kilometer klassiskt. Men det blev en ny besvikelse.» (Aftonbladet b). På samme måte som det forrige avsnittet, peker disse setningene på at det igjen gikk galt for de svenske utøverne, denne gangen ved å si at øvelsen endte med nok en skuffelse, etter at det på forhånd hadde vært store forventninger knyttet til dem. De neste fire setningene kontekstualiserer de foregående, og tar leseren effektivt gjennom det som ble en skuffende svensk dag i sporet: «Frida Karlsson och Ebba Andersson var aldrig riktigt med i medaljkampen. Karlsson tappade genom hela loppet och var hela minuten efter vid 6,3 kilometer. Det blev till slut en 12:e plats i mål. Efter målgång låg hon utslagen i målfällan och fick tas om hand av ledare.» (Aftonbladet b). Som diskutert i kapittel 4.2, er en kronologisk gjennomgang av hendelsesforløpet en effektiv metode for å etablere et troverdig bilde av virkeligheten. Dette gjør seg gjeldende også i dette tilfellet, selv om beretningene er knappe. Likevel – setningene hvor tidsforskjellene og sluttresultatet legges frem, har den funksjon at det informerer leseren om at svenskene aldri var i nærheten av et toppresultat.

Videre svarer Karlsson selv på hvordan hun har det etter 10 kilometeren: «Jag mår inte bra. Jag har inget att åka med. Jag är helt slut. Jag har aldrig varit med om en sådan urladdning som senast och det tog hårt på mig.» (Aftonbladet b). Koblet opp mot Rosalind Gills (2005) tredje diskursanalytiske dimensjon, kan bruken av Karlssons sitater i denne sammenhengen sees på som et forsøk på å *forklare*, eller *unnskyld*e Karlssons prestasjon. Når hun uttaler at hun «ikke har det bra» og «aldri har vært med på en slik utladning» spilles det på Karlssons følelser, og dermed deles også sympati med en utøver som gjorde sitt aller ytterste for å

prestere, selv om det ikke gikk veien. På spørsmål om hun i det hele tatt burde ha stilt til start når det endte som det gjorde, svarer Karlsson at «Hoppet är väl det sista som lämnar en. Jag gjorde det jag kunde, men det räckte inte.» (Aftonbladet b). Igjen bruker Aftonbladet Karlssons sitater til å spille på både hennes og lesernes følelser. «Håpet», som Karlsson refererer til, bidrar til å menneskeliggjøre henne. Som sett i kapittel 4, hvor diskurs knyttet til vinnere ble diskutert, er man vant til å lese om store, sterke, ja, nærmest overmenneskelige utøvere, som er overlegne i alt de foretar seg. Passasjer som denne, i Aftonbladet, gir en litt annen innfallsvinkel på utøverne som personer. Når det kommer til stykket, er de alle mennesker som *håper* på å gjøre det bra. Et siste sitat fra Karlsson bygger videre på denne diskursen. På spørsmål om hvordan hun føler seg, siteres hun slik – som også referert til i artikkelens ingress: «Det känns som att mina OS-drömmar krossas. Just nu vill jag bara ha en kram, säger Karlsson i tårar.» (Aftonbladet b). Bildet som Aftonbladet maler av Karlsson som taper, er av en utøver med knuste drømmer, som bare behøver en klem etter nedturen på 10 kilometer klassisk – et bilde som ikke gjør noe forsøk på å skille mennesket og langrennsløperen Frida Karlsson.

Aftonbladet benytter seg av sitater fra landslagslegen Jan Wall for å beskrive situasjonen, og Karlsson selv, fra langrennsmiljøets perspektiv: «Jag tror att det är en blandning av besvikelse och tomhet. Vi har gjort vad vi har kunnat för att få henne på banan igen och hon kände sig redo. Det är en vinnartyp och hon tar ut sig.» (Aftonbladet b). Det er den siste formuleringen som tilfører et nytt element i hvordan avisen fremstiller Karlsson. Det som til nå har blitt fremstilt som en form utilstrekkelighet, at hun kollapset på målstreken etter å ikke ha klart å holde følge, beskrives her som et vinnertrekk. Slik dette sitatet brukes, fremstilles Karlsson som en «vinnertype», fordi hun evner å ta seg fullstendig ut. «Det är alltid lite dramatisk när Frida går i mål», sier Jan Wall. Aftonbladet presiserer med dette at det seerne ble vitne til ved målområdet, ikke er utenom det vanlige, og det impliseres dermed at de dramatiske bildene fra oppløpet bør tillegges ytterligere mening i forestillingene som skapes rundt Frida Karlssons person etter øvelsen. Samtidig kan det også leses som en indirekte anklage mot Karlsson om at det alltid er «litt dramatisk» rundt henne, og at hun selv dermed oppleves som i overkant dramatisk.

I artikkelens avsluttende to avsnitt, tar Aftonbladet for seg de øvrige svenskenes resultater: «Ebba Andersson hade heller ingen bra dag och var aldrig i närheten av medaljerna.» (Aftonbladet b). I disse setningene uttrykker Aftonbladet eksplisitt at de ingen av de svenske

utøverne var i nærheten av å prege medaljekampen. Dette maler et bilde av et svensk kollektiv som leverte for dårlig, som tapere. Emma Ribom fortalte om de tøffe forholdene like etter løpet: «Det var brutalt. Otroligt krävande. Det är tufft före och tuff bana. Det är inte lätt att balansera på rätt sida och jag fick fajtas som aldrig förr» (Aftonbladet b). Dette kan vi igjen koble opp mot Gill (2005) sin tredje dimensjon, som omhandler språket som et redskap for å forklare eller unnskyldte noe. Her brukes Riboms sitater for å forklare den dårlige prestasjonen med at både forholdene og løypen ble for tøff. Likevel fremstår det ikke som et forsøk på ansvarsfraskrivelse. I disse setningene kan en også se hvordan krigsmetaforer brukes for å fremstille løpet som spesielt krevende. Ord som «brutalt» og «fajtas», en forsvensket variant av det engelske verbet «to fight», på norsk «å slåss», brukes her for å, gjennom intensivt språk, fremstille løpet som en brutal krig, hvor utøveren måtte sloss for å komme seg gjennom. Som diskutert tidligere, er bruken av krigsmetaforer en metode for å aktivt øke aggresjonsnivået i språket, og som dermed kan bidra til å aktivere nasjonalistiske undertoner i språket.

5.2.2 «Mina OS-drömmar krossas»

Der Aftonbladet har en noe kryptisk inngang i sin artikkel om 10 kilometer klassisk for kvinner, er Expressen mer direkte i sin tittel: «Frida förtvivlad: “Mina OS-drömmar krossas”» (Expressen b). Det gjøres altså ikke noe forsøk på å gjemme bort resultatet i artikkelens innledning. Det er flere ord som sørger for det: For det første avsløres det at Frida Karlsson er «fortvilet» – en følelse som sjelden assosieres med seier og glede. Samtidig benytter Expressen seg også av sitatet «Mina OS-drömmar krossas» – som Aftonbladet også brukte – for å formidle at håpet om medaljer ble knust. «Dramatiska bilder på Frida Karlsson efter målgången på 10 km klassiskt. Svenskan var över en minut efter segrande Therese Johaug i mål och kollapsade i målfällan framför oroliga lagkamrater. Karlsson behövde därefter hjälp av två svenska ledare för att lämna målområdet» (Expressen b), er ingressen leserne får servert. Denne ingressen er, i likhet med Aftonbladets, refererende og informerende, selv om Expressens variant er noe mer omfangsrik. På samme måte som Aftonbladets ingress, kontekstualiserer den også tittelen, i form av at den forklarer *hvorfor* Frida Karlsson er fortvilet. Samtidig fungerer ingressen til dels også som en kronologisk gjennomgang – dog i grove trekk – av hendelsesforløpet, med den funksjon at den tidlig etablerer et nyansert og tydelig virkelighetsbilde.

I brødtekstens innledende setninger, slår Expressen fast at OLs første dager ikke stod til forventningene: «OS-premiären, lördagens skiathlon, blev inte som Frida Karlsson hade tänkt sig: svenskan slutade femma och var helt slutkörd efter loppet. Några dagar senare berättade Frida Karlsson att hon svimmade efter loppet. Under torsdagens 10 km klassiskt skulle det bli revansch – men så blev det inte.» (Expressen b). Setningene fungerer slik at de konstruerer den samme følelsen eller sinnsstemningen som de svenske utøverne hadde etter skiatlon-øvelsen (fellesstart med skibytte) på OLs åpningsdag: På 10 kilometer klassisk «skulle det bli revansje». Forestillingen rives så ned, enda raskere enn den ble konstruert: «men så blev det inte». Dette skaper en form for dramaturgi i artikkelen, ved at den først legger til rette for gladlesning, før den i neste sekund vender tilbake til virkeligheten. I så måte kobler disse setningene seg også på tittelen, i den forstand at de ved å formidle forventningene som stod til utøverne på forhånd kontekstualiserer fortvilelsen og de knuste drømmene som presenteres i tittelen.

I de neste par avsnittene benytter Expressen seg av tall – mellomtidsmålinger og antall sekunder Karlsson endte bak løpets vinner – for å etablere et bilde av hvordan øvelsen gikk for seg. Om tidsforskjellen mellom Karlsson og vinneren Johaug skriver Expressen følgende: «Vid 6,3 sekunder hade avståndet ökat till 50,5 sekunder och i mål var Karlsson hela 1:21.7 i mål efter segrande Therese Johaug.» (Expressen b). Igjen kan man anta at det som menes er 6,3 kilometer, heller enn sekunder. I tidligere avsnitt har det blitt skrevet om hvordan kronologiske beretninger om et hendelsesforløp er effektive virkemidler for å etablere et troverdig bilde av virkeligheten. Bruken av tall tar dette virkemiddelet ett steg lengre, ettersom dette er høyst objektive og etterprøvbare faktaopplysninger, som ikke blir forandret, eller formet av journalisten som skriver dem. Samtidig er det her et viktig poeng at journalisten kan lede leseren i en viss retning ved bruk av beskrivende adjektiver, eksempelvis her ved at forskjellen her blir beskrevet som «hela 1:21.7», som indikerer at Karlsson havnet uforholdsmessig langt bak. Slik kan altså Expressen skape et troverdig virkelighetsbilde ved å bruke tilsynelatende objektive fakta, samtidig som de benytter seg av subtile grep for å fremstille forskjellene som store. Slik fremstilles også Karlssons prestasjon som svak.

I de neste avsnittene avsløres det hvorfor Karlsson havnet så langt bak, ved å vise til hendelsen i målområdet etter løpet: «Där utspelade sig dramatiska bilder. Frida Karlsson kollapsade ihop i snön efter målgång, till synes helt utmattad. Ebba Andersson var snabbt

framme och tittade till sin lagkamrat för att se hur hon mådde.» (Expressen b). Expressen benytter seg her av sterke ord for å dramatisere hendelsen. Ord som «dramatiske», «kollapsade ihop» og «helt utmattad» er alle eksempler på intensivt språk, med negativt fortegn, som billedliggjør Karlssons nederlag.

Slik er dette også setninger som etablerer både menneskeliggjøring og medmenneskelighet. Førstnevnte i form av at en idrettsutøver, som vi ofte ser blir opphøyet til noe større, noe overmenneskelig, når de vinner, her blir rammet av noe som i aller høyeste grad er menneskelig, nemlig å kollapse fullstendig av en stor utladning. En utmattelse kan bli for tøff, selv for den største utøver. Ebba Andersson tillegges medmenneskelige egenskaper, ettersom hun, som første, hastet frem til Karlsson for å se til henne. Dette maler, som sett i analysen av artiklene knyttet til svenske seire, et bilde av et sterkt svensk kollektiv, som i første rekke er gode som *lag*.

For å forklare kollapsen, bruker Expressen sitater fra Ebba Andersson: «Frida hade verkligen tagit ut sig och hade svårt att få i sig tillräckligt med luft. Så jag försökte bara göra det jag kunde och sedan kom det förstärkning. Just sådan här andnöd – det vet jag inte om jag har upplevt så många gånger tidigare.» (Expressen b). Disse sitatene brukes for å dramatisere situasjonen ytterligere. Først ved å skrive at Karlsson ikke klarte å ta opp tilstrekkelig med oksygen, for deretter å skrive at hun trengte helsehjelp fra flere personer, fremstilles situasjonen som alvorlig. Det at Andersson får si at hun ikke vet om hun har «opplevd dette så mange ganger tidligere», antyder det at det som skjedde i målområdet, var en alvorlig hendelse utenom det vanlige.

I det neste avsnittet bruker Expressen, for første gang i artikkelen, sitater fra en person som står utenfor det svenske skilandslaget. Olle Dahlin, som er president for det internasjonale skiskytterforbundet, siteres på følgende: «Man ser att Frida är trött, eller mer än trött. Det såg riktigt obehagligt ut när hon bara låg där.» (Expressen b). I de tidligere kapitlene har det blitt diskutert hvordan den norske pressen i ekstensiv grad benytter seg av utenforstående ekspertkommentatorer for å uttrykke meninger om prestasjoner fra ledelse og utøvere. I denne passasjen, som er første gang Expressen siterer en person som ikke er bundet av sin rolle i det svenske skilandslaget, fremstår sitatet høyst selvinnlysende, som noe som har blitt uttrykket opptil flere ganger i artikkelen på dette tidspunktet: «Man ser at Frida er sliten.» Så kan det selvsagt diskuteres i hvilken grad Dahlin, med sin rolle som president for

skiskytterforbundet, i denne sammenhengen faktisk er en utenforstående og ubundet kilde. Han representerer fremdeles en form for autoritet og institusjonell, offisiell makt gjennom sitt embete som president for et internasjonalt idrettsorgan.

Et sitat fra en annen svensk utøver, Emma Ribom, brukes for å betrygge om at det, etter forholdene, går bra med Karlsson: «(...) jag mötte henne i dörren hon är väl omhändertagen. Det är klart att hon är tagen hon har gett allt ute på banan. Hon kommer igen, hon är i trygga händer.» (Expressen b). I likhet med sitatet fra Andersson, bidrar dette til å bygge opp under narrativet om kollapsen som en alvorlig hendelse. Samtidig bygges en forestilling om et slags heltemot: Karlsson tømte seg for krefter ut i så stor grad at hun ikke klarte å stå på beina. Men, det går bra med henne, og hun «kommer tilbake». Forestillingen av Karlsson som taper, slik den konstrueres i denne artikkelen, kan derfor ikke entydig tolkes etter tradisjonelt nedsettende betydning.

Først langt ut i artikkelens andre halvdel bruker Expressen sitater fra Karlsson selv, da hun «en stund senere» gikk ut i pressesonen: «Jag känner mig väldigt ledsen och besviken. Det känns som mina OS-drömmar krossas. Jag hade en peak på skiathlon och det känns inte som att jag har hämtat mig sedan dess.» (Expressen b). Først her kommer altså Karlsson-sitatet som brukes i artikkelens tittel – lenge etter at hendelsesforløpet og grunnen til de knuste drømmene er forklart.

Det forklares at Karlsson var svært sliten også etter fellesstarten med skibytte. Samtidig presiseres at «det som hände efter målgång i dag inte var lika illa» (Expressen b). Denne presiseringen står som en slags motsetning til uttalelser som har kommet tidligere i artikkelen, hvor Expressen blant annet har sitert en lagkamerat på at hun ikke har opplevd lignende tidligere. Det fremstår derfor i det hele som en slags form for skaderedusering og underspilling av situasjonen når Expressen nå skriver at det gikk bedre denne gangen. Samtidig impliserer Expressen også enkelte karaktertrekk hos Karlsson selv: Selv når det ikke er «lika illa», blir det like fullt dramatisk.

Et interessant sitat fra Ebba Andersson brukes for å konkludere diskusjonen knyttet til Karlsson: «Jag hoppas nu bara att Frida kan hantera den besvikelse som jag såg att hon verkligen hade i sig. Och bara kunna ladda om. Det är en stafett som väntar inom kort och då är hon en viktig komponent i det laget.» (Expressen b). Dette sitatet har en oppbyggende

effekt på forestillingen om Karlssons karakter. Ved å si at Karlsson vil spille en viktig rolle på lagstafetten, fremstilles hun, til tross for de svake prestasjonene på både fellesstarten og 10 km klassisk, som en sterk utøver, som potensielt kan hjelpe Sverige til gull.

5.2.3 «Vi duger inte»

I kjølvannet av øvelsen 10 km klassisk skrev journalist og kommentator Kristoffer Bergström en kommentar om den svenske innsatsen, som har fått tittelen «Bergström: Vi duger inte: det är röven». (Aftonbladet c). Tittelen uttrykker altså nokså direkte hensikten med denne kommentaren: De svenske utøverne er ikke gode nok, og det er kjipt. Premisset for diskursen som oppstår i kommentaren, settes dog tydeligere i tekstens ingress: «Det var en rungande och svängande fjät mellan världens bästa klassiska skidåkare. Hur det känns att de kommer från Norge, Finland, Tyskland och Ryssland? Det är bara röven.» Aftonbladet c). Premisset for diskursen i Bergströms kommentar er altså slående likt det Petter Soleng Skinstad presenterer i sin TV 2-kommentar (TV 2 c). Bergström peker nemlig på at Sverige hører hjemme i samme selskap som landene han ramser opp, men at svenskenes prestasjoner har vært langt unna. «Vi är inte bättre», som han skriver i brødtekstens første setning.

For å underbygge poenget sitt, om at svenskene virkelig ikke duger, ramser Bergström opp innsatsen i OL så langt: «Nu har vi testat i fristil och klassiskt, vi har tävlat tidigt och sent i acklimatiseringen, vi har bytt Olsson mot Ribom för att spetsa laget, vi har försökt haka på täten i en masstart och gjort våra egna lopp individuellt. Men vi duger inte.» (Aftonbladet c). Essensen i dette, er at til tross for gjentatte forsøk og ulike innganger til konkurransene, får ikke svenskene det til å stemme. Dette er en utpreget taperdiskurs, ettersom Bergström maler et bilde av et skilandslag som helt ubetinget taper det de deltar i, uten at de er i stand til å gjøre noe med det. Igjen kan en også kjenne igjen kronologi-grepet, som allerede har blitt diskutert i tidligere kapitler, og som kobles opp mot Rosalind Gills (2005) fjerde diskursanalytiske dimensjon, som handler om å etablere et virkelighetsbilde. Ved å gjennomgå de svenske tapene i tur og orden, konstruerer Bergström et entydig negativt bilde av den svenske OL-innsatsen. I dette eksisterer det også en form for avmakt, på samme måte som det ble registrert i kapittel 4.3.1 – det går ikke, uansett hva som forsøkes eller endres.

En noe selektiv oppramsing er det likevel, all den tid svenskene dominerte kvinnenenes sprint bare to dager før denne artikkelen ble publisert. Sprinten nevnes i det hele tatt ikke i kommentaren. Dette gjør at diskursen som oppstår i artikkelen blir ensidig negativ. I likhet

med Expressen, benytter Bergström seg også av tall for å bygge opp under virkelighetsbildet han presenterer: «Bästa svenska var femma senast. Sexa nu. Resten var över minuten efter på tvåsiffriga placeringar. Sverige skickade ettan och fyran i distanscupen till Peking, men trots till synes friska kroppar underpresterar de.» (Aftonbladet c). Tallene Bergström bruker i sitatet, peker også på en negativ utvikling: forrige øvelse var beste svenske nummer fem, denne gangen nummer seks. I tillegg fremstilles de øvrige svenskenes prestasjoner med dobbelt negative karakteristikk, ved å legge vekt på at alle havnet over ett minutt bak vinneren – som på en distanse som 10 kilometer er å anse som en betydelig mengde tid – og ved å presisere at alle havnet på tosifrede plasseringer, altså ikke blant de ni beste.

I det neste avsnittet tar Bergström for seg Karlssons prestasjon på 10 km klassisk: «Frida Karlssons sista halvmil i dag är plågsam att bevittna. Det räcker med en sekvens på tre sekunder för att fatta att hon inte har med täten att göra.» (Aftonbladet c). Bildet Bergström tegner av Karlssons prestasjon, er entydig negativt, og han benytter seg her av en form for overdreven tydeliggjøring av Karlssons løp, for å nettopp tydeliggjøre hvor dårlig det gikk. «En sekvens på tre sekunder» er neppe nok for å kunne faktisk si noe om helheten av et løp som strekker seg over en knapp halvtime, men dette er en form for overdrivelse som ofte tas i bruk i dagligtalen, for å understreke et poeng, her for å si at dette var så dårlig at en kunne se at det kom til å gå galt på bare sekunder. «Axlarna är uppe vid öronen. Nacken spänd som vajern på ett mitträcke. Hon utstrålar tvivel, hon får inte fast skidorna, hon bränner energi på annat än att generera fart.» (Aftonbladet c). I denne passasjen benytter Bergström seg av en rekke negative karakteristikk av Karlsson for å beskrive de tre sekundene som ble introdusert i de foregående setningene. Alle beskrivelsene som forekommer her, har entydig negative assosiasjoner. «Høye skuldre», «spenning i nakken», «utstråler tvil» – alle trekk som gir diametralt motsatte assosiasjoner enn dem vi vanligvis tillegger *vinnere*: Lave skuldre, lett og ledig muskulatur, selvsikkerhet og besluttsomhet. Bergström går faktisk så langt som å skrive at kollapsen i målområdet var det eneste positive som skjedde Karlsson på 10 km klassisk: «Inte för att jag önskar se någon lida, men en fakirpersonlighet som Karlsson måste få plåga sig och bli ihälld juice för att pigga till efteråt. Annars är något fel.» (Aftonbladet c). Her har diskursen knyttet til Karlssons kollaps endret seg kraftig fra slik den var i både Aftonbladets og Expressens nyhetsartikler fra øvelsen, hvor kollapsen ble løftet frem som heltmodig, på et vis, som et tegn på verdighet. Bergström er nølende til å tillegge Karlsson slike egenskaper: Slik han fremstiller det, er kollapsen noe som bare skulle mangle: En «fakirpersonlighet» – kan oversettes til «utholdenhetsutøver», fra det arabiske ordet «faqir» –

skal tømme seg fullstendig for krefter, ellers er noe galt. Det er nettopp dette som er jobben hennes, og noe annet ville vært en arbeidsforsømmelse, er kjernen i Bergströms argument.

Bergström konkluderer etter løpet med at Charlotte Kalla ikke lengre er god nok til å forsvare en plass på det svenske stafettlaget, og slår med det fast at hun har tatt sin siste OL-medalje. «Det är trist. Men deppigare än så är att vi oavsett uttagning inte är en rimlig guld kandidat längre.» (Aftonbladet c). Kommentatoren tar seg her altså et lite sekund til å sørge over at den tidligere stjernen nå er ferdig på toppnivå. Samtidig slår han tydelig fast at det tristeste likevel er at svenskene nå ikke har noen reell gullkandidat. Påstanden om at Sverige ikke har noen gullkandidat skrives ikke ut som et retorisk spørsmål som blir hengende i luften, og som åpner for at noen kan komme inn fra siden og overraske. Det slås fast, som en faktaopplysning, uten håp eller mulighet for at noen, med det første, kan motbevise den. Disse setningene uttrykker derfor en form for håpløshet og maktesløshet, på lik linje med det som tidligere har blitt registrert i de svenske artiklene.

I kommentarens nest siste avsnitt, tar Bergström et oppgjør mot den institusjonaliserte langrennstradisjonen i Sverige. Han peker på at det er journalistikkens funksjon å kritisere og stille spørsmål, like mye som å heie på egne utøvere: «Efter varje besk krönika invänder hundrasextio upprörda läsare att jag ska åka själv, följt av gubbjävel eller skalleper. (...) det är ändå intressant att kritik mot fotbollsspelare, friidrottare eller simmare aldrig väcker samma reaktioner. Nåde den som rör våra skidåkare!» (Aftonbladet c). Dette kan også leses som en kritikk mot langrenn som en institusjonalisert allmenneid folkesport, hvor utøverne skal forsvares og skjermes for en hver pris. Her, som gjennom hele teksten bruker Bergström eiendomspronomen, som «vi» og «våre» når han omtaler det svenske skilandslaget og de svenske utøverne. Med dette forsøker han å bygge en bro mellom seg selv og det svenske kollektivet, den svenske befolkningen. Han gir inntrykket av at han selv, men også leserne, alle svensker, er en del av dette fellesskapet. Dette bygger blant annet på idéen om at de svenske utøverne representerer nasjonen Sverige, som de helt reelt gjør, siden de er valgt ut til det svenske landslaget. Ved å kritisere utøvere og landslagsledelse, spiller han derfor på en nasjonal, kulturell forestilling som at det svenske fellesskapet skal eksistere som en av langrennssportens ledende nasjoner. Dette er også et tydelig bilde formidlingen av det Thomas Hylland Eriksen (2010) har omtalt som det *metaforiske slektskapet*. Bergström tar selv dette opp i kommentarens siste avsnitt: «Reaktionerna skvallrar om att längdsporten når djupare in än andra grenar. Vi ser oss själva och vårt ursprung i den där ensamma kampen

(...) Klaga på henne och du klagar på mig.» (Aftonbladet c). Disse setningene bruker Bergström i stor grad for å forklare hvorfor «vi» bryr oss om langrenn – langrennsidretten er dypt forankret i kulturen vår, og vi ser oss selv i utøverne: «Klager du på henne, klager du på meg». Med dette forklarer kommentatoren samtidig hvorfor det er så viktig for svenskene å vinne. Vinner *hun*, vinner *jeg*.

Mot slutten av kommentaren tar Bergström for seg diskursen som oppstår i de svenske mediene når utøverne ikke leverer – som tidligere i denne oppgaven har blitt sett på som en taperdiskurs – og kritiserer mediene for å være for myke i kantene: «SVT har stundtals krumbuktat sig likt varmhjärtade föräldrar för att se den goda intentionen i varje tjugosjundeplats, men den som hoppades på skarpare ton i och med kanalflytten har blivit besviken. Jäklar vad Discovery gullar med åkarna. Taktikvalen är perfekta! De ger allt! De sackar efter men ännu lever medaljchansen!» (Aftonbladet c). Mer enn noe annet fremstår dette som et forsøk på å innlede, eller i alle fall til å oppfordre til å innlede, en vinnerdiskurs, selv når utøverne ikke leverer. At mediene og publikum følger den samme tankegangen som utøverne selv, der alt annet enn medaljer er uakseptabelt, mener Bergström at svensk langrennssport vil tjene på. Dette fungerer som en motsats til diskursen som tidligere har blitt observert i de svenske artiklene, hvor fokuset på det personlige, og på årsaker som ikke har direkte sammenheng med evner som skiløper, er fremtredende. I så måte ligner dette mer på diskursen som eksisterer i de norske artiklene knyttet til kvinnes sprint (VG a & TV 2 a), hvor prestasjonene i stor grad kritiseres og begrunnes med manglende evner i skisporet.

Kommentaren avsluttes med å følge opp diskurskritikken: «Ett hejdundrande lopp är över (...) men i svensklägrat kommer det sörjas och suras. Hoppas jag. Hellre det än att vi nöjer oss med att vara på den här nivån.» (Aftonbladet c). Dette representerer igjen et oppgjør med taperdiskursen som også ble analysert i forrige avsnitt, og for kommentaren som helhet fungerer de avsluttende setningene i så måte også som en oppsummering: For å bli en *vinnernasjon*, kan de aldri være tilfreds med å *tape*.

Om en ser på hvordan de svenske avisene i disse artiklene konstruerer forestillinger om *tapere*, er det altså flere av de samme virkemidlene og grepene som ble identifisert i kapittel 4, som blir tatt i bruk. Her, i enda større grad enn når det er snakk om vinnere, nærmer journalistikken seg utøverne først og fremst som *mennesker*. Forklaringene på tapene dreier seg, først og fremst, om utøvere som ikke hadde dagen, eller som var slitne fra tidligere

utladninger. Som analysert i kapittel 4, er det altså et sterkt tilstedeværende personfokus i den svenske OL-dekningen.

5.3 Å godte seg over andres nederlag

Frem til nå har dette kapitlet handlet om hvordan mediene omtaler og reagerer på «dårlige» prestasjoner fra eget lands utøvere. Nå er det på tide å snu bunken, og heller undersøke hvordan det andre landets tapende utøvere omtales i artiklene. Som sett i analysene i kapittel 4.3.1 og 4.3.2, er det varierende hvor mye fokus som rettes mot andre lands utøvere. Der svenskene er sparsommelige med å omtale den norske vinneren, gis det mer utfyllende beskrivelser av de svenske triumfene i norske medier. Denne trenden fortsetter til dels også når det her er snakk om tapere. I de svenske artiklene skrevet i etterkant av kvinnenens sprint (Aftonbladet a & Expressen a) nevnes ikke norske utøvere i det hele tatt.

En mulig årsak er selvsagt at ingen norske utøvere gikk i sprintfinalen. Samtidig har det også blitt registrert, fra de norske mediene, at det var historiske dimensjoner over nettopp dette: Det var første gang siden Torino-OL i 2006 at finalen gikk uten norske utøvere, og første gang noen sinne at topp seks var uten norske løpere. Likevel er det mulig å lese noe inn i unnlåtelsen. Både Expressen (a) og Aftonbladet (a) skriver de andre finalistene, i tillegg til svenskene, sine navn og nasjonalitet: Amerikanerne Jessica Diggins og Rosie Brennan, samt sveitseren Nadine Fähndrich. I sin kommentar, som gjennomgått tidligere, gjør Kristoffer Bergström et poeng av hvordan det, fra et svensk perspektiv, føles at de beste utøverne kommer fra Norge, Finland, Tyskland og Russland: «Bara röven» (Aftonbladet c). Med norske øyne kan svenskens oppramsing av finalistene leses på samme måte – de er fra Sverige, USA og Sveits, ikke Norge. Å stille nasjonene – ikke utøverne – så direkte opp mot hverandre gjør at det også kan diskuteres om dette er å anse som en form for krigsrelatert språk. I idrett, og da spesielt i individuelle idretter som langrenn, er det enkeltindivider som kjemper om medaljene. Ved å adressere utøverne etter deres nasjonalitet, løftes kampen om medaljene opp i en større sammenheng – det står om nasjonens ære.

I de norske mediene er situasjonen imidlertid mer varierende. I TV 2s artikkel (TV 2 b) nevnes hverken Karlssons kollaps eller andre svenske resultater. En egen sak om Karlsson ble skrevet og publisert etter den første sakens publiseringstidspunkt. I VG er saken imidlertid en annen. Historien som får mest plass i artikkelen er nemlig om Karlsson og hennes kollaps – ikke om vinneren Johaug. Tilsvarende artikkel i de svenske mediene, om de norske

resultatene på sprinten, finnes ikke. Derfor ligner artikkelen i stor grad på svenskenes artikkel fra øvelsen, men det er flere elementer som skiller dem, først og fremst i språkbruken og i narrativet som legges frem. Dette kan spores allerede i tittelen – «Knekt Karlsson i mål nesten halvannet minutt bak Johaug: – Hadde ingenting å gi.» – og i ingressen: «Mens Kerttu Niskanen og Therese Johaug gjorde opp om gullet i sitt tiendelsdrama, gikk Sverige-håpet Frida Karlsson som totalslakt over målstreken.» (VG b). De beskrivende ordene som her er knyttet til Karlsson, «knekt» og «totalslakt», har begge sterke negative konnotasjoner. Begge de to ordene kan også knyttes tett opp mot krigens språk, som har blitt identifisert som et gjenkjennelig trekk for nasjonalistisk diskurs, slik det er utforsket av både Thomas Hylland Eriksen (2010) og David Rowe (2004). Ordene indikerer i denne sammenhengen at Frida Karlsson ble «knekt» og gjort til «totalslakt» av *noe* eller *noen*, og i ordbrukens kontekst er det vanskelig å lese det som noe annet enn at denne *noen* er nettopp Therese Johaug.

Brødteksten fortsetter i det samme sporet. I tekstens første setning skrives det at Karlsson ble «(...) knust med gigantiske ett minutt og 21 sekunder (...)» (VG b). Som registrert i kapittel 4.1 brukes her tall og tidsforskjeller for å etablere forskjell mellom vinneren Johaug og Karlsson. Flere ganger har bruken av objektive fakta blitt trukket frem som et effektivt virkemiddel for å etablere en *sannhet*. Denne funksjonen får tallene her også, men bruken av ordene «knust» og «gigantisk» gjør at hvordan lesere tolker tallene hjelpes i en bestemt retning, ettersom beskrivelsene eksplisitt uttrykker at tidsforskjellen var stor. Slik blir altså Karlsson beskrevet som sjanseløst langt unna seieren, og dermed også som en soleklar taper. Dette underbygges videre av sitater VG fikk fra Karlsson selv: «Det er tungt. Jeg hadde ingenting å gi i dag. Det var frustrerende. Jeg hadde ikke krefter etter det som skjedde lørdag. (...)» (VG b). I likhet med hvordan VG bruker tidsforskjellen mellom Karlsson og Johaug til å vise hvor langt unna førstnevntes prestasjon var, uttrykker disse sitatene også en form for maktesløshet eller sjanseløshet. Ved å peke på kollapsen et par dager i forveien, som Karlsson her selv altså omtaler som «det som skjedde lørdag», bruker VG dermed Karlssons tidligere resultater til å fremstille svenskens OL som en helhetlig nedtur: «Dermed har det ikke vært den svenske yndlingens OL så langt. På 15-kilometeren (...) ble det femteplass, og etterpå forklarte hun med at hun hadde følt seg svimmel.» (VG b). Der Aftenbladet (b) brukte Therese Johaug tidligere resultater for å fremstille henne som en *serievinner*, blir Karlsson her altså fremstilt som en *serietaper*.

I motsetning til i de svenske mediene, er det mindre fokus på selve kollapsen i VGs artikkel, hvor oppmerksomhet først og fremst rettes mot hennes prestasjon i skisporet. Kollapsen i målområdet nevnes kort i artikkelens innledende fase, men tråden plukkes ikke opp igjen før omtrent midtveis i artikkelen, da ved at den svenske landslagslegen Jan Wall «avdramatiserer situasjonen» (VG b). «Det er alltid litt dramatisk når Frida er i mål, men ikke noe spesielt» (VG b), er sitatet VG bruker fra ham. Slik det fremstilles blir altså kollapsen, som de svenske mediene brukte mye plass på, her avfeid som uvesentlig. Beskrivelsen av Karlsson som en «dramaqueen» underbygger dette videre: «I VGTVs studio satt langrennsløper Kari Øyre Slind som ekspert og beskrev Karlsson som en «dramaqueen» – rett nok med glimt i øyet» (VG b).

Gjennom sitater fra Karlssons lagvenninne Ebba Andersson, unnskyldes Karlssons svake prestasjoner: «Hun hadde tatt seg helt ut. Hun var utkjørt. Løypene og forutsetningene her er så harde, men Frida er en kriger.» (VG b). Sitatet som VG bruker fra Andersson, fremstår til en viss grad som et forsøk på å fralegge Karlsson skylden for det dårlige resultatet, eller i det minste peke på at manglende evner som langrennsløper ikke var grunnen til at det gikk som det gikk. Dette kan tydelig kobles opp mot både den tredje og fjerde diskursanalytiske dimensjonen til Rosalind Gill (2005), som henholdsvis handler om at språket brukes for å *handle*, og om å skape et troverdig virkelighetsbilde. Sitatet brukes åpenbart for å sette Karlsson, i kraft av sitt yrke som langrennsløper, i et bedre lys, samtidig som kollapsen forklares og begrunnes som et resultat av utenforliggende faktorer.

De norske kildene som VG bruker i saken, er imidlertid mer opptatt av å forklare de dårlige resultatene på bakgrunn av sportslige egenskaper. Interessant nok bruker VG et indirekte sitat fra det svenske langrennsstudioet: «I Sveriges OL-studio påpekte Peter Larsson at Frida Karlsson så «knytt» ut under rennet, mens Johnsrud Sundby mener Karlsson ikke er skapt for høydeløypen i Beijing OL» (VG b). Tidligere har det blitt registrert at de svenske mediene ikke benytter seg av utenforstående kilder – alle som blir sitert i Expressens og Aftonbladets artikler, kan på en eller annen måte knyttes direkte opp mot det svenske skilandslaget. Dette har vært en av de store avvikene sammenlignet med de norske mediene, som i ekstensiv grad benytter seg av ekspertkommentatorer. Her benytter VG seg altså av en svensk ekspertkommentator, hvis funksjon er den samme som Ebba Andersson: Den svenske kilden bruker menneskelige og følelsesbaserte forklaringer som i siste instans ikke dreier seg om egenskaper som langrennsløper.

VG benytter seg av et lengre sitat fra tidligere langrennsløper, nå ekspertkommentator, Johnsrud Sundby, for å forklare hvorfor svenskene ikke har levert. I sitatet utdyper Johnsrud Sundby høydeproblematikken.: «Jeg spådde et litt tøft mesterskap for Frida ettersom vi nå befinner oss på 1700 meter over havet, og jeg synes hun har fungert dårlig på de distansene som har vært i høyden så langt denne sesongen. Hun har avkrefte det selv, at det kun var snakk om formoppkjøring og at hun ikke har vært i form, men hun er ikke seg selv lik på denne høyden, rett og slett. Hun er ikke seg selv lik. Hun takler det ikke, fastslår 2019-verdensmesteren på intervallstart.» (VG b). Dette er altså til stor skilnad fra de svenske kildenes forklaringer. Sundbys kritikk er i stor grad basert på profesjonsrettede begrunnelser, som viser til manglende ferdigheter i høyden, heller enn å peke på menneskelige egenskaper som tretthet og utmattelse. Sakens avsluttende sitat, også dette fra Johnsrud Sundby, slår fast at han mener dette handler om hull i ferdighetsregisteret, heller enn utmattelse: «Det vitner om fryktelige mye erfaring på denne høyden og hvordan de skal løse denne utfordringen på en optimal måte. Der er ikke Frida ennå.» (VG b). Slik blir VGs fremstillinger av Karlsson altså konstruert på bakgrunn av hennes egenskaper som idrettsutøver, heller enn som person.

5.4 Sammenligning

De norske mediene ser i det hele ut til å bruke både mer tid og plass på å dvele ved dårlige resultater, slik vi har sett det i VG og TV 2 sine artikler knyttet til kvinnenens sprint. Samtidig er det også større fokus på det norske kollektivets prestasjoner, der de svenske artiklene knytter seg tettere opp mot enkeltutøveres resultater. De svenske avisene går tettere på det *menneskelige* ved utøverne, som at de, som alle andre, blir utmattede og slitne. De norske mediene er derimot i større grad opptatt av å finne begrunnelser knyttet til løpernes ferdigheter. Som illustrert i analysen av VGs sak om Frida Karlssons kollaps, knyttes manglende prestasjoner tett opp mot manglende ferdigheter.

De norske medienes beskrivelser av sprintøvelsen, dekker også hele det norske skilandslagets prestasjoner, og det er ingen enkeltutøvere som fremstår som artiklenes hovedfokus eller -kilde. Det er altså en helhetlig dekning av de *norske* prestasjonene som blir servert. I de svenske artiklene er det imidlertid Frida Karlsson som får søkelyset rettet mot seg, heller enn det *svenske* skilandslaget. I motsetning til seieren på sprinten, som delvis løftes frem som en svensk seier, blir tapet på 10 km klassisk Frida Karlssons, alene.

6. Helten, syndebukken, nasjonen og nasjonalismen

I de to foregående kapitlene, har artikler fra VG, TV 2, Aftenbladet og Expressen blitt analysert på bakgrunn av analytiske dimensjoner knyttet til vinnere og tapere. I dette kapitlet diskuteres og oppsummeres funnene fra kapittel 4 og 5, knyttet opp mot de teoretiske perspektivene som ble utforsket i kapittel 2 og 3. Det som gjennomgås i dette kapitlet, er også det som forteller oss om hvordan diskursen utspiller seg i Norge og Sveriges respektive *resonanskasser*, slik begrepet ble definert i kapittel 2.2. Først tar jeg imidlertid for meg hvordan virkeligheten presenteres i journalistikken, med utgangspunkt i de diskursanalytiske verktøyene som ble diskutert i kapittel 3, og som har blitt tatt i bruk i kapittel 4 og 5.

6.1 Verden og virkeligheten

I kapittel 3.2.1 ble diskursanalysens verdensbilde forklart og gjennomgått, slik det er formulert av Rosalind Gill (2005). Av de fire dimensjonene hun presenterer, har de alle vært nyttige verktøy for å forstå tekstene, og blitt brukt til å identifisere virkemidler som gjennomgående blir tatt i bruk i både de norske og de svenske artiklene. I fall hukommelsen skulle ha sviktet, tillater jeg meg å kort gjenta Gills dimensjoner her:

1. Diskursanalysen er opptatt av diskursen. Tar for seg tekstens innhold i sin egen rett.
2. Språket er konstruerende, og består av lingvistiske ressurser, som kan *brukes*, og er også representerende og konstituerende.
3. Språket er et redskap for å handle.
4. Tekst og tale er retoriske praksiser. Retoren må overbevise om at ens bilde på virkeligheten er korrekt.

Den første dimensjonen har lagt grunnlaget for hvordan diskursanalysene i denne oppgaven har blitt gjennomført. Ved å, i stor grad, legge de samfunnsmessige kontekstene og betingelsene – i hvert fall i den første analytiske runden – til side, har artiklenes innhold fått det fulle fokus, og dermed også åpnet seg for fullt.

Den fjerde dimensjonen er den som hyppigst gjenkjennes i artiklene. Dette er naturlig. Ettersom avisene skal formidle virkeligheten, er det til stadighet behov for å minne leseren på nettopp dette. I artiklene som er analysert, er beskrivelser av hendelsesforløpet elementer

som stadig minner om at det er hendelser fra virkeligheten som omtales. I de fleste tilfeller fremstår bruk av tall og tidsforskjeller som objektive fakta, som forsikringer om at det faktisk er *virkeligheten* som beskrives. Samtidig ble det identifisert en rekke semantiske virkemidler, som brukes for å hjelpe leseren til å forstå innholdet. Eksempler på dette er ladde adjektiver, som brukes for å lede leseren i en bestemt tolkningsretning, eksempelvis ved å beskrive en tidsforskjell mellom to løpere som «ynka», eller «gigantisk». På grunn av disse adjektivene, kan et objektivt utgangspunkt plutselig få en mer distinkt betydning, og si noe bestemt om en utøvers prestasjoner. Slik fungerer de derfor også som retoriske virkemidler.

Den nevnte bruken av ladde adjektiv er også et eksempel på hvordan språket er konstruerende, hvis konsept altså er grunnleggende for Gills (2005) andre diskursanalytiske dimensjon, i den forstand at objektive fakta gis en bestemt betydning når de brukes sammen med karakteriserende beskrivelser. Dette forteller også noe om hvordan journalisten ser virkeligheten. Ta omtalen av Therese Johaug's seier på 10 kilometer klassisk som et eksempel: I Aftenbladets dekning, beskrives Johaug som «hårt pressad» under løpet, hvor hun «knep segern ynka fyra tiondelar.» (Aftenbladet b). I TV 2s (b) artikkel beskrives løpet imidlertid noe annerledes – her beskrives seieren som et resultat av en «vill sekundstrid» og god «disponering». Ordet «vill» brukes altså som et positivt fortegn, i motsetning til Aftenbladets «ynka». Hvordan språket brukes for å presentere seieren, er altså av stor betydning for hvordan den oppfattes: Av den svenske fremstillingen virker det hele som flaks, mens det i den norske fremstår som en taktisk genistrek. Dette er og forblir et bilde på hvordan språket kan brukes til å forme virkeligheten, og, ikke minst, at *hvem* som bruker det, påvirker hvordan språket oppfattes.

At språket brukes som et redskap for å handle, som Gills (2005) tredje dimensjon uttrykker, er også et åpenbart poeng i sammenheng med dekningen av de olympiske leker. Enten det dreier seg om utøvere som vil forklare en prestasjon under pari, en kommentator som oppfordrer landslagsledelsen til å ta grep, eller en ekspert som vil etablere en utøver som tidens beste, finnes det alltid en hensikt med språket som brukes.

6.2 Medaljekamp og helteforestillinger

Forestillinger om vinnere – som helter – forekommer noe annerledes i de norske og svenske mediene. I VGs og TV 2s artikler, knyttes utøvernes prestasjoner utelukkende til dem som

idrettsutøvere, ikke mennesker. I de svenske avisene er personfokuset imidlertid større: Det oppleves som at leserne kommer tetterer på utøverne som individer, som mennesker.

I begge lands aviser fremstilles det krav om medaljekamp, og dette kommer, som sett, spesielt til uttrykk i kommentarartiklene (TV 2 c & Aftonbladet c). I kapittel 2.4 og 2.4.1 ble OL-medaljenes symbolske verdi diskutert, gjennom artikler fra Toby Rider og Matthew Llewellyn (2005), og Ivo van Hilvoorde, Agnes Elling og Ruud Stokvis (2010). På grunn av idrettens grunnleggende dikotomi, har det tydelig fremkommet i de to foregående kapitlenes analyser at diskurs knyttet til tapere og vinnere skiller vesentlig fra hverandre – og de store forskjellene kan kobles opp mot nettopp det Rider og Llewellyn skriver om at massemediene har ført til et større prestasjonspress. Som registrert skriver både de norske og de svenske mediene bejublende artikler – på hver sine måter – knyttet til egne utøvers seire.

Forskjellene her bygger i hovedsak på at de norske avisene er rausere i omtalen av svenske vinnere. Det samme gjelder også for omtalen av svenske tapere, men dette skal mer grundig diskuteres i neste kapittel. Dette kan, som diskutert i kapittel 4.3.2, kobles opp mot en dyptliggende respekt for langrennssporten som institusjon. Men, om en godtar det som premiss for diskursen, vil en også være nødt til å akseptere at hyllesten av egne utøvere også fremkommer som et resultat av respekt for langrennssporten, heller enn at det er et symptom på nasjonalisme.

Samtidig legger dette også grunnlag for en diskusjon om hva denne respekten for langrennssporten faktisk består av, og om den, i seg selv, kan eksistere som en *del* av den norske nasjonalismen. Til dette er analysene av begge lands kommentarartikler (Aftonbladet c & TV 2 c) nyttige, hvis premiss, i begge tilfeller, er at landene skal eksistere som en dominerende makt i langrennssporten. I både det norske og det svenske tilfellet, fremstår dette som tanker, eller kanskje mer presist, som *forestillinger* om egen nasjons storhet. Begge kommentatorene etterlyser også endringer, for å bedre realisere potensialet de mener ligger latent i nasjonene.

Dermed gir en seier i OL også større grunnlag for å bygge – eller i dette tilfellet *vedlikeholde* eller *reprodusere* – nasjonal identitet. Som diskutert i kapittel 2.4 og 2.4.1, i tillegg til tidligere i dette kapittelet, gir OL-medaljer, spesielt dem tatt i konkurranse med rivaliserende land, stor symbolsk verdi for nasjonsbygging (Rider & Llewellyn, 2005). Dette er imidlertid grep som i større grad tas i bruk i den norske sportsjournalistikken. Som det har blitt skrevet

flere ganger, også tidligere i kapittelet, brukes resultatene til de svenske utøverne i de norske mediene, i mer enn de norske utøverne brukes i de svenske avisene. Det tydeligste eksempelet på dette er VGs artikkel fra 10 kilometer klassisk (VG b), hvor artikkelens hovedfokus er på Frida Karlsson og hennes prestasjon. Å vise til rivalens prestasjon, skaper en avstand mellom landene, enten det er snakk om tap eller seier, og er naturlig, gitt idrettens dikotomiske egenskaper. I tilfeller hvor det aktivt brukes, slik som VG gjør, er det med den effekt at det fremmer egne utøveres, og dermed også eget lands overlegenhet. I svenskens tilfelle, lener avisene seg i langt større grad på resultater fra egne rekker. I artiklene knyttet til Jonna Sundlings sprintseier (Aftonbladet a & Expressen a), nevnes ikke de norske resultatene i det hele tatt. De svenske avisene anvender altså ikke det samme grepet som VG, som bruker svenskens svake resultater for å bygge opp den norske prestasjonen.

Det som tydelig fremkommer av både denne diskusjonen, og analysene gjort i kapittel 4 og 5, er at rivaliseringen mellom Norge og Sverige, kanskje bare eksisterer i det *norske* sinnet. Der de norske mediene gjennomgående viser til de svenske resultatene – både ved seier og tap – og måler egne utøvere opp mot dem, fremstår det som om de svenske avisene bare viser til norske utøvere der det er vesentlig og høyst *nødvendig* for virkelighetsfremstillingen: Altså i tilfellene der en norsk utøver vinner løpet. I andre tilfeller, som i Kristoffer Bergströms kommentar, nevnes Norge i samme setning som andre konkurrerende land: «Hur det känns att de kommer från Norge, Finland, Tyskland och Ryssland?» (Aftonbladet c). Slik det fremstår, er ikke Norge en større rival enn andre deltakende land. Skillet blir derfor tydelig til de norske mediene, som uttrykker et eksplisitt rivaliserende forhold til svenskene, som ikke gjengjeldes på liknende vis. Om den norske og svenske resonanskassen, forteller dette oss altså at diskursen som oppstår i de norske mediene også løfter blikket og vender utover, mens den svenske i større grad vendes innover mot seg selv. En kan undre over hvorfor det forholder seg slik, all den tid det her er snakk om to naboland, som det siste århundret begge har kjempet i toppen i langrennssporten. En mulig forklaring vil være at det eksisterer et 1905-kompleks, et lillebrorkompleks, som har ligget latent hos nordmennene siden unionsoppløsningen.

I Aftonbladets og Expressens artikler knyttet til sprintøvelsen, løftes det svenske *kollektivet* frem som *kollektive vinnere*, gjennom beretninger om et blågult startfelt, og øvelsens gang, hvor «Sundling satte upp ett jättetempo och Dahlqvist och Ribom hängde på i täten.» (Aftonbladet a). På den ene siden blir derfor seieren *svensk*. Men, som nevnt, eksisterer det

også et stort personfokus i de svenske artiklene, hvor vinneren blir hyllet i kraft av sine personlige egenskaper. Et moment er at utøverne flere steder refereres til etter fornavn, noe som gjør avstanden mellom avis og utøver, og utøver og publikum mindre. Et annet eksempel er hvordan Aftonbladet trekker frem Sundlings personlige kamp – skadehistorikken – etter seieren (Aftonbladet a). Dette gjør at hennes personlige seier fremstår større, men gjør heller lite for å løfte gullet som en *svensk* seier. Et grep som dette gjør at seieren blir Sundlings, ikke Sveriges. Personfokuset som oppstår i de svenske mediene er for øvrig også helt i tråd med Thore Roksvolds (2006) tanker om mediene som kilde til *underholdning*, diskutert i kapittel 2.2.

Hvorfor det forholder seg slik, er også et spørsmål som ikke kan besvares helt uten historisk kontekst og forståelse av den svenske idrettstradisjonen. Sverige har nemlig langt sterkere tradisjoner i individuelle idrettsgrener enn Norge. Først og fremst gjennom tennis, med Björn Borg, Mats Wilander og Stefan Edberg i spissen, i boksing, med Ingemar Johansson, og i golf, hvor Annika Sörenstam har dominert på kvinnesiden, for å nevne noen. Også i både hestesport og motorsport har Sverige hevdet seg på et langt høyere nivå enn Norge. Eksempelvis har Sverige hatt hele elleve Formel 1-førere, mot Norges null.

Et vesentlig poeng i denne sammenhengen, er at alle de nevnte individuelle idrettene tradisjonelt har vært forbundet med den kapitalsterke overklassen (også boksing var ved sin opprinnelse ansett for å være en aristokratisk sport). En av de større sosiale forskjellene mellom Sverige og Norge, er nettopp at førstnevnte har hatt, og til en viss grad fremdeles har, pengesterke og innflytelsesrike adelsslekter, i motsetning til Norge, som diskutert i kapittel 2.3.2. Dette kan utgjøre store deler av forklaringen på hvorfor Sverige har sterkere tradisjoner i disse idrettene, mens Norge, på sin side, i større grad har gjort det bedre i «proletaridretter» som skøyter og langrenn. Både skøyter og langrenn er langt mer lagorienterte, til tross for at utøvere går individuelt, enn de nevnte overklasseidrettene, på grunn av landslagsorganisering. Sveriges lange tradisjon for idretter som er helindividuelle av karakter, kan derfor mer enn sannsynlig ha en finger med i spillet, når det her skrives om individfokuset i de svenske artiklene som har blitt analysert i denne oppgaven. Dette poenget om det svenske aristokratiet – og som også underbygger at nettopp dette påvirker den svenske sportsjournalistikken og mediespråket – kan også være en forklaring på hvorfor de eneste kildene som ikke deltar i OL som en del av det svenske skilandslaget som blir benyttet i de svenske artiklene, er Olle Dahlin, er presidenten for det internasjonale skiskytterforbundet, og Peter Reinebo som er

sjefen for Sveriges olympiske komité. Det er altså snakk om personer i viktige maktposisjoner. De norske mediene, og dermed også den norske resonanskassen – legger, som registrert, seg på en mer meritokratisk linje, hvor de utenforstående kildene er tidligere langrennsløpere – Martin Johnsrud Sundby og Petter Northug – som har både OL- og VM-gull i medaljeskapet.

6.3 Syndebukken

Jeg har tidligere skrevet om idrettens dikotomi, og OL-medaljens symbolske verdi (Rider & Llewellyn, 2005; van Hilvoorde, Elling & Stokvis, 2010), og hvordan sportsjournalistikken kan brukes som en effektiv nasjonsbygger. Men hva skjer når nasjonen taper?

Personfokuset svenskene har på utøverne gjør seg også gjeldende, og også i enda større grad, i situasjoner hvor det er snakk om *tapere*, heller enn vinnere. I Aftonbladet og Expressen sine artikler fra 10 km klassisk, er det, som sett i kapittel 5.2, Frida Karlssons kollaps som er den mest fremtredende røde tråden. Der de personlige beskrivelsene av vinneren på sprinten gjør at prestasjonen i første rekke er Sundlings individuelle seier, blir tapet på 10 km klassisk også Karlssons eget. Til tross for at både tapet og kollapsen både forklares og unnskyldes fra flere hold i både Aftonbladets og Expressens artikler, rettes ikke fokuset mot andre personer enn Karlsson selv. Det samme grepet som gjør at *Sverige* ikke nødvendigvis fremstår som vinnere, gjør altså også at nasjonen heller ikke fremstår som tapere. Dette kan leses som en slags gardering, som gjør at *nasjonen* ikke stilles til ansvar for utøvernes tap. Det kan også leses som en form for avmakt, som om dårlige prestasjoner og resultater er problemer det kollektive Sverige ikke kan gjøre noe med. Nettopp avmakt i tapende situasjoner har tross alt blitt identifisert i den svenske sportsjournalistikken tidligere, i kapittel 4.3.1, hvor Johaug's seier på 10 km klassisk fremstilles som et uunngåelig faktum. Et annet moment er at det er nettopp denne avmakten jeg tidligere har identifisert i kommentaren fra Aftonbladets Kristoffer Bergström (Aftonbladet c), som ble analysert i kapittel 5.2, samtidig som Bergström selv også kritiserer denne avmakten sin kommentar.

I de svenske artiklene legges det meste av fokuset mot Frida Karlsson. Hennes lagvenninner, som heller ikke hadde den helt store dagen, slipper helt unna i Expressen, men nevnes kort i Aftonbladet. En vesentlig forskjell som identifiseres her, er hvordan det svenske kollektivet løftes frem i situasjoner det er snakk om vinnere, mens fokuset på individet tar over når det er

snakk om tapere. Slik det uttrykkes, satt på spissen, er det altså Sverige som vinner, mens det er utøverne som taper. *Vi* når vi vinner, *de* når vi taper.

I de norske artiklene (VG a & TV 2 a) er situasjonen imidlertid en annen. I tapende situasjoner legges – som sett – alle utøvernes prestasjoner frem, i TV 2 kort, og i VG mer utfyllende. Den store forskjellen er at historiens kjerne ikke bygges ut etter én enkeltutøvers prestasjon, slik det gjøres i Aftonbladet og Expressen. Det skal rett nok presiseres at dette kan begrunnes med at Karlssons kollaps for utenforstående fremstår svært dramatisk, og at dette stjeler med fokus enn et hvilket som helst annet dårlig resultat. Om en ignorerer dette, kan en likevel trekke et par konklusjoner fra dekningen. Slik det fremstår i de norske avisene er det ikke én sydebukk. De dårlige resultatene er et *kollektivt* problem, heller enn et individuelt. Der den svenske nyhetsdekningen fremstår lukket, og ikke åpner for kritikk for andre enn enkeltutøvere, fremstår den norske dekningen i så måte hardere i kantene – ikke nødvendigvis mot utøverne selv, men mot *nasjonen*. I så måte er den norske dekningen også forholdsvis *rasjonell*. Nettopp rasjonalitet er, om en ser tilbake på diskusjonen knyttet til stereotypier i kapittel 2.3.2, en av stereotypiene knyttet til nordiske idrettsutøvere. Her kan det imidlertid også brukes om mediene. Den manglende bruken av kritiske stemmer i de svenske avisene bidrar til å forsterke dette inntrykket. Som registrert, benytter hverken Aftonbladet eller Expressen seg av en eneste uavhengig kilde i løpet av de fire nyhetsartiklene – alle som siteres, er på ett eller annet vis tilknyttet det svenske skilandslaget. I den norske leiren er kildeomfanget imidlertid langt bredere. I tillegg til bruk av både egne og svenske ekspertkommentatorer, benytter både VG og TV 2 seg av kilder fra det svenske skilandslaget, som supplement til de norske kildene. Ved at de norske mediene har kilder fra begge leirer, fremstår artiklene som mer komplette, fordi bildet en får av virkeligheten rett og slett er *bredere* enn det som serveres i de svenske avisene, som i praksis *er* som enkildejournalistikk. Rent journalistikkfaglig er det norske stoffet derfor også bedre gjennomarbeidet.

På grunn av dette inneholder den norske sportsjournalistikken heller ikke de samme elementene av avmakt som den svenske. Der de norske utøverne fremstår som ujevnlige og sportslig overlegne skikkelser i de svenske avisene, blir svenskene velkjente og tilgjengelige størrelser i de norske avisene. Det samme kommer også frem i analysen av Petter Soleng Skinstads kommentar (TV 2 c), hvor kommentarens kjerne består av konkret kritikk rettet mot skilandslagets ledelse. På sin side kritiserer Kristoffer Bergströms Aftonbladet-kommentar både mediene og publikums holdninger. En kan se på det slik: Den

norske sportsjournalistikken er rasjonell, analytisk og faglig reaksjonsbasert, mens den svenske sportsjournalistikken har en sosial og personlig tilnærming til stoffet.

På grunn av den harde, og også konkrete kritikken, i stor grad rettet *oppover*, som forekommer i de norske artiklene, kan en argumentere for at sportsjournalistikkens nasjonsbyggende egenskaper også eksisterer i tapende situasjoner. I vel så stor grad som i vinnende situasjoner fremkommer her de kulturelle forestillingene om Norge som en stormakt i langrennssporten. At en OL-seier har nasjonsbyggende, symbolsk verdi, er allerede etablert. Men slik det fremstår, har også tap, når det håndteres slik det gjøres i de norske mediene, også en symbolsk nasjonsbyggende verdi. Som en varselampe som blinker, for *slik* kan fremtiden bli, *vi* kan komme til å bli en tapende nasjon om vi ikke tar grep. De samme elementene fremkommer ikke i den svenske dekningen, hvor reaksjonene i større grad er preget av avmakt, som, rett nok, kritiseres i Kristoffer Bergströms kommentar (Aftonbladet c).

6.4 Nasjonen og nasjonalismen

I både de svenske og norske mediene er det en tydelig tilstedeværelse av et «vi», som speiler nasjonens bilde av seg selv. Dette «viet» speiler flere av de teoretiske perspektivene som ble diskutert i kapittel 2. Spesielt tydelig er koblingen til Benedict Anderson teorier om det *forestilte fellesskapet* (1996). Samtidig har jeg tidligere kritisert Anderson for å være noe upresis og unnlattende i fremstillingen av det nasjonale fellesskapet, og for å ikke ta høyde for de faktiske og reelle institusjonene som knytter en nasjon sammen. Et nasjonalt fellesskap kan derfor ikke være *forestilt*. Likevel kan fellesskapet som formidles i mediens artikler, tydelig kobles opp mot fellesskapet som oppstår rundt både Norge og Sverige som idrettsnasjoner, som *kulturelle forestillinger*, et annet begrep som ble lansert i kapittel 2.1.1. De kulturelle forestillingene om Norge og Sverige som «langrennsnasjoner» kommer helt eksplisitt til syne i flere av artiklene, og blir kanskje spesielt tydelig formidlet i TV 2s og Aftonbladets kommentarartikler (TV 2 c & Aftonbladet c). I sitatet «Efter varje besk krönika invänder hundrasextio upprörda läsare att jag ska åka själv, följt av gubbjävel eller skalleper. (...) det är ändå intressant att kritik mot fotbollsspelare, friidrottare eller simmare aldrig väcker samma reaktioner. Nåde den som rör våra skidåkare!» (Aftonbladet c), som ble diskutert i kapittel 5.2, er nettopp langrennssporten som en svensk kulturell forestilling gjenstand for diskusjon. At både Norge og Sverige har svært sterk tradisjonsrik arv i langrennssporten, blir først og fremst løftet frem som et poeng i tilfellene hvor landenes

utøvere ikke evner å levere prestasjoner som står til forventningene. Idet medaljene og de gode resultatene uteblir, står forventningene igjen som nettopp forestillinger, forestillinger om et Norge, eller et Sverige, som *skal* dominere sporten. Disse kulturelle forestillingene om dominans og overlegenhet kommer derfor sterkt til uttrykk i de norske og svenske mediens formidling av langrennssport under OL i Beijing, og da altså i fremste rekke i forbindelse med tap og nederlag.

I disse situasjonene, når landene taper, lar reaksjonene altså ikke vente på seg, noe som blir spesielt tydelig i de analyserte kommentarartiklene. Det som fremkommer, når den kulturelle forestillingen om Norge eller Sverige som dominerende stormakter i langrennssporten blir brutt, er at det oppleves som et *overtramp* mot nasjonen. Dette resonnerer godt med det Michael Billig (1995) skriver om nasjonalismens banale reproduksjonsformer, som gjennomgått i kapittel 2.1.1, som også kan brukes som forklaring på hvorfor reaksjonene blir så sterke, og hvorfor forestillinger om nasjonal tilhørighet kommer tydelig frem i disse situasjonene. At Norge, for eksempel, skal havne i en situasjon hvor langrennsløperne ikke konkurrerer om medaljer i OL, oppleves som uholdbart. Fordi dette angår nasjonens fremtid, som en trussel for et særnorsk fenomen som skisport, oppleves det også som en trussel for nasjonen. Det som angår nasjonen, angår også *oss*.

Fellesskapet som eksisterer mellom innbyggerne i nasjonen er kanskje ikke *forestilt*, slik Anderson (1996) antyder. Men det eksisterer *kulturelle forestillinger* som oppstår i nasjonsfellesskapet, som her – at Norge, eller Sverige for den saks skyld, *skal* dominere vinteridretten – er det godt belegg for å påstå. Og at ideen om disse forestillingene om egen storhet også grenser til det nasjonalistiske, eller i det minste eksisterer som en *del* av den norske og svenske nasjonalismen, er det mye som peker mot.

Krigsrelatert språk og symbolikk, som i kapittel 2.3.1 ble identifisert som et viktig fellestrekk for hvordan diskursen knyttet til idrett og krig opptrer, og som slik kan ses på som et kjennetegn for nasjonalismen, har, som registrert, også en tilstedeværelse i lands medier. Likevel er det ikke uten forskjeller at krigens språk opptrer i de norske og svenske mediene. Språket som fremkommer i de norske artiklene tendenserer mot å være av en mer aggressiv art enn det som brukes av svenskene. Eksempelvis kan en undersøke hvordan Frida Karlssons målgang på 10 kilometer klassisk beskrives. I Expressens artikkel (Expressen b) heter det at «Svenskan var över en minut efter segrande Therese Johaug i mål och kollapsade i målfällan

(...).», mens det i Aftonbladets sak (Aftonbladet b) står skrevet at «Efter målgång låg Frida Karlsson utslagen i målfällan.». Både «kollapsade» og «utslagen» er ord som kan kategoriseres som krigssymbolske beskrivelser av nederlag, men mangler likevel en tydelig aggressiv part. I begge tilfeller bygger setningene opp resultatet som noe selvpåført. Om en derimot ser på VGs beskrivelse av hendelsesforløpet, ser det slik ut: «Mens Kerttu Niskanen og Therese Johaug gjorde opp om gullet i sitt tiendedelsdrama, gikk Sverige-håpet Frida Karlsson som totalslakt over målstreken.» (VG b). På den ene siden er et ord som «totalslakt» av natur mer aggressivt enn dem som ble nevnt i forbindelse med den svenske dekingen. Mens en kan kollapse, og til dels også bli utslått, helt på egen hånd, krever slaktet en *slakter*. Ettersom Karlssons prestasjon nevnes i samme setning, og etter – som på resultatlisten – sølv- og gullvinnerne, blir en ledet til å lese «totalslakten» som et resultat av Niskanen og Johaug's løp.

Som sett i de to foregående analysekapitlene, er dette symptomatisk for den norske og svenske pressens bruk av krigsspråk og -symbolikk. Der omfanget og utbredelsen i stor grad er nokså likt, er språkets karakter noe mer aggressivt i VG og TV 2. Slik blir det krigsrelaterte språket mer effektivt i de norske mediene, og bidrar derfor i større grad til en diskurs som aktiverer eller reproducerer nasjonalismen. Dette forteller også en hel del om resonanskassen i den norske og svenske journalistiske sfæren. I den norske sportsjournalistikken er det i større grad rom for bruk av sterkere ord enn i den svenske journalistikken. Igjen kan en mulig forklaring på dette være de grunnleggende forskjellene mellom samfunnene, og langrennssportens posisjon som folkesport i Norge. Samtidig kan det også være en naturlig konsekvens av de svenske mediens aristokratiske tilnærming til kildebruk – en uavhengig langrennseksperter som Petter Northug, kan i kraft av sin posisjon melde langt hardere og skarpere enn Peter Reinebo, med sin institusjonelle maktposisjon.

7. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg utforsket hvordan den norske og den svenske nasjonalismen utspiller seg i sportsjournalistikkens dekning av langrenn under OL i Beijing. Gjennom analyser av ti artikler, fra TV 2 og VG i Norge, og Aftonbladet og Expressen i Sverige, har det blitt utforsket hvordan de norske og svenske mediene reproducerer nasjonalisme og forestillinger om nasjonal identitet. Så, for å vise tilbake til problemstillingen, presentert i oppgavens innledende kapittel: Hvordan aktiveres, produseres og reproduseres egentlig nasjonalismen i den norske og svenske sportsjournalistikken? Her er det flere svar. La oss begynne med den norske dekningen.

I både tapende og vinnende situasjoner fremkommer den norske nasjonalismen som forestillinger om egen storhet i langrennssportet. Therese Johaug seier på 10 km klassisk løftes frem som en stor *norsk* seier, blant annet ved å lansere henne som en av «våre» største utøvere noensinne. De kulturelle forestillingene om Norge som en stor langrennsnasjon som forekommer i sportsjournalistikken blir imidlertid enda mer tydelige når de norske utøverne taper. Dette kommer godt frem i dekningen av sprintøvelsen, hvor samtlige norske utøvers prestasjoner blir gjennomgått, både i TV 2 og i VG. Dette gjør at tapene ikke utelukkende tilhører utøverne selv, men også nasjonen Norge. Et norsk tap anses for å være et norsk problem, som på et eller annet vis må løses – av Norge.

Den svenske dekningen er imidlertid mer todelt. Hvordan nasjonen fremstilles i forbindelse med seire, er til stor forskjell fra hvordan den fremstilles når utøverne taper. Som registrert i dekningen av sprintøvelsen, legges prestasjonen – som ett av narrativene som presenteres – frem som en stor *svensk* seier. I tilfellet hvor svenskene ikke leverte til forventet nivå, altså på 10 km klassisk, ble prestasjonene imidlertid lagt frem som Frida Karlssons individuelle tap. Dette gjør at nasjonalismen, reproduksjonen av den svenske nasjonale identiteten, ikke aktiveres i samme grad som når utøverne vinner. *Sverige* vinner, *utøverne* taper, er kjernen i diskursen som oppstår i de svenske mediene.

Personfokuset som oppstår i de svenske mediene er imidlertid også å finne i situasjoner knyttet til seire, selv om dette er trekk som gjør seg mest gjeldende når landets utøvere taper. Å presentere en seier som en *individuell* seier, vil i utgangspunktet legge forutsetninger for nasjonsbygging. De grunnleggende diskursive forskjellene mellom de norske og svenske

mediene, oppstår altså knyttet til hvordan mediene håndterer tap. Slik det utspiller seg peker det meste mot at nasjonalismen i større grad får spillerom til å aktiveres og produseres i de norske artiklene, hvor det ved både seier og tap skrives artikler som i stor grad spiller på det *nasjonale*. I de svenske artiklene, er det bare seirene som legger til rette for disse lesningene. Det er imidlertid viktig å presisere at dette ikke betyr at de norske mediene opererer sjåvinistisk eller usaklig. Snarere tvert imot – etter øvelsen den svenske utøveren vant, var både TV 2 og VG rause med både omtale og gratulasjoner til Jonna Sundling.

Alt dette tyder på at resonanskassen de norske mediene opererer i er både bredere og har mer takhøyde, enn den deres svenske kollegene jobber i. Språket er tidvis krassere, analysene mer idrettsfaglig orientert, og kritikken hardere. Dette kan antyde at den norske pressen har noe friere tøyler, men kan mer enn sannsynlig fortelle mer om hvilken posisjon langrennssporten har i den norske offentligheten. Det er blodig alvor.

I både den svenske og den norske artiklene styres diskursen av et tydelig «vi» som reflekterer nasjonens selvilde. Dette kan kobles til Benedict Andersons «forestilte fellesskap» (1996, hvis inneholder enkelte svakheter knyttet til behandlingen av institusjoner som skaper et faktisk fellesskap, likevel kan være relevant i denne sammenhengen: Dominans i skisportet som en *kulturell forestilling* formidles sterkt gjennom mediedekningen, og spesielt gjennom kommentarjournalistikken. Når disse forestillingene brytes – ved tap – skapes gode forutsetninger for at nasjonsbygging skal finne sted, fordi det oppleves som et overtramp mot nasjonen. Da oppstår sterke reaksjoner, som kan forklares med Michael Billigs (1995) tanker: Et overgrep mot nasjonen, er et overtramp mot oss.

Det er altså et tydelig «vi» i begge lands dekning. Men hva med «dem»? Når det gjelder forholdet mellom Norge og Sverige, har analysene gitt innsikt i hvordan relasjonen behandles i de to landenes medier. I de norske mediene presenteres Sverige som landets største – og ikke minst viktigste – konkurrent og rival, gjennom hyppig omtale av svenske utøvere, både ved seier og tap. På et vis har det norske blikket alltid svenskene i sidesynet, alltid klare for å sammenligne og måle seg opp mot nabolandet. Dette gjengjeldes ikke: Norge er for de svenske mediene bare én av mange konkurrenter.

Referanseliste

Adelsloven. (1821). Lov, angaaende Modificationer og nærmere Bestemmelser af den Norske Adels Rettigheder (LOV-1821-08-01-4). Lovdata.

Aftonbladet. (2024, 11. mai). Om Aftonbladet – kontakt och redaktionell policy. *Aftonbladet*.
<https://www.aftonbladet.se/omafonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet>

Altvater, M. (2012). *Nationalism in online sports journalism: A comparison between Germany and the UK*. [Masteroppgave]. Örebro University

Anderson, B. (1996). *Forestilte fellesskap*. Spartacus forlag (oversettelse av revidert utg.).

Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. SAGE Publications.

Couldry, N. (2008). Mediatization or mediation? Alternative understandings of the emergent space of digital storytelling. *New Media & Society*, 10(3), 373-39.

Crolley, L. & Duke, V. (1996). *Football, Nationality and the State*. Addison Wesley Longman Limited. Harlow.

Dahl, H. F. (1975). *Hallo – Hallo! Kringkastingen i Norge 1920-1940*. J. W. Cappelens Forlag AS.

Dahlén, P. (2008). *Sport och medier. En introduktion*. IJ-forlaget

Dayan, D. & Katz, E. (1992). *Media Events: The Live Broadcasting of History* (1. utg.). Harvard University Press.

Det norske kongehus. (u.d.). *1905. Unionen blir oppløst*. Kongehuset.no.
<https://www.kongehuset.no/seksjon.html?tid=81471&sek=81240>

van Dijk, T., A. (2006). Discourse, context and cognition. *Discourse Studies*, 8(1). ss. 159-177.

Eriksson, G. (2006). "Det här är lycka": Om sportjournalistikens inkluderande mekanismer. I Camauër, L. & Nohrstedt, S., A. (Red.), *Mediernas Vi och Dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, (2006, 21, ss. 225-256. Statens Offentliga Utredningar.

Expressen. (2023, 20. april). Pressetik. *Expressen*.

<https://www.expressen.se/om-expressen/pressetik/>

«Fiasko». (u.d.). I *Det Norske Akademis ordbok*. Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. (Hentet 2024, 1. juni fra <https://naob.no/ordbok/fiasko>)

Foster Wallace, D. (2012). *Both Flesh and Not: Essays*. Little, Brown and Company.

Gill, R. (2005). Discourse Analysis. I Bauer, M., W. & Gaskell, G. (Red.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook* (4. utg., ss. 172-191). SAGE Publications.

Grunnloven (1814). *Kongeriket Noregs Grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17/KAPITTEL_1-4#KAPITTEL_1-4

Haldorsen, K. (Programredaktør) & Kittilsen, T., M. (Ansvarlig produsent). (2023). *Våre beste menn* [TV-serie]. TV 2.

<https://play.tv2.no/programmer/fakta/vaare-beste-menn>

van Hilvoorde, I., Elling, A. & Stokvis, R. (2010). How to Influence National Pride? The Olympic Medal Index as a Unifying Narrative. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(1), ss. 87-102.

Helland, K. & Ytre-Arne, B. (2007). *Sport, attraksjon og journalistikk: Om sportsrettigheter og publisistiske idealer*. [Utredning for Norsk Journalistlag].

Hylland Eriksen, T. (2010). *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives* (3. utg). Pluto Press.

Hågvar, Y., B. (2007). *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS og Landslaget for Norskundervisning.

International Olympic Committee (2021). *What is Olympism?* Olympics.

<https://olympics.com/ioc/faq/olympism-and-the-olympic-movement/what-is-olympism>

International Olympic Committee (IOC). (2022). *Beijing 2022: Cross Country Skiing Results*. Olympics. <https://olympics.com/en/olympic-games/beijing-2022/results/cross-country-skiing>

Johansen, A. (1995). Medmennesker, landsmenn, samtidige. *Norsk medietidsskrift*, 2(1), ss. 113-132. <https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-1995-01-09>

Kjørup, S. (2000). Er sandheden blot en social konstruktion? En kritisk præsentation og diskussion af diskursanalysen og især af dens socialkonstruktivistiske grundlag. *Norsk medietidsskrift*, 7(2), ss. 28-49. <https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2000-02-03>

Kjeldsen, J. (2017). *Retorikk i vår tid: En innføring i moderne retorisk teori*. Spartacus forlag / Scandinavian Academic Press (7. utg.).

Lie, S. (2014). *Olympiske leker som selvbekreftelse: Fremstillingen av fire vinter-OL i norske aviser*. [Masteroppgave, Høgskolen i Bergen].

<https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmlui/bitstream/handle/11250/2831332/Lie.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Medienorge. (2022, 10. mai). *Schibsted*. Medienorge: Fakta om norske medier.

<https://medienorge.uib.no/fakta/konsern/33>

Medieombudsmannen. (u.d.) *Publicitetsreglerna – grunden i det medieetiska systemet*.

Medieombudsmannen.

<https://medieombudsmannen.se/det-har-ar-medieombudsmannen/publicitetsreglerna-grunden-i-det-medieetiska-systemet/>

Mediebedriftenes Landsforening (2024, 15. mai). *Persontall. Digital total, Q1 2024. Daglig dekning*. Medietall.no. <https://www.medietall.no/index.php?liste=persontall>

O'Donnell, H. (1994). Mapping the mythical: a geopolitics of national sporting stereotypes. *Discourse & Society*, 5(3), ss. 345-380. <https://www.jstor.org/stable/42887928>

Pressens faglige utvalg (PFU). (2024). *Vær Varsom-plakaten*. Presse.no. <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Puijk, R. (1999). OL – en global mediebegivenhet? *Norsk medietidsskrift*, 6(1), ss. 84-106.

Rider, T., C. & Llewellyn, M., P. (2005). The Five Rings and the "Imagined Community": Nationalism and the Modern Olympic Games. *The SAIS Review of International Affairs*, 35(2), ss. 21-32.

Riddarhuset. (u.d.). *Adeln nu och då*. Riddarhuset. <https://www.riddarhuset.se/adeln-nu-och-da/>

Roksvold, T. (2006). Tendenes i norsk mediespråk. *Norsk medietidsskrift*, 12(4), ss. 326-340.

Rowe, D. (2004). *Sport, Culture and the Media: The Unruly Trinity*. Open University Press (2. utg.).

Silvola, N., M. (2023). Jubeltall for TV2.no – har passert 1,1 millioner daglige lesere. *Journalisten*.

<https://www.journalisten.no/jubeltall-for-tv2no-har-passert-11-millioner-daglige-lesere/574163>

TV 2. (u.d.). Presseetikk: Les om hvordan TV 2 ivaretar god presseskikk og etterlever regelverket. *TV 2*.

<https://info.tv2.no/info/artikkel/presseetikk>

VG (u.d.). Trafikkregler for VGs redaksjon. *VG*.

<https://www.vg.no/informasjon/trafikkregler>

Wood, R. J. (2022, august). All-Time Total Medal Tally (Winter Olympics). *Topend Sports*. <https://www.topendsports.com/events/winter/medal-tally/all-time.htm>

Zetlitz Nessler, S., Folvik, H. T. & Boge-Fredriksen, H. C. (2022). Discovery gjør store grep i OL-dekningen: Flytter all kommentering til Norge. *VG*.

<https://www.vg.no/sport/i/z7eyyb/discovery-gjoer-store-grep-i-ol-dekningen-flytter-all-kommenteringen-til-norge>

Østbye, H., Knapskog, K., Helland, K., Larsen, L. O. & Moe, H. (2023). *Metodebok for mediefag* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Østerud, Ø. (1994). *Hva er nasjonalisme?* Universitetsforlaget.

Aarli-Grøndalen, R. (2023, 20. september). Ferske opplagstall: – Vi opplever nå at dyrtiden slår inn i medieøkonomien. *Journalisten*.

<https://www.journalisten.no/ferske-opplagstall-vi-opplever-na-at-dyrtiden-slar-inn-i-medieokonomien/582951>

Artikler brukt i analysen

Bergström, K. (2022, 10. februar). Bergström: Vi duger inte – det är röven. *Aftonbladet*.

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/7d1MVo/os-2022-jaklar-discovery-frida-karlsson-skulle-baxna>

Hansen, O., H., Wedervang, M. & Englund Smørdal., S. (2022, 10. februar). Johaug vant nytt OL-gull etter vill sekundstrid. *TV 2*.

<https://www.tv2.no/sport/vintersport/vinterol2022/johaug-vant-nytt-ol-gull-etter-vill-sekundstrid/14560946/>

Holt, M., Vesteng, C., Folvik., H., Nerli Gussiås, D. & Delebekk, B., S. (2022, 8. februar).

Historisk norsk fiasko på OL-sprinten: – Kjipe dager. *VG*.

<https://www.vg.no/sport/langrenn/i/mrEVjq/historisk-norsk-fiasko-paa-ol-sprinten-kjipe-dager/>

Höglund, H., Sunnervik, L. & Gadd, P. (2022, 8. februar). Okända dramet: “Jag har spytt fem gånger”. *Expressen*.

<https://www.expressen.se/sport/os-2022/just-nu-jaaa-svensk-dubbel/>

Igländ Røys, L., M. & Englund Smørdal., S. (2022, 8. februar). Fiasko på kvinnesprinten – ingen norske til finale. *TV 2*.

<https://www.tv2.no/sport/vintersport/vinterol2022/fiasko-pa-kvinnesprinten-ingen-norske-til-finale/14554826/>

Soleng Skinstad, P. (2022, 11. februar). Hvor gikk det galt med norsk damelangrenn? *TV 2*.

https://www.tv2.no/mening_og_analyse/hvor-gikk-det-galt-med-norsk-damelangrenn/14563660/

Sunnervik, L., Friberg, A., Gadd, P. & Pettersson, T. (2022, 10. februar). Frida förtvivlad:

”Mina OS-drömmar krossas”. *Expressen*.

<https://www.expressen.se/sport/os-2022/just-nu-dramat-frida-kollapsar-efter-malgang/>

Vesteng, C., Folvik, H., Nerli Gussiås, D., Herrebrøden, Ø. & Delebekk, B., S. (2022, 10. februar). Knekt Karlsson i mål nesten halvannet minutt bak Johaug: – Hadde ingenting å gi. *VG*.

<https://www.vg.no/sport/langrenn/i/0GzJgB/knekt-karlsson-i-maal-nesten-halfannet-minutt-bak-johaug-hadde-ingenting-aa-gi>

Wahlberg, M. & Rydén, A. (2022, 8. februar). Succé i sprinten – dubbelt svenskt i topp. *Aftonbladet*.

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/8QLxed/jonna-sundling-tar-os-guld-i-sprint-kross-i-finalen>

Wahlberg, M. & Rydén, A. (2022, 10. februar). Dramatiska bilderna på Frida Karlsson efter målgång. *Aftonbladet*.

<https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/dnO0mz/skidor-10-km-os-frida-karlsson-langt-efter-therese-johaug-tar-guld>